

ZESZYT 2

J

Nr

41

Politechnika Warszawska

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 4

CENA 21.5

POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESE.

KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.

RYNEK, L. 945

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU

Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW

AIR-TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

BIBLIOTEKA
POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

WYCHODZI W SOBOTY

Pl. Jedności Robotniczej 1

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STI.
GDYNIA W ROKU 1933 — s. o.	35	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	55
SPRAWA KARTELU KARBIDOWEGO — DR. ROMAN PIOTROWSKI	38	Rewizja międzynarodowego prawa przewozowego w zakresie przewozu towarów — Dr. P.	
ŻYCIE GOSPODARCZE:		ŻEGLUGA SPRAWY MORSKIE	57
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	44	KRONIKA BIEŻĄCA:	
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	58
PRZEMYSŁ NAFTOWY	46	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	58
PRZEMYSŁ METALOWY	49	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
ROLNICTWO	49	PODATKI I OPLATY	59
Wykorzystanie rejestrowego zastawu zbożowego Komisja Współpracy w Doświadczalnictwie — Inż. W. Bryk- czyńska		KREDYT	59
HANDEL:		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	59
HANDEL ZAGRANICZNY	51	Z BANKU POLSKIEGO	60
Handel zagraniczny w listopadzie i grudniu 1933 r. — W. J.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL WEWNĘTRZNY	52	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Sytuacja rynku wewnętrznego w III kwartale 1933 r. — K.		OGÓLNE	61
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	53	FRANCJA	61
RYNEK AKCYJNY	55	STANY ZJEDNOCZONE AM.	62
		NIEMCY	63
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	63
		BIBLIJOGRAFJA	64

GDYNIA W ROKU 1933

W NIEDEŁGIEJ dotychczas historii Gdyni rok 1933 winien być zaliczony do najpomyślniejszych okresów rozwoju portu oraz jego obrotu towarowego. Zjawisko to jest tem znamienniejsze, że ogólne wyniki liczbowe w roku poprzednim, 1932, wykazały pewne, aczkolwiek nieznaczne cofnięcie się, co mimo możliwości łatwego stwierdzenia przyczyn tego spadku liczb, będącego wynikiem ogólnego zmalenia obrotu handlu zagranicznego w czasie depresji gospodarczej, mogło obudzić — nieugruntowany coprawda — niepokój o dalszy postęp Gdyni. Dlatego też dobre wyniki r. ub. zasługują na specjalną uwagę i mogą być uważane nietylko jako już osiągnięty sukces, ale również jako gwarancja dalszego rozwoju portu oraz jego pracy.

Ogólny obrót towarowy w 1933 r. osiągnął kwotę 6 207 736 t, czyli o cały milion tonn więcej aniżeli w 1932 r. (5 244 490). Jest to wynik rekordowy dla Gdyni, a, jak należy przypuszczać, w r. ub. najwyż-

szy ze wszystkich wyników, osiągniętych przez poszczególne porty bałtyckie. Brak liczbowych zestawień innych portów, a zwłaszcza Kopenhagi, nie pozwala tego jeszcze stwierdzić definitywnie, jednak wszystko przemawia za tem, że Gdynia wysunęła się na Bałtyku w 1933 r. na pierwsze miejsce, mimo że i w szeregu innych portów bałtyckich dał się w ub. r. zaobserwować wzrost obrotu towarowego.

Według przyjętego systemu ujmowania statystycznego obrotu towarowego w porcie gdyńskim, na sumę ogólnego obrotu składają się następujące pozycje: obrót zamorski, obrót przybrzeżny oraz obrót drogą wodną z wnętrzem kraju, przyczem każda z tych pozycji zostaje rozbita jeszcze na przywóz i wywóz. Należy stwierdzić, że wszystkie pozycje te, w liczbie ogólnej 6, wykazują w r. ub. wzrost, przekraczający niekiedy 100% w porównaniu z 1932 r.

Obrót zamorski gra absolutnie dominującą rolę, takiż pozostałe formy obrotu są zaledwie drobnym,

uzupełnieniami i wynoszą niecałe 2% ogólnych liczb, osiągając razem w 1933 r. 101870 t. Na obrót zamorski przypada zatem 6105866 t, z czego 870704 t na przywóz i 5235162 t na wywóz. Widzimy zatem, że pozycje te wzrosły nierównomiernie, gdyż przywóz w porównaniu z osiągniętą w 1932 r. liczbą 432888 t wykazuje wzrost o 100%, wówczas gdy wywóz wobec 4761400 t w 1932 r. wykazuje wzrost o 10%.

Poniższe zestawienia podają podział ogólnych liczb przywozu i wywozu zamorskiego na poszczególne pozycje oraz porównanie ich z odpowiednimi pozycjami z 1932 r.

	1933 r.	1932 r.
<i>Przywóz</i>		
Ryż surowy	53 797·9	44 755 0
Owoce świeże	25 524 4	18 901 0
„ suszone	5 366·3	3 703 0
Orzechy i migdały	2 448 3	192 0
Korzenie	940 8	357 0
Kawa	8 419 9	2 491 0
Kakao	6 368 7	3 583 0
Herbata	1 048 2	872 0
Tytoń	4 914 2	5 231 0
Napoje alkoholowe	206 9	303 0
Śledzie	20 635 4	8 289 0
Ryby	483 0	180 2
Fosforyty	39 563 8	17 402 0
Żużle Thomasa	44 996 8	46 416 0
Jelita	475 6	731 0
Tłuszcze zwierzęce surowe	12 292 2	1 197 0
Tran	1 228 0	187 0
Skóry	16 638 3	8 641 0
Nasiona oleiste	46 605 5	19 368 0
Żywica	4 603 3	487 0
Asfalt	1 844 7	62 0
Kauczuk	3 754 7	2 323 0
Wyroby gumowe	548 2	848 0
Tłuszcze i oleje roślinne	1 530 6	635 0
Garbiki	10 406 1	2 691 0
Glinka farb.	309 0	266 0
Rudy żelazne	32 333 9	30 858 0
Piryty	43 026 1	27 529 0
Metale różne	35 58	518 0
Żelastwo	320 808 5	123 907 0
Miedź	6 975 0	1 835 0
Wyroby stalowe i żelazne	2 080 7	1 790 0
Maszyny, aparaty, części	1 280 6	1 556 0
Samochody i części	615 3	671 0
Celuloza	7 056 9	2 434 0
Papier	8 211 2	6 636 0
Bawełna	77 733 3	26 839 0
Wełna	15 370 0	5 083 0
Juta	11 767 8	4 654 0
Sisal i inne włókna	685 8	426 0
Szmaty	3 257 9	258 4
Różne	20 924 6	7 782 4
Razem:	870 704 2	432 888 0

	1933 r.	1932 r.
<i>W y w ó z</i>		
Ryż wyluszczoney	2 680 1	5 650 0
Mąka	194 1	481 0
„ ryżowa	6 683 3	5 096 0
Ziemniaki	1 163 3	6 733 0
Warzywa	741 6	538 0
Cukier	93 871 3	88 309 0
Napoje alkoholowe	279 9	1 189 0
Sól	3 713 0	3 928 0
Bekony	38 265 2	51 878 0
Wędliny (szynki)	4 489 9	8 579 0
Płactwo białe	1 148 9	460 0
Jaja	12 441 8	6 960 0
Makuchy	17 176 2	5 079 0
Mączka kostna	1 076 8	377 0
Tłuszcze zwierz. surowe	240 3	78 0
Skóry	6 68 4	86 0
Deski i łaty	238 800 7	47 133 0
Bale i słupy	12 399 4	40 886 0
Klepek	888 9	1 228 0

Dykty	3 072 7	220
Meble gięte	1 402 5	137 0
Wyroby z drzewa	1 168 5	145 5
Nasiona	956 1	427 0
Wyroby koszykarskie	242 4	144 0
Cement	2 403 8	40 0
Węgiel	4 427 273 8	4 199 893 0
„ bunkrowy	180 866 5	152 266 0
Koks	57 283 5	14 934 0
Wyroby gúnowe	137 5	747 0
Sól potasowa	7 907 7	7 303 0
Nawozy azotowe	23 803 7	47 870 0
Biel cynkowa	1 108 5	222 7
Cynk	10 923 6	10 943 0
Blacha cynk.	1 355 1	74 0
Szyny kolejowe	26 012 2	18 122 0
Wyr. stalowe i żelazne	1 333 0	2 407 0
Rury żeliwne	1 737 2	629 7
Celuloza	3 542 5	7 613 0
Papier	8 615 1	5 903 0
Książki i broszury	79 4	89 0
Tkaniny	2 418 6	1 404 0
Materiały pędne	10 180 3	—
Różne	24 409 8	16 416 2
Razem:	5 235 162 1	4 761 400 0

Przy bliższej analizie zestawienia przywozu daje się zaobserwować wzrost w r. ub. wszystkich niemal pozycji; wyjątek stanowią jedynie tytoń, żużle Thomasa i rudy żelazne.

Widzimy zatem, że wzrost ten objął zarówno wszystkie zagraniczne surowce, importowane dla potrzeb przemysłu, a stanowiące w przywozie grupę towarów masowych, jak i inne towary, przywożone w ilościach mniejszych i objęte niezupełnie zresztą odpowiadającym rzeczywistości terminem „drobnicy”.

Grupę importowanych surowców rozpoczyna ryż surowy, którego przywóz w Gdyni wyniósł w r. ub. 53 798 t, czyli o 9 tys. t więcej niż w 1932 r., jednak dość znacznie mniej niż w rekordowym dla tego artykułu roku 1931 (75 286 t). Wzrost przywozu ryżu w r. ub. byłby dowodem pewnej poprawy koniunktury na rynkach zbytu ryżu łuszczonego, jednak trudności, które dały się odczuwać w roku poprzednim, trwały nadal, co się odbiło również na obrocie Łuszczarni Gdyńskiej.

Spadek liczby przywozu żużli Thomasa jest bardzo nieznaczny i wynosi ok. 1 500 t. W porównaniu z 1931 r. spadek ten wzrasta jednak do 26 tys. t. Jest to z jednej strony oznaką trwającego przesilenia w rolnictwie, z drugiej zaś — przejawem tendencji posługiwania się w większej mierze krajowymi sztucznymi nawozami.

O wzmoczeniu w r. ub. krajowej produkcji niektórych nawozów sztucznych, a mianowicie superfosfatów, świadczy również wzrost przywozu fosforytów oraz częściowo pirytów. Fosforyty osiągnęły w roku sprawozdawczym liczbę 39 564 t, czyli przeszło dwukrotnie wyższą aniżeli w 1932 r. (17 402 t), piryty zaś — 43 026 t — wobec 27 529 t w 1932 r.

Bardzo intensywnie rozwinął się również w r. ub. przywóz skór (16 239 t w 1933 r. wobec 8 611 t w 1932 r.) oraz garbników (10 405 t wobec 2 691 t). Najprawdopodobniej zwiększenie się powyższych liczb łączy się zarówno z ogólnym wzrostem importu omawianych artykułów do Polski, jak też z nieco większym wykorzystaniem przez polski przemysł garbarski drogi transportowej przez Gdynię.

Pozycja nasion oleistych, stanowiących przedmiot importu przede wszystkim na potrzeby gdyńskiej olejarni „Union”, wykazuje w 1933 r. wzrost

o blisko 150%, a mianowicie 46 606 t wobec 19 368 t w 1932 r. Dowodzi to intensywnego postępu pracy tej portowej placówki przemysłu tłuszczowego.

Bardzo pomyślne wyniki dał w r. ub. przywóz surowców hutniczych: rud oraz żelastwa. Przywóz rud żelaznych w roku sprawozdawczym wyraził się ogólną liczbą nieco mniejszą niż w 1932 r. (24 511 t wobec 30 858 t), lecz trzeba uwzględnić, że w 1933 r. bardzo znaczną część omawianej pozycji stanowiły rudy, przeznaczone dla Czechosłowacji (ok. 11 200 t), z których znaczna ilość pozostaje do dnia dzisiejszego na składzie na placach portowych. Brak tranzytowej rudy żelaznej nie jest coprawda zjawiskiem pomyślnym, lecz jest on tylko konsekwencją małego zatrudnienia czechosłowackiego przemysłu, i dlatego zmniejszenie się ogólnej liczby rud żelaznych w Gdyni w 1933 r. nie może być uważane za oznakę zastoju w polskim hutnictwie.

Zaprzeczeniem zresztą tego zastoju jest szczególnie intensywne zwiększanie się pozycji przywozu żelastwa, mianowicie z 123 907 t w 1932 r. na 320 808 t w 1933 r., w czym trzeba uwzględnić 27 990 t złomu tranzytowego dla Węgier. Należy również zaznaczyć, że w roku sprawozdawczym po raz pierwszy ukazała się w przywozie w porcie gdyńskim ruda manganowa (7823 t) oraz ruda cynkowa (4644 t).

Pozycja miedzi surowej wzrosła w 1933 r. niemal czterokrotnie (6975 t wobec 1835 t).

Na specjalną uwagę zasługują pozycje przywozu surowców włókienniczych, który stanowi stale jeden z najcenniejszych działów pracy portu gdyńskiego. O ile przywóz przez Gdynię bawełny osiągnął w 1932 r. liczbę 26 839 t, co było słusznie uważane za doskonały wynik, to w roku sprawozdawczym pozycja ta wzrosła prawie 3-krotnie i osiągnęła 77 733 t. Przez Gdynię przechodzi obecnie 100% bawełny, sprowadzanej do Polski, oraz dość znaczne ilości bawełny tranzytowej (13 780 t), przekazywanej następnie dalej, przeważnie drogą lądową — głównie do Czechosłowacji, oraz w rzadszych wypadkach morzem do Estonji i Szwecji.

Przywóz juty i wełny, podobnie jak bawełny, wzrósł niemal 3-krotnie w roku sprawozdawczym. Pozycja juty mianowicie wynosiła 11 767 t wobec 4654 t w 1932 r., pozycja zaś wełny — 15 370 t wobec 5083 t.

Z pozostałych artykułów importowych poważny wzrost wykazują pozycje owoców świeżych (25 525 t wobec 18 901 t w 1932 r.) i suszonych (5 366 t wobec 3 703 t), następnie kawa (8 420 t wobec 2 491 t), kakao (6 368 t wobec 3 583 t) i herbata (1 048 t wobec 872 t). Przywóz śledzi w roku sprawozdawczym przewyższył wyniki roku ubiegłego przeszło 2-krotnie (20 636 t wobec 8 289 t, w tem w 1933 r. z własnych połowów ok. 8 tys. t), przywóz zaś tłuszczów zwierzęcych surowych — 10-krotnie (12 292 t wobec 1 197 t).

Znacznie wzrósł również przywóz celulozy, głównie szwedzkiej i fińskiej (7057 t wobec 2434 t), oraz papieru (8211 t wobec 6636 t). Tę ostatnią pozycję należy jak zwykle zaliczyć również do tranzytu, gdyż obejmuje ona niemal wyłącznie papier fiński, idący z przeładunkiem w Gdyni na Lewant. Dlatego też w zestawieniu wywozu w 1933 r. odnajdujemy odpowiednią pozycję papieru — 8615 t (w 1932 r. 5903 t).

Przystępując do bliższego rozpatrzenia zestawienia całorocznego wywozu w porcie gdyńskim musimy stwierdzić znacznie mniejszą jednolitość wzrostu w 1933 r. wywozu poszczególnych towarów. Szereg pozycji wykazuje wzrost, w niektórych wypadkach dość poważny, lecz znaczna też ilość tych pozycji uległa niższe, przybierającej niekiedy również dość duże rozmiary.

Do artykułów, których eksport przez Gdynię w 1933 r. wzrósł, należy przede wszystkim węgiel oraz koks. Węgla eksportowego wywieziono mianowicie w r. ub. 4 427 274 t (w 1932 r. 4 167 048 t), węgla bunkrowego 180 867 t (152 266 t) oraz koksu 57 284 t (14 934 t). Następnie blisko 5-krotne zwiększenie wykazuje w r. ub. pozycja desek i lat — 231 801 t (w 1932 r. 47 133 t), natomiast wywóz bali i słupów poważnie zmalał i wyniósł 12 400 t (40 886 t). Podobne ukształtowanie się wywozu drzewa jest bezpośrednim wynikiem tego, że polskie drzewo uzyskało dobrą markę na rynkach zbytu, przede wszystkim zaś w Anglii, gdzie nabywcy zdecydowali się na zakup drzewa tartego w Polsce. Jest to niewątpliwym sukcesem polskiego eksportu drzewa.

Duży spadek liczb daje się zaobserwować we wszystkich pozycjach eksportu artykułów żywnościowych, z wyjątkiem jedynie cukru i jaj. W roku sprawozdawczym brak zupełnie żyta (w 1932 r. 1 628 t), ryżu łuszczonego wywieziono 2 680 t (5 650 t), ziemniaków — wcale (6 733 t), bekonów — 38 266 t (51 821 t) i wędlin — 4 490 t (8 579 t). Zmniejszenie się ostatnich 2 pozycji przypisać należy ograniczeniom przywozu, wprowadzonym przez Anglię. Pozycja wywozu jaj wzrosła do 12 442 t (6 960 t). Melasy nie wywieziono niemal wcale — 12 t (7 400 t), wzrósł natomiast przeszło 3-krotnie eksport makuchów (17 176 t wobec 5 079 t).

Dość poważną rolę w wywozie r. ub. gra pozycja materiałów pędnych (10 180 t), której dotychczas w zestawieniach obrotu towarowego w Gdyni nie było, podobnie jak i pozycji sody, której w r. ub. wywieziono przez Gdynię 2 994 t. Na poziomie 1932 r. utrzymał się eksport soli potasowych (7 908 t w r. ub. wobec 7 303 t w 1932 r.) i cynku (10 928 t wobec 10 943 t), natomiast zmalał przeszło o 50% eksport nawozów azotowych (23 804 t wobec 47 870 t).

Pewien wzrost wykazują wreszcie w 1933 r. pozycje szyn kolejowych (26 012 t wobec 18 122 t w 1933 r.), wyrobów żelaznych i stalowych (3 294 t wobec 2 407 t), i papieru, idącego tranzytem z Finlandji na Lewant, o którym już była mowa przy analizie importu.

Ciekawą ze względu na swą nowość dla Gdyni jest w r. ub. pozycja 490 t bawełny, wywiezionej morzem, jak to już było nadmienione do Estonji i Szwecji.

Z analizy obrotu towarowego w Gdyni w r. ub. można wysnuć wnioski, iż eksport nasz bezustannie walczy z wieloma trudnościami, które odbijają się niezwłocznie na charakterze i wysokości liczb, charakteryzujących obrót gdyński. W imporcie nie obserwujemy tych załamań, które widzimy w eksporcie. Poprawa koniunktury przejawia się tam bardziej jednolicie i wpływa na wzrost niemal wszystkich pozycji składowych.

Należy jeszcze dodać, że w ciągu 1933 r. do Gdyni zawinęło 4 355 statków, o łącznej pojemności

3 425 660 nrt, wyszło zaś 4 337 statków o pojemności 3 401 055 nrt.

Całoroczny obrót towarowy, dokonany w żegludze przybrzeżnej, wyniósł w Gdyni w ub. roku 12 437 t (w 1932 r. 7 099 t), w czym 3 001 t przywóz i 9 437 t wywóz.

Obrót drogą wodną z wnętrzem kraju osiągnął w roku sprawozdawczym 89 433 t (w 1932 r. 43 104 t), z czego na przywóz przypada 61 728 t, na wywóz zaś 27 704 t. Głównymi artykułami w tym ostatnim rodzaju żeglugi jest w przywozie cukier, podwożony barkami z Wisły, w wywozie zaś ryż wyłuszczone, śledzie, tłuszcze zwierzęce i skóry.

Roczny dorobek Gdyni w dziale obrotu towarowego znajduje doskonale uzupełnienie w rozbudowie samego portu i jego urządzeń. W roku ub. mianowicie dokonano budowy 18 magazynów, składów, biur, wędzarni i t. p. budynków portowych. Ogólna powierzchnia krytych składów portowych wzrosła o przeszło 60 000 m².

Poza tem ukończono montaż 8 dźwigów 3-tonnowych na nabrzeżu Stanów Zjednoczonych oraz zamówiono szereg dalszych dźwigów. Założono i ukończono szereg ulic w porcie, przyczem oddano do użytku 2 wiadukty, które mają bardzo duże zna-

czenie przy ruchu kołowym, często utrudnianym dawniej przez ruch kolejowy. Wykończono część nabrzeża Prezydenta i ustawiono przeszło ½ km skrzyń przy innych nabrzeżach, wyczerpano 1 119 319 m³ ziemi przy budowie nowych basenów i zarefultowano 543 755 m³. Wykonano ok. 4 200 m ogrodzenia i 762 m balustrad oraz zabrukowano 19 670 m² powierzchni.

W r. ub. port gdyński uzyskał kilka nowych regularnych połączeń okrętowych, z których jako najważniejsze uważać należy połączenia: Gdynia — porty północnej Anglii, Gdynia — Australja oraz Gdynia — porty Dalekiego Wschodu.

Nie jest bynajmniej oznaką wygórowanej ambicji stwierdzenie, że Gdynia niezaprzeczalnie jest najbardziej rozwijającym się portem Europy, a prawdopodobnie i świata. Ciągłe uzupełnienia technicznego wyposażenia portu gdyńskiego, wzrastająca sprawność pracy portu oraz całego aparatu handlowego firm, w porcie pracujących, wzrost obrotu towarowego i widoczne, coraz poważniejsze stanowisko, które umiała sobie już dziś Gdynia pozyskać — wszystko to pozwala ze spokojem i uzasadnionym optymizmem rozpoczynać w porcie gdyńskim rok 1934.

S. O.

SPRAWA KARTELU KARBIDOWEGO

POZORNIE taka skomplikowana, sprawa kartelu karbidowego jest w rzeczywistości bardzo prosta. Jeszcze bardziej prosta niż niedawna sprawa kartelu cementowego. Pozory komplikacji spowodowały w tej sprawie dwa charakterystyczne fakty, które jednak w istocie rzeczy sprawy bynajmniej nie komplikują, a czynią ją tylko niezmiernie ciekawą.

Pierwszy fakt — to ten, że rozbito doszczętnie kartel karbidowy bez formalnego zaskarżenia go przed Sądem Kartelowym i bez formalne o rozwiązanie go. Drugi — to fakt uczestniczenia w tej prywatnej organizacji kartelowej przedsiębiorstwa państwowego, t. j. Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie.

Uczestnictwo powyższe było wprawdzie tylko pośrednie i nieformalne, niemniej jednak nietylko skuteczne, ale wręcz decydujące dla samej egzystencji kartelu karbidowego. Z tym ostatnim faktem łączą się znów dwa zagadnienia, mające istotne znaczenie nie tylko dla oceny samej sprawy kartelu karbidowego, ale nadto nader doniosłe znaczenie ogólne, a mianowicie, czy udział przedsiębiorstw państwowych w prywatnych kartelach jest wogóle pożądany i zgodny z polityką kartelową Rządu, oraz czy interes przedsiębiorstwa państwowego może być identyfikowany z interesem dobra publicznego.

Zacznę od przedstawienia kwestji uczestniczenia Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych, jako przedsiębiorstwa państwowego, w prywatnym kartelu karbidowym, gdyż, jak świadczą o tem niektóre głosy prasy, część opinji publicznej jest z tego powodu najbardziej zdeзорjentowana. Podnosi się z tego powodu generalne oskarżenie przeciwko udziałowi przedsiębiorstw państwowych w prywatnych karte-

lach wogóle, a Rządowi, w szczególności Ministerstwu Przemysłu i Handlu, zarzuca się z tego powodu brak zdecydowanego programu wobec zagadnienia karteli, dopatrując się sprzeczności między zwalczaniem karteli w interesie dobra publicznego a udziałem przedsiębiorstw państwowych w kartelach.

Otóż, należy stwierdzić przedewszystkiem, że między kontrolą i ewent. zwalczaniem karteli w interesie dobra publicznego a udziałem przedsiębiorstw państwowych w prywatnych kartelach nie tylko nie ma żadnej sprzeczności, ale, przeciwnie, udział przedsiębiorstw państwowych w prywatnych kartelach ułatwiać może właśnie Rządowi kontrolę, a w razie potrzeby zwalczanie tych karteli w interesie dobra publicznego.

Nie należy zapominać, że polska ustawa kartelowa, będąca najbardziej miarodajnym wyrazem polityki kartelowej obecnego Rządu, bynajmniej nie głosi żadnej generalnej krucjaty przeciwko wszystkim kartelom, gdyż krucjata taka byłaby przedewszystkiem niewykonalna, a powtórę — szkodliwa.

Historja ruchu monopolowego¹⁾, którego wyrazem są także współczesne kartele i trusty, wykazuje, że monopole prywatne są najbardziej naturalnem następstwem właśnie tej samej wolnej konkurencji, w której obronie występujemy, zwalczając monopole. Czemże innym jest walka konkurencyjna, jeżeli nie ciąglem dążeniem do jak najskuteczniejszego wyeliminowania swoich konkurentów, co w ostateczności prowadzi do opanowania danego rynku? Broniąc zatem wolnej konkurencji, bronimy tem samem monopoli prywatnych, do których konkurencja dąży. Dopóki stoimy na gruncie ustroju kapitalistycznego,

¹⁾ Por. moją pracę p. t. „Kartele i trusty, ich geneza i rozwój historyczny pod względem gospodarczym i prawnym”, Warszawa 1933. Instytut Nauk. Kasy im. Miunowskiego.

dopóty tego paradoksu nie unikniemy. Jest to zresztą jeden z tych nieodłącznych paradoksów życia gospodarczego wogóle, na które tak wyjątkowo bystro zwrócił uwagę Proudhon już w połowie XIX w. w swoim cennym wykładzie ekonomii, któremu dlatego też dał tytuł „*Système des contradictions économiques*”¹⁾.

Dlatego ścigane nieustannie od przeszło dwóch tysięcy lat najsurowszymi karami, nie wyłączając niejednokrotnie stosowanej kary śmierci, monopole prywatne nie tylko nie zniknęły, ale przeciwnie wzmogły się wybitnie, wykazując całkowitą bezwartościowość kontynuowania wszelkich generalnych zakazów ustawowych tworzenia organizacji monopolistycznych w przemyśle i w handlu w stylu Sherman Act i t. p.

Równocześnie z drugiej strony wykazały historia i współczesne życie gospodarcze, że organizacje monopolistyczne, racjonalizujące poszczególne gałęzie przemysłu i handlu przez regulację produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany dóbr, są czasem nietylko pożyteczne, ale nawet konieczne, zwłaszcza w okresie przesilenia gospodarczych. Dlatego też w ostatnich czasach pod wpływem kryzysu światowego, szczególnie ostro powszechnie odczuwanego, tworzenie organizacji kartelowych nietylko nie jest zwalczane, ale—przeciwnie—w bardzo wielu państwach rząd czynnie popiera ich organizowanie, a niejednokrotnie pośrednio lub bezpośrednio zmusza do tworzenia karteli przymusowych.

Dlatego właśnie obecny Rząd Roosevelta, najbardziej radykalny w swoich reformach gospodarczych, jaki Ameryka dotychczas miała, poddający cały przemysł i handel daleko idącej kontroli Państwa—rzecz znamienna—uznał równocześnie za stosowne w związku z wydaną w lipcu r. b. ustawą o podniesieniu przemysłu narodowego (National Industrial Recovery Act) zawiesić stosowanie wszystkich obowiązujących w Stanach Zjednoczonych ustaw anty-trustowych ze słynną Sherman Act z 1890 r. na czele. Uznano, że mimo nieznanego dotychczas w Ameryce skrupowania swobody prywatnego przedsiębiorcy w sprawach produkcji, zbytu i cen w interesie dobra publicznego należy równocześnie umożliwić mu zawieranie racjonalnych porozumień kartelowych, ilekroć leży to w interesie danej gałęzi przemysłu, gdyż tem samem leży to w interesie dobra publicznego²⁾.

¹⁾ Proudhon: „*Système des contradictions économiques*”, Paris 1846, tom. I, str. 185 i nast., str. 206, 236 i 237: „N'est il pas évident, d'une évidence immédiate et intuitive, que la concurrence détruit la concurrence? Est il dans la géométrie un théorème plus certain, plus péremptoire que celui-là?” ... „La concurrence tue la concurrence.” „Le monopole est l'opposé naturel de la concurrence” ... „Le monopole est le terme fatal de la concurrence qui l'engendre par une négation incessante d'elle-même” ... „Le monopole est l'expression de la liberté victorieuse. le prix de la lutte, la glorification du génie; c'est le stimulant le plus fort de tous les progrès accomplis dès l'origine du monde” ... „Il est essentiel à la société, puisque sans lui elle ne fût jamais sortie des forêts primitives, et que sans lui elle rétrogarderait rapidement” „Mais le monopole, de même que la concurrence, devient anti-social et funeste”.

²⁾ B. S. Kirsh: „*The National Industrial Recovery Act, An Analysis*”, New York, 1933, str. 72: „Reasonable agreements designed to promote, protect and foster industry and trade are no longer to be condemned, although their aim and consequence is the making of profitable price structures or national production schedules”. ... „This contrast (t. j. nowej ustawy N. I. R. A. z antytrustowemi ustawami) establishes clearly why a substantial revision of the federal anti-trust laws was essential to lay the basis for a new approach to the problem of reorganization of trade associations”.

Dlatego nawet komunistyczna Rosja, mimo zasadniczego upaństwowienia całego swego przemysłu i handlu, posługuje się również organizacją karteli i trustów w celu podniesienia sprawności i wydajności poszczególnych gałęzi przemysłu i handlu. Formy organizacyjne sowieckich trustów w zasadzie nie różnią się niczem od takich samych kapitalistycznych; różnica zasadnicza leży tylko w odmiennym zużytkowaniu płynących stąd zysków: korzysta z nich nie prywatny kapitalista-przedsiębiorca, ale Państwo, czyli ogół jego obywateli.

Dlatego nic dziwnego w tem, że także polska ustawa kartelowa ustosunkowała się do karteli pozytywnie i oficjalnie uznała je w zasadzie jako legalną formę organizacyjną w naszym życiu gospodarczym, zwalczając je jedynie wtedy, jeżeli bądź one same, bądź sposób ich wykonania zagrażają dobru publicznemu. Udział przedsiębiorstw państwowych w prywatnych kartelach jest zatem całkowicie zgodny ze stanowiskiem, zajętem wobec tych karteli w samej ustawie. Co więcej, jak już wyżej zaznaczyłem, udział taki może być częstokroć pożądany, bo nie tylko ułatwia władzy państwowej (Ministerstwu Przemysłu i Handlu) sprawowanie ścisłego nadzoru nad działalnością i polityką danego kartelu, ale wręcz uniemożliwia kartelowi prowadzenie polityki, szkodliwej dla dobra publicznego, gdyż uczestniczące w kartelu przedsiębiorstwo państwowe pierwsze temu się przeciwstawi. Klasycznym tego przykładem i dowodem jest właśnie udział Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych Chorzowa i Mościc w świeżo rozbitym względnie unieszkodliwionym kartelu karbidowym. Gdyby nie oparcie egzystencji tego kartelu na rozwiązanej przez Sąd Kartelowy umowie kartelowej, jaką firma „Zakłady Elektro” zawarła z Państwową Fabryką w Chorzowie w sprawie zbytu karbidu, kartel karbidowy niewątpliwie jeszcze długo byłby bez przeszkód uprawiał swoją szkodliwą dla dobra publicznego politykę nieusprawiedliwienie nadmiernie wysokich cen.

Powstanie i organizacja kartelu karbidowego wskazują wyraźnie na rozwiązana przez Sąd umowę kartelową, w skrócie zwaną „karbidową”, jako na właściwe źródło tego kartelu i jego ostoję.

Państwową Fabrykę w Chorzowie, największego producenta karbidu w Polsce, a zarazem czwartego zrzędu producenta karbidu na świecie¹⁾, przy jej rocznej zdolności produkcyjnej przeszło 140 000 t, łączyły z od szeregu lat ściśle stosunki gospodarcze z fabryką „Zakłady Elektro”, Sp. z ogr. poręką w Łaziskach Górnych na Górnym Śląsku, drugim zrzędu producentem karbidu w Polsce z roczną zdolnością produkcyjną ok. 25 000 ÷ 30 000 t.

Już w 1923 r. łączyła te fabryki umowa kartelowa, która zobowiązywała obie strony do wspólnego regulowania sprzedaży karbidu na terenie polskiego obszaru celnego (Polska i Gdańsk) przy pomocy utworzonego w tym celu wspólnego biura sprzedaży w Katowicach, które po równych częściach i jednako rozdzielało między obu kontrahentów wszelkie

¹⁾ Po Niemczech z roczną zdolnością produkcyjną do 500 000 t, po Norwegii z roczną zdolnością produkcyjną ok. 200 000 t i po Stanach Zjednoczonych z roczną zdolnością produkcyjną ok. 150 000 t.

Dopiero po Polsce idą: Jugostawja (120 000 t), Szwajcaria (120 000), Francja (ok. 110 000), Japonja (ok. 110 000), Szwecja (ok. 45 000), Hiszpanja (ok. 20 000), Włochy (ok. 20 000).

zamówienia karbidu. Biuro sprzedaży regulowało jednolicie ceny, warunki sprzedaży, gatunek, jakość, opakowanie i wogóle wszystko, cokolwiek łączyło się ze sprzedażą karbidu. Kierownik biura sprzedaży, ustanowiony na podstawie porozumienia obu stron, obowiązany był do przyjmowania wszelkich instrukcyj od obu kontrahentów łącznie, nigdy od jednego. Koszty utrzymania biura sprzedaży ponosiły obie strony po połowie. Każdy z kontrahentów miał nieograniczone prawo kontrolowania gospodarki biura sprzedaży i wglądu w jego księgi i korespondencję. Wszelkie spory, wynikłe z tego stosunku umownego, miał rozpatrywać wyłącznie i ostatecznie sąd rozjemczy, przewidziany zgóry w umowie kartelowej. Umowa ta, zawarta początkowo na rok, przedłużała się następnie w braku wypowiedzenia corocznie na dalszy rok i przetrwała w ten sposób aż do 1926 r.

W 1926 r., w szczególności na podstawie umowy z dn. 10/XI 1926 r., dotychczasowy stosunek kartelowy kontrahentów uległ zasadniczej zmianie. Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie wycofała się całkowicie z rynku karbidowego, zrzekając się prawa sprzedaży karbidu w całości na rzecz firmy „Zakłady Elektro”. Istniejące wspólne biuro sprzedaży utrzymano w mocy, również koszty jego utrzymania ponosiły nadal obie fabryki po połowie, jak dotychczas, ale Chorzów zrzekł się wszelkiego wpływu na działalność tego biura. Wzamian za to zobowiązały się Zakł. Elektro wyłączać Chorzowowi miesięczne odszkodowanie 2 80 tys. (t. j. rocznie 2 960 tys.), niezależnie od rzeczywistej ilości zbytu i od cen sprzedażnych karbidu. Kontrakt ten, zawarty pierwotnie na czas do dn. 30/VI 1927 r. i przedłużany następnie, przetrwał do dn. 15/X 1929 r., w którym to dniu zawarto nową umowę kartelową, właśnie tę, którą ostatnio Sąd Kartelowy wyrokiem z dn. 19/XII r. ub. rozwiązał jako zagrażającą dobru publicznemu.

Umowa z dn. 15/X 1929 r. w zasadzie nie różniła się od poprzedniej umowy z dn. 10/XI 1926 r. Na czas trwania tej umowy Fabryka Chorzowska zobowiązała się wobec Zakładów Elektro, analogicznie jak poprzednio, nie sprzedawać i nie wprowadzać na rynek produkowanego przez siebie karbidu, który miała zużywać wyłącznie do dalszej przeróbki na azotniak względnie inne wyroby, oraz dla własnych potrzeb. Nadto zrzekła się Fabryka Chorzowska całkowicie prawa eksportu karbidu zagranicę. Wzamian za to zobowiązały się Zakłady Elektro do wypłacania Fabryce Chorzowskiej corocznie tytułem odszkodowania kwotę 2 1 milin., niezależnie od każdorazowych kosztów produkcji, cen sprzedaży i faktycznego zbytu karbidu, jak również od istnienia lub nieistnienia syndykatu karbidowego, względnie innego porozumienia między producentami karbidu i wogóle od jakichkolwiek zmian na krajowym lub zagranicznym rynku karbidowym, nie wyłączając powstania nowych fabryk karbidu.

Koszty utrzymania istniejącego nadal biura sprzedaży (Centralne Biuro Karbidowe w Katowicach) miały obie strony w dalszym ciągu pokrywać wspólnie, jak dotychczas.

Czas trwania tej umowy określono od dn. 1/VIII 1929 r. do dn. 30/VI 1932 r. z tem, że w tym okresie umowa ta nie mogła być rozwiązana przez żadną ze stron. Co więcej, Zakładom

Elektro przysługiwało jednostronne prawo przedłużania tej umowy bez zmian na dalszy okres 3 lat, t. j. do dn. 30/VI 1935 r., z którego też Zakłady Elektro skorzystały.

Wyjątkową możność wcześniejszego rozwiązania tej umowy przewidziano jedynie w tym wypadku, gdyby kurs dolara z dn. 1/VII 1929 r., notowany wtedy na giełdzie warszawskiej w wys. 2 890, miał ulec w przyszłości wyższe lub niższe, i to co najmniej o 10%. W tym wypadku obie strony miały prawo wypowiedzenia umowy na 3 miesiące naprzód, o ile nie doszłoby między nimi do zgodnego nowego ustalenia wysokości odszkodowania, należnego Fabryce Chorzowskiej. Z treści tego wyjątkowego zastrzeżenia wynikało zupełnie jasno, że szło w tym wypadku jedynie o ochronę obu stron przed stratami w związku z umówionym odszkodowaniem w razie spadku lub też już wówczas niewykluczanego wzrostu wartości złotego w stosunku do dolara, co oczywiście w pierwszym wypadku pociągnęłoby za sobą stratę Chorzowa, a w drugim — stratę Zakładów Elektro przy wypłacie odszkodowania.

Poza tem wedle treści omawianej umowy Zakłady Elektro były nią bezwzględnie związane przez 3 lata, a Państw. Fabryka w Chorzowie aż przez 6 lat! Nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju bezwzględne związanie się Chorzowa na tak długi okres czasu było pewną nieostrożnością, co też później sprawdziło się.

Dn. 22/IV 1932 r., jak to stwierdzają listy Fabryki Chorzowskiej z dn. 21/V 1932 r. i Zakładów Elektro z dn. 31/V 1932 r., strony nie tylko porozumiały się co do przedłużenia umowy z dn. 15/X 1929 r. do dn. 30/VI 1935 r. zgodnie z wykorzystaną w tym względzie opcją przez Zakłady Elektro, ale nadto zmieniły częściowo umowę z 1929 r. W szczególności zmieniono sposób obliczania należnego Chorzowowi odszkodowania, które począwszy od dn. 1/IV 1932 r. zamiast dotychczasowego corocznie ryczałtowo wypłacanego 2 1 milin. niezależnie od ilości i cen sprzedanego przez Biuro Karbidowe karbidu było obliczane właśnie na podstawie faktycznie dokonanych sprzedaży oraz cen karbidu. Obliczane je przez pomnożenie połowy ilości karbidu, sprzedanego w Polsce przez Zakłady Elektro, przez różnicę między skonstałowaną sumą sprzedaży netto za tonnę a sumą 2 300 za tonnę¹⁾, przyjętą przez Zakłady Elektro jako własne koszty produkcji karbidu, podane przez Fabrykę Chorzowską. Już tu należy wyjaśnić, że koszty produkcji karbidu Zakładów Elektro były i są niższe od kosztów produkcji Chorzowa, gdyż Zakłady Elektro posiadają własny prąd elektryczny, który Chorzów musiał do produkcji karbidu kupować właśnie w elektrowni Zakładów Elektro.

W myśl umowy stron miarodajne były dla obliczenia odszkodowania ceny sprzedaży karbidu, ustanawiane przez t. zw. „konwencję karbidową”, t. j. polski kartel karbidowy, który powstał w międzyczasie, jednocząc w sobie obok Zakładów Elektro 2 jeszcze, ale znacznie mniejsze polskie fabryki karbidu, mianowicie Tow. Akc. „Karbid Wielkopolski” w Smukale pod Bvdgoszczą (roczna zdolność produkcyjna 3 600 t) i Tow. Akc. „Elektryczność” w Ząbkowicach (roczna zdolność prod. 2 600 t).

¹⁾ Przy karbidzie o granulacji 0/2 mm odliczano z ceny sprzedaży 1 t karbidu zamiast 2 300 tylko 2 150 tytułem własnych kosztów produkcji.

Nowy sposób obliczania odszkodowania dla Fabryki Chorzowskiej uniezależnił je od wszelkich wahań kursu dolara, a tem samem zabezpieczył obie strony przed wszelkimi stratami, mogącymi z tego tytułu wyniknąć. Dawna klauzula o wyjątkowej możliwości rozwiązania umowy z 1929 r. z powodu wyższości lub niższości kursu dolara ponad 10% stała się tem samem bezprzedmiotową, mimo że strony w kwietniu 1932 r. wyraźnie jej nie uchylili. Dlatego też, kiedy w 1933 r. przyszedł znany gwałtowny spadek kursu dolara, nie stał on się bynajmniej przyczyną wypowiedzenia umowy październikowej dla żadnej ze stron. Zjednoczone Fabryki Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie, jako sukcesorzy prawni Fabryki Chorzowskiej, oparły wprawdzie później, a to dn. 31/VII 1933 r., na tej klauzuli dolarowej swoje wypowiedzenie umowy październikowej z 1929 r., ale nie z powodu spadku dolara, który w niczem praw Fabryki Chorzowskiej do Zakładów Elektro, w szczególności należnego jej odszkodowania, nie uszczuplał, lecz z powodu nieodpowiadania umowy październikowej najwyższym interesom fabryk Chorzowa i Mościc z powodu zaszłej w międzyczasie całkowitej zmiany stosunków gospodarczych.

Bezpośredni następstwem wycofania się Chorzowa z rynku karbidowego w 1926 r. była natychmiastowa wyższość ceny karbidu z 45 za 100 kg o granulacji 15/80 mm łącznie z opakowaniem franco stacja odbiorcza przy odbiorze naraz najmn. 5 t — na 62¹⁾. W następnych latach cena ta wzrastała w dalszym ciągu i doszła w kwietniu 1929 r. do 75 za 100 kg. W kwietniu 1933 r. cena spadła nieznacznie — do 70 za 100 kg — i przetrwała na tym poziomie aż do czasu rozpoczęcia sprzedaży karbidu przez Fabrykę Chorzowską po cenie 56 za 100 kg z początkiem gr. dnia r. ub. po zawieszeniu kartelowej umowy październikowej przez Ministra Przemysłu i Handlu i utrzymaniu tego zawieszenia w mocy przez Sąd Kartelowy postanowieniem z dn. 1/XI 1933 r. Do ceny Chorzowa z konieczności dostosowały się w kilka dni później (z dniem 7/XII r. ub.) Zakłady Elektro względnie cały kartel karbidowy, t. j. także firmy: „Karbide Wielkopolski” i „Elektryczność”.

Dyktowana zatem przez Zakłady Elektro, najpierw same, a następnie w kartelowym porozumieniu z firmami „Karbide Wielkopolski” i „Elektryczność”, cena za karbid po wycofaniu się Chorzowa z tego rynku z miejsca skoczyła na wysokość ponad 100% własnych kosztów produkcji Zakładów Elektro i utrzymywała się na tym poziomie przez szereg lat aż do pierwszych dni grudnia r. ub.

Pewne usprawiedliwienie znajdowała niewątpliwie ta nadmiernie wygórowana cena karbidu w stosunkowo dość znacznym odszkodowaniu, jakie corocznie musiały płacić Zakłady Elektro Państwowej Fabryce w Chorzowie, które za cały czas usunięcia się Chorzowa z rynku karbidowego wyniosło okragło 6¹⁾ miljn. Skoro jednak zważy się, że równocześnie ogólny zysk Zakł. Elektro na sprzedaży karbidu w tymże czasie 1/VII 1926 ÷ 1/X 1933 wyniósł 11 632 640, okazuje się, że cena, pobierana za

karbid przez Zakł. Elektro, a następnie przez kartel karbidowy, była jednak nadmierna i gospodarczo nieusprawiedliwiona, nawet uwzględniając wypłacane odszkodowanie.

Dalszem następstwem tej nadmiernie wysokiej ceny karbidu był fakt, że 2 stosunkowo małe pod względem swojej zdolności produkcyjnej karbidownie, jak: „Karbide Wielkopolski” i „Elektryczność”, potrafiły Zakładom Elektro zagrozić konkurencją — tak, że Zakł. Elektro w obawie, aby nie utracić lukratywnych zysków ze sprzedaży karbidu, mimo swej jaskrawej przewagi gospodarczej i konkurencyjnej nad temi 2 karbidowniami, wolały z niemi walczyć konkurencyjnie nie wszczynając, a zawarły porozumienie kartelowe. W ten sposób powstał polski kartel karbidowy, w którym wedle obowiązującego kontraktu „Karbide Wielkopolski” otrzymał 20% udziału w ogólnym zbyciu karbidu na polskim obszarze celnym, a „Elektryczność” 12% udziału, natomiast Zakł. Elektro zatrzymały dla siebie pozostałe 68%. Wyjątkowo wysoki udział Zakł. Elektro w kartelu opierał się nie tylko na ich własnej zdecydowanej przewadze nad 2 pozostałymi uczestnikami kartelu, ale także na tem, że Zakł. Elektro, wyłączywszy za odszkodowaniem konkurencję największego producenta karbidu, t. j. Chorzowa, faktycznie, jakkolwiek nie formalnie, reprezentowały w kartelu także udział Chorzowa.

Dzięki posiadaniu tak wybitnej przewagi gospodarczej i wyjątkowo wysokiego udziału w kartelu Zakł. Elektro rozporządzały w naczelną władzę kartelu karbidowego, t. j. w Komisji Nadzorczej, która ustalała ceny i warunki sprzedaży karbidu, 2 głosami, podczas gdy 2 pozostali członkowie rozporządzali tylko po 1 głosie.

Prawnie kartel karbidowy przedstawiał się jako spółka nieoznaczona bez własnej osobowości prawnej. Jako organ wykonawczy kartelu zatrzymano bez zmian dawne „Centralne Biuro Karbidowe” w Katowicach, którego część kosztów utrzymania, jak już wyżej wspominałem, ponosiły w dalszym ciągu Zjedn. Fabryki Chorzowa i Mościc. W ten sposób częściowo nawet formalnie, chociaż w kwestji drugorzędnej i jednak nadal tylko pośrednio, zaznaczył się udział Zjedn. Fabryk w samym kartelu karbidowym.

Mając zmonopolizowany krajowy rynek karbidowy z jednej strony, dzięki październikowej umowie kartelowej, zawartej z Chorzowem i usuwającej jego konkurencję tak w kraju jak i zagranicą, z drugiej strony dzięki kartelowej współpracy z 2 pozostałymi polskimi producentami karbidu, t. j. „Elektrycznością” i „Karbidem Wielkopolskim” — Zakłady Elektro zawarły porozumienie z międzynarodowym kartelem karbidowym w Genewie, które nie tylko zapewniło Zakł. Elektro wyłączną eksploatację polskiego obszaru celnego, ale nadto udział w wspólnych sprzedażach międzynarodowego syndykatu karbidowego, t. j. w eksporcie w wysokości 10 500 t rocznie. Gdyby roczny kontyngent, wyliczony na podstawie tego udziału, wyniósł poniżej 6 000 t, miały Zakł. Elektro dostać za każdą brakującą tonnę rocznego kontyngentu poniżej 6 000 t odszkodowanie, wynoszące £ w zł. 1. Porozumienie to zawarły Zakł. Elektro na czas do dn. 30/VI 1935 r., t. j. na czas trwania październikowej umowy kartelowej z Chorzowem, przyjmując zarazem na siebie obowiązek,

¹⁾ Ceny karbidu o granulacji 8/15 mm były niższe o 4 na 100 kg.

przez ten czas Zjedn. Fabryki Chorzowa i Moście nie będą karbidu z Polski eksportować.

W celu poparcia stanowiska Zakł. Elektro w międzynarodowym syndykacie karbidowym i niejako potwierdzenia oblięgu Zakł. Elektro wobec syndykatu, że Chorzów przez czas trwania umowy międzynarodowej, t. j. do dn. 30/VI 1935 r., rzeczywiście nie będzie karbidu eksportować zagranicę, na posiedzeniu tegoż syndykatu w Berlinie w marcu 1931 r. złożył identycznej treści oświadczenie ówczesny dyrektor Fabryki Chorzowskiej. Już tu muszę zaznaczyć, że oświadczenie to mogło mieć znaczenie jedynie moralnie wiążące, ale nie prawnie, gdyż było złożone nieformalnie. Wszelkie bowiem oświadczenia Dyrekcji Fabryki Chorzowskiej wymagały statutowo do swej ważności 2 podpisów 2 członków Dyrekcji, czego w danym wypadku nie było. Szczegół ten jednak był tym razem bez doniosłości prawnej, gdyż zobowiązanie Zakł. Elektro wobec międzynarodowego syndykatu co do nieeksportowania karbidu przez Chorzów czerpało swoją moc obowiązującą z umowy październikowej z 1929 r., zmienionej w kwietniu 1932 r., w której Fabryka Chorzowska zobowiązała się wobec Zakładów Elektro, że do dn. 30. VI 1935 r. nie będzie eksportować karbidu.

Przedstawiona geneza krajowego kartelu karbidowego, dominujące stanowisko Zakładów Elektro w tym kartelu oraz porozumienie Zakładów Elektro z międzynarodowym syndykatem karbidowym wskazują zupełnie wyraźnie na to, że podstawą wszystkiego była październikowa umowa kartelowa z 1929 r. To była ta właściwa oś, około której obracała się cała monopolizacja zarówno krajowego rynku karbidowego jak i polskiego eksportu karbidu z jej ujemnymi skutkami nie tylko na rynku krajowym.

Wysuwana tak mocno przez Zakłady Elektro w toku przewodu sądowego przed Sądem Kartelowym oraz w prasie wysokość polskiego kontyngentu eksportowego w międzynarodowym syndykacie karbidowym, jako zasługa szczególnych wysiłków i zmysłu organizacyjnego firmy Elektro, wymaga niestety dość poważnych sprostowań. Ta wielokrotnie powtarzana kwota polskiego kontyngentu 10 500 t rocznie — to tylko teoria, w rzeczywistości polski eksport karbidu obracał się ok. 6 000 t, jak o tem świadczą statystyka z lat 1928 ÷ 1933. W latach tych wyeksportowano karbidu:

	Tonn	Tys. zł	Przeciętna cena zł za 1 t
1928	6 700	2 508	374.33
1929	6 652	2 556	384.24
1930	6 811	2 432	357.07
1931	4 091	1 675	409.43
1932	3 523	1 444	409.89
1933	5 328	2 168	408.04

Przedstawiona tabela wykazuje, że w latach 1931 i 1932 Zakłady Elektro nawet owego faktycznego minimalnego kontyngentu 6 000 t nie wyzyskały, ograniczając się wzajemnie za to do jeszcze bardziej intratnego inkasowania po £ w zł. 1 za każdą niewyeksportowaną tonnę karbidu poniżej owych 6 000 t.

Rzecz znamienna, na którą również warto zwrócić uwagę — to ceny eksportowe karbidu, które stale wykazywały wcale znaczną nadwyżkę ponad własne

koszty produkcji karbidu Zakład. Elektro. Eksport zatem nie tylko nie był deficytowy, co tak bardzo często ma miejsce w innych gałęziach przemysłu, ale, przeciwnie, przynosił poważne zyski. Nie było więc także i tu, na odcinku eksportowym, żadnego usprawiedliwienia do utrzymywania krajowej ceny karbidu na tak nadmiernie wygórowanym poziomie.

Zniżenie wygórowanej ceny karbidu tem bardziej było pożądane, że począwszy od 1930 r. zarówno na rynku krajowym jak i zagranicznym zaznaczał się stały spadek konsumpcji karbidu, mianowicie pod wpływem ciężkiego kryzysu w tych gałęziach przemysłu, w których karbid znajdował zastosowanie, w szczególności w kopalniach węgla do oświetlenia oraz w przemyśle maszynowym do spawania i cięcia metali przy pomocy acetyleny, wydzielanego z karbidu pod działaniem wody. Zbyt karbidu na rynku krajowym, wynoszący w 1929 r. 12 918.6 t, spadł w 1930 r. do 10 512.9 t, w 1931 r. do 8 388.5 t, w 1932 r. do 6 196.6 t, a w 1933 r. (9 mies.) wyniósł już tylko 4 445.7 t.

Z konieczności nasuwa się pytanie, dlaczego przedsiębiorstwo państwowe zawarło umowę kartelową, która wytworzyła tak, jak dziś to wygląda, paradoksalną, gospodarczo szkodliwą sytuację? Dlaczego Fabryka Chorzowska, jako największy i bezkonkurencyjny producent karbidu w Polsce, a zarazem jeden z największych producentów karbidu na świecie, dobrowolnie wycofała się zupełnie na szereg lat z rynku karbidowego, tak krajowego, jak i zagranicznego, na rzecz fabryki prywatnej, niewspółmiernej słabszej, o znacznie mniejszej zdolności produkcyjnej, chociaż o tańszej produkcji, i pozwala sobie płacić za to odszkodowanie właśnie przez tę słabszą fabrykę? Sytuacja wręcz przeciwna, jaką zwykle obserwuje się w organizacjach kartelowych, gdzie silniejsze i większe przedsiębiorstwa płacą słabszym i mniejszym konkurentom odszkodowanie za postój.

Otóż dlatego, że były wówczas, w szczególności w chwili zawarcia umowy kartelowej z październikiem 1929 r., zupełnie inne i właśnie tego rodzaju warunki gospodarcze, które nie tylko usprawiedliwiały jej zawarcie, ale które czyniły ją wręcz nawet pożądaną w interesie dobra publicznego, mimo pewnych szkodliwych skutków, jakie ona równocześnie za sobą pociągała.

Otóż, pod wpływem dobrej konjunktury w rolnictwie zaznacza się w Polsce już w połowie 1926 r. wzrost produkcji azotniaku, która w latach 1927 i 1928 wchodzi w okres szczególnie szybkiego rozwoju, nie mogąc mimo to nadażyć potrzebom krajowego rolnictwa — tak, że przez kilka lat trzeba było sprowadzać azotniak z zagranicy.

Kiedy w roku gospodarczym 1926/27 sprzedano w Polsce azotniaku krajowego za zł 27.5 miljn., a zagranicznego za zł 1.6 miljn., w następnym roku gospodarczym 1927/28 zbyt azotniaku w Polsce wzrósł już prawie podwójnie i ze sprzedaży azotniaku krajowego osiągnięto sumę zł 41.5 miljn., a ze sprzedaży azotniaku zagranicznego zł 8.2 miljn. W roku 1928/29 import obcego azotniaku zmalał do sumy zł 1.8 miljn.,

równocześnie jednak wzrosła sprzedaż azotniaku krajowego do poważnej sumy zł 51 miljn.¹⁾.

W tym stanie rzeczy Fabryka Chorzowska, mając na uwadze przede wszystkim dobro rolnictwa krajowego i dążąc do podniesienia jego poziomu przez zapewnienie mu potrzebnej ilości tanich nawozów azotowych, dobrowolnie wycofała się zupełnie w 1926 r. z rynku karbidowego i przetwarzała odtąd cały zapas produkowanego przez siebie karbidu na azotniak (t. j. azotowany karbid²⁾), nie mogąc mimo to w latach 1926–1930 pokryć całego krajowego zapotrzebowania — tak, że trzeba je było uzupełniać azotniakiem zagranicznym.

Fabryka Chorzowska zdecydowała się na tę operację, mimo że proces przetwarzania karbidu na azotniak wymagał dużego nakładu pracy i dalszych kosztów, a w rezultacie dawał fabryce znacznie mniejsze zyski niż sprzedaż surowego karbidu, bo cena rynkowa azotniaku była stale znacznie niższa od ceny rynkowej karbidu³⁾. Mimo monopolistyczne stanowisko na rynku azotniakowym Fabryka Chorzowska nie podwyższała ceny azotniaku, przeciwnie stale dążyła do utrzymania jej na możliwie najniższym poziomie i nawet z własnych funduszy wyrównywała różnicę między wyższą ceną importowanego azotniaku zagranicznego a niższą ceną azotniaku krajowego, aby zapobiec wszelkiej zwwyżce ceny azotniaku na rynku polskim, która mogłaby wpłynąć na zmniejszenie się konsumpcji azotniaku ze szkodą dla krajowego rolnictwa⁴⁾.

Aby znaleźć częściowe pokrycie strat, związanych z tą operacją, służącą tak znakomicie sprawie podniesienia rolnictwa krajowego, a zatem sprawie dobra publicznego, bo wiadomo, jak niezmiernie doniosły wpływ na ogólny dobrobyt kraju wywiera pomyślny stan gospodarczy jego rolnictwa — Fabryka Chorzowska zawarła przedstawione wyżej porozumienie kartelowe z Zakł. Elektro o odszkodowaniu, mającemu się wypłacać corocznie przez Zakł. Elektro Fabr. Chorzowskiej za jej wycofanie się z rynku karbidowego i pozostawienie go do wyłącznej intratnej eksploatacji Zakł. Elektro, najpierw samym, następnie w spółce kartelowej z firmami „Karbid Wielkopolski” i „Elektryczność”.

W świetle przedstawionych faktów odszkodowanie za wycofanie się z rynku karbidowego, pobierane przez Chorzów, największego i najsilniejszego producenta karbidu w Polsce od znacznie mniejszej fabryki

karbidu Zakładów Elektro, nie było zatem ani żadnym paradoksem gospodarczym ani tem mniej jakimś niemoralnym wykorzystywaniem pomyślnej konjunktury, jak to pozornie niejednemu mogło się zdawać. Nie było to owe tak często w ruchu kartelowym stosowane odszkodowanie za „bezczyność” (postój fabryki), gospodarczo zresztą niejednokrotnie usprawiedliwione, ale — przeciwnie — odszkodowanie za wzmożoną czynność Fabryki Chorzowskiej przy przetwarzaniu droższego karbidu na tańszy azotniak z pewną stratą Fabryki Chorzowskiej, ale w pierwszorzędnym interesie dobra publicznego. Charakter użyteczności publicznej Fabryki Chorzowskiej, jako skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, formalnie postawionego narówni z każdym przedsiębiorstwem prywatnym, wystąpił przytem w całej pełni.

Z drugiej strony znalazła częściowe usprawiedliwienie także wygórowana cena za karbid, pobierana przez Zakł. Elektro względnie przez kartel karbidowy. Aby znaleźć pokrycie dla umówionego odszkodowania dla Chorzowa, Zakł. Elektro musiały odpowiednio podwyższyć cenę karbidu, którą dzięki organizacji kartelowej regulowały w sposób monopolistyczny. Należy tylko żałować, że cena ta była zbyt wygórowana, bo przekraczała dość znacznie, jak to już wyżej przedstawiłem, rzeczywiste potrzeby. W każdym razie podwyższenie ceny karbidu i utrzymywanie jej przez kartel na wyższym poziomie częściowo było usprawiedliwione, dając o tyle też doskonałą ilustrację praktyczną do wykładni art. 4 obowiązującej ustawy kartelowej, wypowiedzianej przez Sąd Kartelowy w swoim pierwszym wyroku przeciwko kartelowi cementowemu. Sąd Kartelowy przyjął tam słusznie, że „samo ustalenie, że ustanowiona przez kartel cena odbiega od pojęcia ceny gospodarczo usprawiedliwionej”, nie upoważnia jeszcze do stwierdzenia, że przez to cena ta jest gospodarczo nieusprawiedliwiona w rozumieniu art. 4 ustawy. W tej mierze bowiem może decydować szereg okoliczności ubocznych, usprawiedliwiających zarówno istnienie kartelu jak i ceny, przezeń pobierane, względami na ogólnogospodarcze potrzeby kraju, jak np. wzgląd na walkę o rynki eksportowe, wzgląd na konieczność modernizacji danej gałęzi przemysłu, wzgląd na potrzeby danych gałęzi gospodarstwa narodowego, bezpośrednio od gałęzi skartelizowanej zależne i t. p. Otóż, właśnie w danym wypadku zachodziła taka potrzeba jednej gałęzi gospodarstwa narodowego, t. i. nieskartelizowanego rolnictwa, któremu trzeba było dostarczyć tani nawóz sztuczny, zależny bezpośrednio od innej gałęzi gospodarstwa narodowego, t. j. skartelizowanego przemysłu karbidowego.

Porozumienie kartelowe Fabryki Chorzowskiej z Zakładami Elektro stanowi zarazem wyjątkowo charakterystyczny przykład wykorzystania organizacji kartelowej, jako narzędzia do częściowego odciążenia gospodarczego jednej grupy społecznej słabszej kosztem drugiej silniejszej — przez zapewnienie tańszego nawozu sztucznego gospodarczo słabszym rolnikom kosztem niewątpliwie silniejszych odbiorców droższego karbidu.

Dr. Roman Piotrowski

¹⁾ Produkcja azotniaku chorzowskiego — w tys. tonn (w nawiasach w tys. kg N, t. j. czystego azotu); wyniosła w latach: 1927 r. 1420 (30 964), 1928 r. 1527 (33 471), 1929 r. 1619 (35 248). Importowano do Polski azotniaku — w tonnach (w nawiasach wartość w tys. zł): 1927 r. 8 427 (2 781), 1928 r. 20 865 (5 515), 1929 r. 1 (1), 1930 r. 23 (4).

²⁾ Karbid jest zasadniczym, koniecznym półproduktem przy fabrykacji azotniaku.

³⁾ Ceny azotniaku w Polsce za 1 kg N loco Chorzów wynosiły (w zł): w 1927 r. 1745, w 1928 r. 1757, w 1929 r. 1737, w 1930 r. 1675, w 1931 r. 1780, w 1932 r. (od I/VI franco st. odbiorcza) 1664, w 1932 r. 1586 franco st. odb., w 1933 r. 1510 franco st. odb., azotniak zaś zagraniczny kosztował w tym czasie zł 1934 za 1 kg N loco Gdańsk.

⁴⁾ Fabryka Chorzowska wypłaciła na rzecz wyrównania cen importowanego do Polski droższego azotniaku zagranicznego łącznie sumę zł 1 180 204, jak to stwierdzają księgi handlowe tej fabryki.

Z Y C I E G O S P O D A R C Z E

STAN ZUŻYTKOWANIA OBSZARÓW MIEJSKICH. — O urządzeniu miasta świadczy przede wszystkim zużytkowanie jego obszaru. Inną jest sytuacja, gdy miasta są skunione, mają wąskie ulice i brak w nich zieleńców publicznych, inna zaś — gdy są szeroko rozrzucone, pełne ogrodów, parków i posiadają szerokie arterje komunikacyjne.

Zużytkowanie powierzchni miast w/g stanu z dn. 1/1 1931 r.

Miasta	Przeciętna powierzchnia miasta	Tereny zabu- dowane	Wtem:					Cmentarze	Tereny nie- zabudowane
			Arterie ko- munikacyjne	Jezdnie	cho- dniki	Parki, ogro- dy i skwery publiczne			
Ogółem:	2 151	8.9	2.2	2.0	0.2	0.4	0.3	88.2	
Ponad 100 tys. mieszkańców .	4 764	13.2	6.9	6.2	0.7	2.2	1.1	76.6	
50 ÷ 100 tys. mieszkańców .	2 919	8.8	3.9	3.4	0.5	1.1	0.5	85.7	
20 ÷ 50 tys. mieszkańców .	2 088	15.1	3.5	3.2	0.3	0.7	0.5	80.2	
10 ÷ 20 tys. mieszkańców .	2 450	7.8	1.5	1.4	0.1	0.2	0.2	90.3	
5 ÷ 10 tys. mieszkańców .	1 848	6.7	1.7	1.5	0.2	0.2	0.3	91.1	
Woj. centralne .	1 921	10.5	1.7	1.6	0.1	0.3	0.3	87.2	
„ wschodnie .	2 343	17.7	2.1	2.0	0.1	0.1	0.5	79.6	
„ zachodnie .	1 737	9.2	4.9	4.3	0.6	1.3	0.6	84.0	
„ południowe .	2 718	5.0	1.7	1.6	0.1	0.3	0.3	92.7	

Łatwo zauważyć z powyższej tablicy, iż najwięcej skupione miastami są miasta, liczące 5÷10 tys. mieszkańców. Tereny za-

budowane stanowią w nich najmniejszy procent (6.7%), a arterje komunikacyjne (1.7% i zieleńce 0.2%) nie zajmują również w nich dużo miejsca. Przeciętna wielkość ich jest oczywiście, również najmniejsza, a tereny niezabudowane wynoszą 91.1%. Te najwięcej skupione miasta najczęściej można spotkać w południowych województwach, gdzie wogóle procent zabudowania jest bardzo słaby (5%). Mają te miasta południowe również niski procent (1.3%) arterji komunikacyjnych.

Druga rzędu pozycję co do skupienia (po miastach południowych województw) stanowią miasta województw zachodnich. Są one jednak od poprzednich przeszło o 80% silniej rozbudowane (9.2%). Poza tem miasta tych województw są lepiej od wszystkich innych miast zaopatrzone w arterje komunikacyjne (4.9%), chodniki (0.6%) oraz parki i zieleńce (1.3%). Tereny, zajęte przez wspomniane ostatnio urządzenia miejskie, są przeszło o 100% większe niż w innych miastach.

Najwięcej rozbudowane miasta mają woj. wschodnie. Tereny zabudowane wynoszą w nich 17.7% ogólnej powierzchni.

Każde z miast polskich posiada olbrzymie tereny niezabudowane, dochodzące w większych miastach do paru tysięcy hektarów. Obszary te, sądząc po danych, zebranych przez Gł. Urz. Stat. o własności nieruchomości miejskiej, są przeważnie zajęte przez lasy, łąki i pastwiska, w mniejszym stopniu ziemi uprawne (18%) oraz ogrody warzywne i sady (2.5%). Obszary, znajdujące się pod placami budowlanymi, terenami wodnymi i innymi stanowią zaledwie ok. 10% ogółu gruntów niezabudowanych. Ponieważ ostatnie dane są wzięte tylko z przykładu własności miejskiej, przeto na obszarach prywatnych mogą być pewne, nieraz nawet znaczne, przesunięcia w procentowym ustosunkowaniu się użytków, niemi objętych. W tym wypadku przede wszystkim zmniejsza się powierzchnia lasów, a powiększa — pól uprawnych, ogrodów i sadów oraz placów budowlanych.

S. Kopczyński

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH.—

Rząd wniósł projekt ustawy w sprawie zmiany ustawy z dn. 16/III 1933 r. o Funduszu Pracy. Projektowana zmiana dotyczy art. 15 ustawy, którego zakończenie otrzymuje brzmienie, głoścące, iż przepisy tego artykułu nie dotyczą osób, które z tytułu stosunku publiczno prawnego pobierają wolne od państwowego podatku dochodowego uposażenie lub zaopatrzenie ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw i monopolów państwowych. Projekt ten idzie w ślad za zwolnieniem powyższych uposażeń i zaopatrzeń od państwowego podatku dochodowego. Zmniejszenie wpływów na Fundusz Pracy wyniesie ok. Z 13 miljn. To też brak ten będzie być musiał uzupełniony przez zwiększenie dotacji przez Skarb Państwa, do czego będzie Rząd uprawniony w ustawie skarbowej na rok 1934/35.

Wniesiony został rządowy projekt ustawy w sprawie opłat stemplowych od spółek. Projekt obniża z 2% na 1% opłaty stemplowe od spółek pod warunkiem, że staną się one wymagalnymi od dnia wejścia w życie ustawy do końca 1935 r., przyczem ulga ta będzie stosowana do podwyższenia kapitału zakładowego spółek akcyjnych lub komandytowo-akcyjnych pod warunkiem, że okres, wyznaczony do przyjmowania wpłat na poczet podwyżki kapitału zakładowego, rozpocznie się najpóźniej w dn. 30/VI 1936 r. Projekt przewiduje uprawnienie Ministra Skarbu przyznania tak niższej opłaty stemplowej w wypadkach, gdy opłata stemplowa stała się wymagalną w czasie od 1/I 1933 r. do dnia wejścia w życie ustawy. Ulgi, które przewiduje projekt ustawy, były dwukrotnie stosowane w latach 1927÷1929 oraz 1931÷1932. Wzgląd na ciężką sytuację gospodarczą wskazuje na potrzebę obniżenia opłat stemplowych i w obecnej chwili.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o zmianie niektórych przepisów o majątkach rodowych w województwach wschodnich. Na terenie tych województw obowiązuje ustawa cywilna, stanowiąca część I tomu X Zводу Praw", która rozróżnia majątki rodowe i nabyte. Różnica między temi majątkami jest ta, że rozrządzanie majątkami rodowymi jest ograniczone. Wzbronione jest zbywanie majątków rodowych pod tytułem darmym i przez testament, istnieje odrębny tryb ich ustawowego dziedziczenia, w razie sprzedaży majątku rodowego krewny sprzedawcy ma prawo majątek odkupić w ciągu 3 lat. Projekt ustawy nie znosi instytucji majątków rodowych, a tylko uchyla wszelkie ograniczenia w rozporządzaniu nieruchomościami z tytułu ich charakteru rodowego. Ograniczenia te były już uchylone przez Komisarza Ziemi Wołyńska i Frontu Podolskiego rozporządzeniem z dn. 19/V 1920 r. na obszarze mu podległym, obecnie wniesiony projekt rozszerza zniesienie tych ograniczeń na cały obszar województw wschodnich. Obowiązujące poza obszarem tych województw na terenie Rzeczypospolitej kodeksy cywilne nie znają instytucji majątków rodowych.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 15/VII 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Projekt ustawy dotyczy w pierwszym rzędzie prawnej organizacji związku izb. I tak, w myśl tego projektu, izby tworzą „Związek Izb Przemysłowo-Handlowych Rzplitej Polskiej”, do którego należą z mocy prawa. Związek Izb posiada osobowość prawną i siedzibą jego jest Warszawa. Dalej projekt rozwija uprawnienia organów związku, któreimi są: ogólne zebranie, prezydium i dyrektor. W dalszym ciągu projekt zajmuje się finansowymi podstawami Związku Izb i stanowi, że wydatki administracyjne pokrywa się

ze składek, wpłacanych przez izby, proporcjonalnie do wpływów, osiągniętych przez każdą izbę w roku poprzednim z dodatku do świadectw przemysłowych. Składka izby nie może przekroczyć 3% tych wpływów. Przewidziane w budżecie Związku Izb wydatki specjalne pokrywa się ze składek, ustalonych przez ogólne zebranie w stosunku odpowiednim do zakresu działania poszczególnych izb. Prelimina z budżetowy Związku Izb, podobnie jak i izb samych, podlega zatwierdzeniu Ministra Przemysłu i Handlu.

Następnie, projekt przewiduje w szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy tego wymaga równowaga budżetu izby, specjalne uprawnienie dla Ministra Przemysłu i Handlu. Mianowicie, może on w porozumieniu z Ministrem Skarbu prócz dodatku do ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych ustanowić na rzecz danej izby specjalny dodatek do ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, nabywanych w okręgu izby — do wysokości 5% tej ceny. Przepis ten poddany został znacznemu obniżeniu wpływów izb z jednej strony i koniecznością zrównoważenia budżetów izb — z drugiej. W końcu zaznaczyć należy, iż projekt przewiduje, że do 1935 r. włącznie nie będzie miał zastosowania warunek najmniej 3 letniego istnienia zrzeszenia gospodarczego przy wyborach członków izb, których $\frac{3}{5}$ wybierają zrzeszenia gospodarcze, wyznaczone przy każdym kolejnych wyborach przez Ministra Przemysłu i Handlu.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym. Jest to jednolity akt prawodawczy, normujący zasady walki ze szkodnictwem polnym i leśnym. Do tej pory obowiązują różnolite, częstokroć przestarzałe, normy prawne po b. zaborcach w tym względzie, co odbija się na interesach tak rolnictwa, jak i leśnictwa. Z momentów zasadniczych nowego projektu ustawy należy podkreślić odpowiedzialność subsydiarną, gdyż jest ona wynikiem faktycznych sposobów dokonywanych wykroczeń, dalej zasadę karalności podżegania, pomocnictwa i usiłowania, co z tychże samych względów wynika, oraz wprowadzenie zamiennej kary pracy przymusowej, którą orzec można zamiast aresztu. Orzecznictwo w sprawach o szkodnictwo leśne i polne projekt przekazuje władzom administracyjnym. Jako szkodnictwo leśne projekt określa: dokonywanie w cudzym lesie wyrebu drzewa, gałęzi lub krzewów, zabieranie z cudzego lasu drzewa wyrabane lub powalonego, karczowanie w cudzym lesie pniaków — i karę za te przestępstwa określa do 2 miesięcy aresztu i grzywny do $\text{z} 2000$ lub jedną z tych kar. Zbieranie w cudzym lesie kory, wiórów, darni, trawy etc. oraz grzybów, jagód, owoców i t. d. podlega karze grzywny odpowiednio do $\text{z} 100$ oraz do $\text{z} 20$. Pasaństwo w cudzym lesie zwierząt gospodarczych lub drobiu — podlega karze do 1 miesiąca aresztu lub grzywny do $\text{z} 1000$ lub obu kar łącznie. Wydobywanie w cudzym lesie piasku, żwiru, gliny, torfu, zwożenie do cudzego lasu kamieni, śmieci, padliny lub nieczystości, niszczenie mrowiska w cudzym lesie, przechodzenie, przejeżdżanie lub przeganianie przez cudzy las zwierząt gospodarczych lub drobiu w miejscach zabronionych — podlega karze grzywny do $\text{z} 500$. Projekt przewiduje szerokie stosowanie instytucji nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, stanowiąc, że orzeczenie nawiązki pozbawia prawa do roszczenia odszkodowania na podstawie ustaw cywilnych. W odniesieniu do szkodnictwa polnego przejeżdżanie albo przeganianie zwierząt gospodarczych lub drobiu przez cudze pola niezorane i niezasiane albo przez cudzą łąkę lub pastwisko — podlega karze grzywny do $\text{z} 100$, zaś przez cudze pola zorane lub zasiane — do $\text{z} 500$. Kto wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuszcza cudzego pola, łąki lub pastwiska — podlega karze grzywny do $\text{z} 100$, a kto wydobywa na cudzym polu piasek i t. d., kopie doły i rowy, wyrzuca na cudze pole kamienie i t. d., pasie zwierzęta gospodarskie lub drób na cudzym polu nieobszanym, uszkadza drzewa — podlega karze grzywny do $\text{z} 500$, w wy-

padku zaś pasania na polach obsianych — ulega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do $\text{z} 3000$, albo jednej z tych kar. Również kto depcze zasiewy, sadzonki i t. d. — karany jest grzywną do $\text{z} 50$, a kto na cudzym polu ścina lub zrywa kłosa i t. d. — do $\text{z} 100$. Również i w wypadkach szkodnictwa polnego jest stosowane szeroko orzeczenie nawiązki dla poszkodowanego. Zasadą postępowania jest, że ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego. Ważne jest postanowienie o prawie zajęcia zwierzęcia, wyrządzającego na cudzym polu krzywdę, następnie uzyskanie dla pokrzywdzonego na zajętem zwierzęciu prawa zastawu oraz postanowienie o niewszczyaniu lub umorzeniu postępowania, jeśli pokrzywdzony przed uprawomocnieniem się orzeczenia karnego cofnie skargę. Projekt ustawy obejmuje wszelkie spotykane przestępstwa szkodnictwa leśnego i polnego i stanowi skuteczną obronę dla leśnictwa i rolnictwa.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o nadzorze nad hodowlą koni. Hodowla koni w Polsce posiada wielkie znaczenie zarówno ze względów gospodarczych, jak i obrony kraju, a pozostawienie jej bez odpowiedniego ustawowego uregulowania przedstawiałoby wielkie niebezpieczeństwo dla jakości pogłowia końskiego. Główną metodą w podniesieniu jakości koni jest dostarczenie odpowiednich rozplodników. Rząd dał dowód, że przywiązuje do tego wielkie znaczenie przez zorganizowanie państwowych zakładów chowu koni, jednak to nie rozwiązuje kwestji w całości. Projekt ustawy wprowadza księgi stadne koni, do których wpisuje się jedynie konie rasowe z udowodnionem pochodzeniem, oraz księgi ogierów i klaczy zarodowych, do których wpisujemy będzie materiał koński ze względu na wygląd zewnętrzny i pokrój. Ma to na celu zorientowanie się na podstawie odpowiednich zaświadczeń w wartości materiału końskiego, zdolnego do hodowli. Projekt ustawy wprowadza świadectwa uznania dla rozplodników wartościowych oraz przewiduje opłaty za posiadanie rozplodników nieuznanych dla ich wytepienia.

Razem z poprzednim wniesiony został projekt ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec. Wychodząc z założenia wielkiego znaczenia, jakie dla gospodarstw rolnych posiada hodowla zwierząt gospodarskich — projekt ustawy reguluje ustawowo kwestje hodowlane, wprowadza księgi zarodowe oraz przewiduje ustalenie wymagań dla prowadzenia zarodowych hodowli. W obu projektach ustaw prowadzenie ksiąg hodowlanych zlecone jest izbom rolniczym.

Wniesiony został do Sejmu projekt ustawy o ochronie przyrody. Sejm dn. 20/III 1931 r. uchwalił rezolucję, wzywającą Rząd do przedstawienia Izbowi Ustawodawczym projektu ustawy o ochronie przyrody, podobnej zaś treści rezolucję uchwalił Senat dn. 5/III 1932 r. Wniesiony projekt ustawy czyni zadość tym rezolucjom. Według tego projektu ochronie podlegają twory przyrody, a więc ziemia, jej ukształtowanie i formacje, zwierzęta, rośliny, minerały i t. d., których zachowanie leży w interesie publicznym ze względów naukowych, historycznych, estetycznych etc., o ile uzna to władza państwowa. Ochrona polegać może m. in. na zakazach dokonywania zmian w przedmiocie lub jego otoczeniu, na zakazach używania i użytkowania przedmiotu, jak: polowania, rybołówstwa, ścinania drzew etc., na zakazach zbywania, nabywania oraz wywożenia zagranicę przedmiotów, objętych ochroną, na zakazach dokonywania podziału terenu, wznoszenia budowli, na ograniczeniu dostępu do danego obszaru. Do wydawania stosownych zarządzeń uprawnieni są wojewodowie po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Projekt ustawy przewiduje utworzenie rejestrów: centralnych i wojewódzkich, do których wpisuje się ostatecznie zarządzenia, dotyczące ochrony przyrody. Przewidziane jest w projekcie tworzenie parków narodowych na obszarze co najmniej 300 ha. Kierownictwo i nadzór nad ochroną przyrody sprawuje Minister W. R. i Oświecenia Publ., którego organami fachowymi są

konserwatorowie przyrody, a w okresie opiniodawczym Państwowa Rada Ochrony Przyrody, a dla pewnych obszarów komitety ochrony przyrody. Przewidziane jest również tworzenie straży ochrony przyrody o charakterze lokalnym. Dla celów ochrony przyrody tworzy się Fundusz Ochrony Przyrody, na który składają się dary i zapisy, przedmioty, uległe przepadkowi, odszkodowania i t. d. Projekt ustawy przewiduje odszkodowania skutkiem strat, wynikłych wskutek wprowadzenia zarządzeń ochrony przyrody, oraz orzeka, że w razie konieczności nastąpić może wywłaszczenie, które odbywa się na zasadzie ogólnych przepisów o wywłaszczeniu na cele użyteczności publicznej. W razie dobrowolnej sprzedaży nieruchomości, poddanej ochronie przyrody, Skarb Państwa lub Fundusz Ochrony Przyrody ma prawo odkupu na warunkach, na jakich nabywca nabył nieruchomość. Projekt ustawy przewiduje szereg kar i grzywien przeciwko niestosującym się do przepisów ustawy.

Rząd wniósł projekt ustawy o normalizacji wozów, poruszanych siłą zwierzęcą. Celem ustawy jest osiągnięcie korzyści gospodarczych, wynikających z normalizacji, jak: potanie produkcji, ułatwienie w nabywaniu części zamiennych, dalej umożliwienie racjonalnego wyzyskania zasobów w tej dziedzinie na rzecz obrony Państwa. Dalej celem projektu

ustawy jest wprowadzenie takich wozów, któreby najmniej niszczyły drogi oraz zapewniały bezpieczeństwo ruchu. Projekt ustawy przewiduje wysokie kary dla wyrabiających wozy i ich części, nie odpowiadające przepisom, które określają rozporządzenia, przyczem kary przewidziane są również i na nabywających i użytkowników. Projekt przewiduje, że wolno wyrabiać wozy i ich części nieznormalizowane w przeciągu 1 roku, pozbywać i nabywać wozy nowe nieznormalizowane — w okresie 4 lat, a używać takich wozów, pozbywać, nabywać i używać wozów używanych nieznormalizowanych w przeciągu 15 lat od dnia wejścia w życie wydanych na podstawie niniejszego projektu ustawy rozporządzeń. Osoby, używające wozów znormalizowanych przed upływem 15 lat — mają prawo korzystania w tym okresie z 50% ulgi w opłatach mytniczych, rogatkowych i targowych na podstawie świadectwa lub znaku, stwierdzającego prawo do ulgi. Bezprawne korzystanie ze znaku lub świadectwa jest karalne.

ZŁOŻENIE ROZPORZĄDZEŃ CELNYCH. — Stosownie do postanowień art. 8 ustawy z dn. 31/VII 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych Minister Skarbu przedłożył Sejmowi do zatwierdzenia rozporządzenia Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln.: 1) z dn. 23 XI 1933 r. o ulgach celnych i 2) z dn. 18/XII 1933 r. o uldze celnej na jabłka świeże.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W LISTOPADZIE 1933 R. —

Wydobycie ropy w listopadzie r. ub. wynosiło 4407 cystern brutto wobec 4604 cystern w październiku r. ub. Przeważająca dzienna produkcja wynosiła prawie 147 cystern wobec 148 cystern w październiku. W okresie styczeń-listopad r. ub. t. j. w ciągu 11 miesięcy, wyprodukowano 50 670 cystern brutto wobec 50 806 cyst. w tym samym okresie 1932 r.

W rejonie borysławskim nie było znaczących dowień. Z dowień w rejonach marek specjalnych jako większe wyróżnia się dowieńczenie gazowe w Roztokach na kopalni „Zygmunt III”, po uzyskaniu na głęb. 1001 m produkcji gazowej w wys. 120 m³/min. i ciśnieniu 112 atm. na głowicy. Do-

bre też wyniki dały zakończone roboty wiertnicze w otworze „Ludwik IX” w Bitkowie, dochodząc na głęb. 1408 m do horyzontu o wydajności 12 t na dobę. Ok. 5-3 t ropy na dobę nawiercono w otworach: „XXVIII” i „XXVI” kopalni „Flora” w Wulce (głęb. 406 i 351 m), w Rypnem w otworze „Staje III” kopalni „Hannibal” na głęb. 598 m. Dzienną produkcję w wysokości 1:5-1 t dziennie nawiercono: w Harklowej (otwór „Minerwa XXI” głęb. 482 m), Męcinie Wielkiej („Fellnerówka XIII” głęb. 429 m), Starej Wsi („Starawsianka VI” głęb. 348 m), Rąfkiem („Łub XVII” głęb. 177 m), Bitkowie („Dąbrowa LV” głęb. 1097 m). Nieznaczne ilości ropy i gazów, bądź też ich ślady nawiercono w: Korczyni-Bieczu, Humniskach, Trepezy, Woli Jaworowej, Sękowej, Majdanie i Ropience.

Produkcja i obrót ropą — w listopadzie 1933 r. (w cysternach)

MIESIĄC I ROK	JASŁO				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca
Październik 1933	839	5	835	316	3 498	180	3 520	1 569	267	5	224	139	4 604	190	4 579	2 024
Listopad 1933	802	6	731	386	3 342	175	3 441	1 430	263	5	313	83	4 407	186	4 585	1 899
11 miesięcy 1933	8 850	60	8 743	386	38 763	2 008	39 237	1 430	3 057	58	3 076	83	50 670	2 126	51 056	1 899
„ 1932	8 751	66	8 798	320	38 58	2 013	36 999	2 260	3 697	78	3 651	153	50 806	2 156	49 448	2 733

Produkcja i zużycie gazów ziemnych — w listopadzie 1933 r. (w tys. m³)

MIESIĄC I ROK	J A S Ł O				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko
Październik 1933	8 026	2 002	5 799	225	26 622	9 766	16 716	140	3 410	2 657	172	581	38 058	14 425	22 687	946
Listopad 1933	8 945	1 868	6 865	212	26 186	9 107	16 951	128	3 448	2 651	342	455	38 579	13 626	24 158	795
11 miesięcy 1933	87 183	22 448	61 392	3 343	289 586	11 365	176 815	1 406	40 789	29 272	6 049	5 468	417 558	163 085	244 256	10 217
„ 1932	78 280	24 011	51 024	3 245	273 951	107 938	159 6 8	6 325	43 884	29 355	9 464	5 065	396 115	161 304	220 176	14 635

Szymbark	1 507	Dobrucowa	1 463
Potok	1 976	Lubatówka	1 463
Torosówka	2 103	Białówka-Winnica	1 463
Ropienka, ad Dukla	1 468	Męcina W.	1 580
Grabownica-Humniska		Męcinka	1 580
benzynowa	1 780	" parafin.	1 498
Grabow.-Humniska par.	1 530	Kłęczany	2 024
Lipinki	1 491	Stara Wieś biała	2 136
Libusza	1 402	" ciemna	1 580
Klimkówka	1 463	Mokre	1 850
Zagórz	1 468	Humniska-Brzozów	1 836
Majdan-Rosulna	1 519		

Wydobycie gazów ziemnych wyniosło przeciętnie dziennie 1 285 tys. m³ wobec 1 227 tys. m³ w październiku. Manko gazowe wyniosło (bez zmiany) 2% produkcji. Cena gazu ziemnego w rejonie borysławskim pozostała ta sama (z 4'55 za m³).

W listopadzie 1933 r. było czynnych 34 rafinerij nafty, które zatrudniały ogółem 3 572 robotników i majstrów (w październiku r. ub. 3 579). Z tej liczby 3 534 robotników było za-

jętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów.

Przeróbka ropy w rafinerjach wyniosła 46 293 t (w 1932 r. przec. mies. 45 405 t). Przerobiono ropy borysławskiej (standard) 31 642 t, specjalnej małoparafinowej 8 681 t, specjalnej bezparafinowej 5 970 t.

Wytwórczość produktów naftowych wyniosła ogółem 42 226 t, czyli strata przy przeróbce stanowiła 8,9% (przeciętnie w 1932 r. 7,8%).

Konsumpcja produktów naftowych w kraju wyniosła 34 059 t (w tem wewnętrzne spożycie rafinerij 1 666 t) i przedstawiała się następująco (w tonnach — bez spożycia rafinerij):

	Listopad 1933	Listopad 1932	Przec. mies 1932
Benzyna	5 414	5 870	5 930
Nafta	15 492	15 845	10 106
Oleje gazowy i opało-			
wy	5 266	5 069	4 438
Oleje smarowe	3 472	3 429	2 820
Parafina	957	1 022	656

Eksport do poszczególnych krajów — w listopadzie 1933 r. (w tonnach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna		Nafta		Olej gazowy	Oleje smar.		Parafina	Świece	Asfalt	Koks	Wazelina, smary stałe, mydła naftowe	Półprodukty ¹⁾	Pozostałości destylacyjne ²⁾	Razem
	rektyfikow.	surowa	rafinowana	destylow.		rafinowane	destylow.								
Anglia	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	50
Austria	24	—	15	—	553	24	—	62	—	1	46	2	—	—	727
Belgia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	40
Czechosłowacja	1 288	4 492	—	5 696	—	15	464	—	—	113	20	—	—	8	12 096
Dania	291	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	291
Francja	25	—	—	122	61	45	—	22	—	15	—	—	—	—	290
Grecja	—	—	—	—	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—	250
Jug. sławia	—	—	—	—	—	23	—	187	—	—	—	6	—	—	216
Luksemburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	10
Łotwa	—	—	—	—	323	—	—	—	—	—	—	—	—	—	323
Niemcy	—	—	—	—	—	—	—	142	—	713	375	—	—	—	1 230
Szwajcaria	40	—	—	61	401	—	—	—	—	—	—	—	—	—	502
Szwecja	26	—	—	—	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Węgry	—	—	—	—	—	14	—	38	—	—	—	—	—	1	53
Włochy	38	—	75	—	30	10	—	30	—	—	—	—	—	—	183
Razem:	1 732	4 492	413	5 879	1 045	167	464	781	—	892	441	8	—	9	16 316
Gdańsk loco	247	—	80	—	560	291	16	183	—	36	—	1	—	3	1 417
Gdańsk tranzyt	317	—	558	640	814	2 293	—	623	25	—	—	—	—	—	5 300
Ogółem:	2 326	4 492	1 051	6 519	2 419	2 744	480	1 587	25	928	441	9	—	12	23 033

Ekspert produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na eksport) wyniosł ogółem 23 033 t, czyli był w dalszym ciągu większy niż przeciętny eksport miesięczny w 1932 r. (18 527 t).

Z poszczególnych produktów wywieziono zagranicę (w tonnach):

	Listopad 1933	Przec. mies. 1932
Benzyna	6 818	5 096
Nafta	7 570	3 775
Oleje gazowy i opał.	2 419	4 102
" smarowe	3 224	2 664
Parafina	1 587	1 690

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach przedstawiał się następująco (w tonnach):

	1/XII 1933	1/XI 1933	1/XII 1932
Benzyna	19 185	22 316	13 793
Nafta	26 174	32 454	24 726
Oleje gazowy i opałowy	17 206	16 678	12 247
" smarowe	51 609	51 174	44 920
Parafina	3 346	3 397	5 379
Inne produkty	70 304	73 757	84 303
Razem:	188 024	199 786	185 368

W przemyśle gazolinowym sytuacja była w dalszym ciągu pomysłna. Produkcja gazoliny wyniosła w listopadzie r. ub. 3 463 t (w październiku 3 489 t). Z ogólnej ilości 38 579 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach, przerobiono w gazoliniarniach 22 558 tys. m³, czyli 58,4%. Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymano przeciętnie 15,3 kg gazoliny (w październiku 15,1 kg). Do rafinerij nafty wysłano, jako domieszki do benzyn ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej, 3 422 t gazoliny.

W ruchu było 27 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 317 robotników.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W LISTOPADZIE 1933 R. — Bardzo znaczne zapasy wosku ziemnego, przy utrudnionych warunkach zbytu, zmusiły zarząd kopalni do zaprzestania wydobycia. Ruch na kopalniach w listopadzie ograniczył się do konserwacji chodników, przewietrzania i odwadniania. Liczba robotników, zatrudnionych przy tych robotach, wyniosła 58 wobec 94 w październiku. Wveksportowano 30 t wosku ziemnego do Niemiec (w październiku 0,2 t do Austrii). Zapasy zamagazynowanego wosku zmniejszyły się do 145 t (w październiku 176 t).

Ceny wosku ziemnego loco kopalnia nie zmieniły się, wynosząc zależnie od gatunku z 300 ÷ 250 ÷ 125 za 1 t 0 kg.

¹⁾ Olej parafinowy i odcieki, olej prasowy, gacz, oleje potne.
²⁾ Ropał, gudron, pozostałości z ropy bezparafinowej.

PRZEMYSŁ METALOWY

ROZWIĄZANIE KARTELU GWOŹDZI. — Trzy fabryki krajowe gwoździ i drutu zawarły w październiku 1933 r. porozumienie na 1-miesięczny okres czasu, mające na celu regulowanie

wanie produkcji i cen gwoździ na rynku wewnętrznym. Porozumienie to zostało jednak rozwiązane wobec nieprzestrzegania przez jednego z kontrahentów, i to w kilka dni po podpisaniu umowy, warunków porozumienia.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

WYKORZYSTANIE REJESTROWEGO ZASTAWU ZBOŻOWEGO. — Kredyty, udzielane pod rejestrowy zastaw zbożowy, są — jak wiadomo — jednym z ważniejszych instrumentów naszej polityki zbożowej. Ich działanie gospodarcze polega na związaniu pewnej ilości zboża w miesiącach późniejszych dla zapobieżenia nadmiernej podaży. W bież. roku gospodarczym ze względu na znaczną produkcję zbóż działanie kredytów zastawowych jest specjalnie ważne. Do końca grudnia 1933 r. ogólna suma udzielonych kredytów pod rejestrowy zastaw zbożowy oraz t. zw. kredytów zaliczkowych dla mniejszej własności rolnej wynosiła zł 24 349 tys. Największe zapotrzebowanie tego kredytu notowano we wrześniu 1933 r., w którym to miesiącu suma udzielonych kredytów wyniosła zł 11 513 tys. Przybliżona ilość zboża, związanego kredytem zastawowym, wynosi (tonn): pszenicy 124 892, żyta 140 884, jęczmienia 27 584, owsa 40 082, razem 333 442. Poczynając od stycznia r. b. przypadają spłaty kredytów zastawowych, w związku z czym wyżej przedstawiony stan można uważać za maksymalne wykorzystanie omawianego kredytu w bież. roku gospodarczym. W porównaniu do roku 1932/33, w którym ogólna suma udzielonych kredytów wynosiła zł 16 miljn., w bież. roku gospodarczym stwierdzić należy zwiększenie wykorzystania o kwotę ok. zł 8 miljn.

ZMIANA ULG PODATKOWYCH W TRANZAKCJACH GIEŁDOWYCH PRODUKTAMI PRZEMIAŁU. — Poczynając od dn. 1/I 1932 r., stosownie do postanowień Ministra Skarbu z dn. 9/III 1932 r., transakcje mąką, kaszą i otrębami, dokonywane na krajowych giełdach zbożowo-towarowych — zostały zwolnione od podatku przemysłowego, o ile mogły być udowodnione prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi i kartami umów, sporządzonymi przez maklerów giełdowych. Dwuletni okres stosowania wspomnianych wyżej ulg przyniósł niekorzystne doświadczenie, stwierdzono, mianowicie, w wielu wypadkach nadużycia sfer kupieckich przy wykorzystywaniu tej ulgi. W związku z powyższym w dn. 21/XII 1933 r. Minister Skarbu zmienił system korzystania z ulg w podatku przemysłowym w transakcjach produktami przemiału.

Począwszy od dn. 1/I 1934 r. ze zwolnienia od podatku przemysłowego korzystać będą jedynie transakcje giełdowe mąką i otrębami, przyczem ulgi powyższe dotyczyć będą tylko transakcji mąką standaryzowaną i otrębami, pochodzącymi z przemiału standartowego. Minimalna wysokość transakcji giełdowej mogącej korzystać z ulgi podatkowej, będzie wynosiła w obrocie mąką 2 500 kg, w obrocie otrębami — 5 000 kg, przyczem ta partia towaru winna być jednolita, czyli nie może się składać z kilku rodzajów mąki względnie otrąb. Na workach z mąką, stanowiącą przedmiot transakcji giełdowych i korzystającą z ulgi podatkowej, winny być uwidocznione standarty. Karty umów giełdowych, wystawiane przez maklerów giełdowych i dotyczące transakcji, korzystających z ulgi podatkowej — winny być zapatrywane w signum komisarza giełdowego albo jego zastępcy, względnie urzędnika giełdy, upoważnionego do tego przez prezesa rady giełdowej w porozumieniu z komisarzem giełdy.

KOMISJA WSPÓŁPRACY W DOŚWIADCZALNICTWIE. — Doświadczalnictwo polskie powstawało i rozwijało się pod 3 zaborami w głównej mierze z inicjatywy prywatnej,

wskutek czego pod względem organizacyjnym obierało różnorodne formy działania, a pod względem metodycznym ulegało różnym kierunkom naukowym i uwzględniać musiało odmienne warunki pracy.

Na terenie b. Kongresówki akcją koordynacji działalności zakładów doświadczalnych rozpoczął Wydział Doświadczalno-Naukowy C. T. R., istniejący od 1907 r. Wyszukana przed wojną w 1911 r. przez P. Dr. Kosińskiego myśl stworzenia centralnej stacji naukowo-rolniczej doczekała się realizacji dopiero w 1917 r. przez powstanie Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Po odzyskaniu niepodległości placówki już istniejące zaczęły się rozwijać, a ponadto zaczęły powstawać nowe zakłady doświadczalne — tak, że stała się palącą kwestją ujednostajnienia i skoordynowania pracy poszczególnych jednostek oraz ustalenia ogólnopństwowego programu dla doświadczalnictwa rolniczego. Na I zjeździe naukowo-rolniczym, który odbył się w 1919 r. w Puławach, poruszono tę sprawę, proponując utworzenie Państwowej Rady Doświadczalno-Naukowej oraz uchwalając założenie związku doświadczalników, co jednak nie doszło do skutku. Następny zjazd naukowo-rolniczy w Bydgoszczy w 1922 r. zrealizował częściowo tę myśl, organizując fachowe zrzeszenie doświadczalników p. n.: „Związku Rolniczych Zakładów Doświadczalnych”.

Próba skoordynowania prac doświadczalnych powstała również na terenie Ministerstwa Rolnictwa, które z natury rzeczy było zainteresowane w jednolitym programie i celowości akcji doświadczalnej, prowadzonej w dużej mierze z zasiłków państwowych. Z tych to pobudek powołał Pan Minister Rolnictwa wnioskiem z dn. 12/I 1927 r. przy Dyrektorze Departamentu Rolnictwa Komisję do Spraw Doświadczalnictwa (wewnętrznoministerjalną), która doszła do wniosku, że należy utworzyć przy Ministerstwie Rolnictwa Komitet Doświadczalny ze współudziałem organizacji rolniczych. Projekt ten jednakże nie doczekał się szybkiej realizacji i narazie współpraca wyrażała się w formie konferencji fachowców, zapraszanych w miarę potrzeby. Wymienić tu należy w pierwszym rzędzie konferencję z dn. 20/IV 1929 r. o ogólniejszym charakterze, zwołaną w sprawie planu rozmieszczenia zakładów doświadczalnych, które to obrady umożliwiły ostateczne ułożenie „Planu rozmieszczenia zakładów doświadczalnych z zakresu produkcji roślinnej na terenie Rzplitej Polskiej”.

Sprawa stałej współpracy poruszana była nadal przez Ministerstwo. W celu tej załatwienia zwołano naradę w Ministerstwie Rolnictwa w dn. 24/VI 1930 r., w której wzięli udział: kierownicy zakładów doświadczalnych, przedstawiciele instytutów naukowych, wyższych uczelni rolniczych i centralnych organizacji społeczno-rolniczych. Zjazd ten powziął szereg doniosłych uchwał, m. in.: 1) ustalił podstawy organizacji władz zakładów doświadczalnych (zarządu i kuratorium); 2) rozstrzygnął szereg zagadnień metodycznych; 3) ustalił wytyczne współpracy zakładów doświadczalnych, zakładów i instytutów rolniczych; 4) wybrał Komisję Tematową dla rozpatrzenia celowości dotychczasowych zagadnień i ułożenia projektu doświadczeń, jakie winny być prowadzone w zakładach doświadczalnych.

Wybrana Komisja Tematowa przedyskutowała i zakwalifikowała tematy doświadczeń do 3 grup: 1) takie, których dalsze prowadzenie jest niecelowe, 2) takie, które mają cykl zakończony, i 3) które należy dalej prowadzić. Komisja uznała, że zakłady doświadczalne powinny poddać rewizji program swych prac dotychczasowych, gdyż prowadzą nadmierną ilość tematów i zbyt długo powtarzają dane zagadnienia. Uznano dalej, że zagadnienia, wymagające głębszego opracowania, powinny być prowadzone wspólnie z Państwowym Instytutem Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego lub zakładami rolniczymi uczelni akademickich. Ministerstwo Rolnictwa poparto w zupełności opinię Komisji i w dalszej konsekwencji zaleciło: „eliminowanie doświadczeń w sprawach dostatecznie wyjaśnionych oraz zaniechanie prac, niezwiązanych z właściwymi zadaniami doświadczalnictwa (hodowla roślin)”.

W celu ustalenia dalszej współpracy P. I. N. G. W. z zakładami doświadczalnymi zwołana została w dn. 9/III 1931 r. konferencja w Ministerstwie Rolnictwa, która uznała, że celem nadania tej współpracy cech trwałości i planowości należy utworzyć przy Instytucie Stałą Komisję Współpracy Instytutu z zakładami doświadczalnymi, składającą się z 10 ÷ 12 osób, i powołała dla opracowania odpowiedniego szczegółowego projektu komisję tymczasową. Poza tem konferencja rozważyła szereg zagadnień metodycznych i ustaliła w 11 punktach pierwsze podstawy metodyki. Uchwały konferencji zostały przez Ministerstwo Rolnictwa przyjęte i zalecone zakładom doświadczalnym.

Zgodnie z uchwałą tej konferencji został zwołany w dn. 25/VI 1931 r. w Puławach zjazd osób, pracujących na polu doświadczalnictwa, który uchwalił kompetencje i zakres działania Stałej Komisji Współpracy P. I. N. G. W. z zakładami i instytucjami doświadczalno-rolniczymi w następujących punktach: a) Komisja planuje badania o charakterze ogólnokrajowym, prowadzone przez Instytut i zakłady doświadczalne; b) Komisja wydaje opinie w sprawach doświadczalnych i badawczo-rolniczych; c) Komisja zwołuje ogólnokrajowe zjazdy osób, pracujących w dziedzinie doświadczalnictwa rolniczego, i przygotowuje materiały pod obrady zjazdów; d) Komisja przedkłada swe uchwały Ministerstwu Rolnictwa, poszczególnym instytucjom i osobom do ewentualnej realizacji. Komisja ma składać się z 5 delegatów P. I. N. G. W., 5 delegatów wyższych uczelni rolniczych, 6 przedstawicieli stacji i pól doświadczalnych, 1 delegata Sekcji Centralnej do Spraw Nasiennictwa i 1 delegata działów doświadczalnych w organizacjach rolniczych. Ministerstwo Rolnictwa powstanie Komisji Współpracy, jej skład i zakres działania zaaprobowano.

Poczynając od tego okresu, wszelkie ważniejsze zagadnienia, dotyczące akcji doświadczalnej, prowadzonej przy pomocy zasiłków Min. Rolnictwa, przedstawiane są przez Ministerstwo, do uprzedniego rozpatrzenia i wypowiedzenia się, Komisji Współpracy. W ten sposób zostały zainicjowane przez Ministerstwo i częściowo uregulowane: wytyczne metodyki doświadczalnej, wydawnictwo sprawozdań z doświadczeń, ujednostajnienie badań meteorologicznych, organizacja ogólnopństwowych doświadczeń odmianowych, planowa akcja badań gleboznawczych pól zakładów doświadczalnych i szereg podstawowych zagadnień warzywniczych oraz łąkowo-pastwiskowych.

I posiedzenie Komisji Współpracy w Doświadczalnictwie odbyło się w dn. 1/XII 1931 r. Uchwalono m. in.: 1) zwrócić się do wszystkich zakładów badawczych rolniczych z prośbą o nadesłanie Komisji wykazu ich prac bieżących i projektowanych; 2) celowość corocznego publikowania surowych wyników doświadczeń; 3) opracować projekt instrukcji, w jaki sposób mają być redagowane sprawozdania poszczególnych zakładów i ich wydanie zbiorowe; 4) opracować projekt organizacji ogólnopństwowych doświadczeń; 5) opracować instrukcję metodyczną dla przeprowadzania doświadczeń; 6) tematy z dziedziny metodyki, nad którymi powinno się rozpocząć badania; 7) utworzyć 4 podkomisje: a) warzywniczą, b) laboratoryjnych badań nad potrzebami nawozowymi gleb, c) standaryzacji płodów rolnych i d) łąkowo-pastwiskową. Postanowienia te zostały wszystkie zrealizowane, a z 4 podkomisji uruchomiono 2: warzywniczą i łąkowo-pastwiskową, podczas gdy prace podkomisji standaryzacji przejął i prowadzi Zakład Badania Wartości Ziarna przy P. I. N. G. W.

II posiedzenie Komisji Współpracy odbyło się w dn. 26 ÷ 27/II 1932 r. Z ważniejszych spraw uchwalono: 1) utworzyć przy Ministerstwie Rolnictwa Stały Komitet Doradczy do Spraw Doświadczalnictwa Rolniczego, który byłby centralnym organem dla doświadczalnictwa; zakłady doświadczalne powinny się łączyć w regionalne związki; 2) rozpocząć szczegółowe zdjęcia gleboznawcze zakładów doświadczalnych; 3) opracować syntetycznie wyniki doświadczeń odmianowych z 6 głównymi roślinami: żyto, pszenica ozima i jara, owies, jęczmień, ziemniaki; 4) opracować rejony glebowo-klimatyczne przez P. I. N. G. W. w poroz. z Państw. Instytutem Meteorologicznym; 5) powołać do życia 2 nowe podkomisje: meljoracyjną i gleboznawczą (razem więc 4 podkomisje, obecnie zwane sekcjami).

III posiedzenie Komisji Współpracy odbyło się w dn. 16/XI 1932 r. Zebranie miało głównie charakter sprawozdawczy. Poza tem utworzono 3 nowe sekcje: odmianową, metodyczną i meteorologiczną.

Środki materialne do przeprowadzenia swoich prac czerpała Komisja Współpracy z przyznanego jej na 1932/33 r. zasiłku Min. Rolnictwa w sumie zł 65 0.0. Prace Komisji, prowadzone dotychczas w poszczególnych sekcjach, dadzą się najlepiej zilustrować w następującym zestawieniu:

Sekcje:	Prace:
Odmianowa	1) zorganizowano państwowe doświadczenia odmianowe ze zbożami ozimymi, jaremi i burakami pastewnymi; 2) ustalono dobór odmian na poszczególne rejony; 3) rozpoczęto prace syntetyczne z 6 głównymi roślinami.
Warzywnicza	Ustaliła metodykę i program ogólnopństwowych doświadczeń z warzywami i zorganizowała je.
Pastewna	Zorganizowała doświadczenia ogólnopństwowe z lucerną, koniczyną i trawami.
Metodyczna	Opracowała instrukcje dla zakładania doświadczeń, opracowywania i publikowania.
Meteorologiczna	Ustaliła metodykę prowadzenia obserwacji; opracowała instrukcję, jak należy opracowywać i publikować wyniki obserwacji meteorologicznych.
Gleboznawcza	Rozpoczęte zostały badania gleboznawcze pól zakładów doświadczalnych.
Meljoracyjna	Opracowano program prac.
Roślin Lecznicz. i Aklimatyz.	Rozpoczęto ogólnopństwowe doświadczenia i badania uprawowe roślin leczniczych.

Działalność wydawnicza Komisji Współpracy wyraziła się w opracowaniu i wydrukowaniu 8 prac.

Ponieważ do zadań Komisji Współpracy należy zwoływanie periodycznych zjazdów osób, pracujących na polu doświadczalnictwa, przeto Przewodniczący Komisji zwołał zjazd taki w dn. 3 ÷ 8/VII 1933 r. do Lwowa. Zjazd powziął m. in. następujące uchwały: 1) powierzył Komisji Współpracy, aby w porozumieniu z doświadczalnikami i Min. Rolnictwa i Ref. Roln. opracowała szczegółowo sprawę propagandy rolniczej; 2) wyraził przekonanie, że egzystencja i sprawne funkcjonowanie Związku Rolniczych Zakładów Doświadczalnych, jako organizacji społeczno-rolniczej, jest jednym z koniecznych warunków pomyślnego rozwoju akcji doświadczalno-rolniczej w kraju, przyczem praca, prowadzona przez Związek, winna być skoordynowana z akcją, prowadzoną przez Komisję Współpracy w Doświadczalnictwie; 3) pożądane jest stworzenie instytutu, któryby: a) posuwał naprzód wypracowywanie metod statystycznych w zastosowaniu do rolniczych zagadnień; b) udzielał pomocy i wskazówek osobom i instytucjom, zwracającym się o pomoc przy opracowywaniu większych prac doświadczalnych według zasad statystycznych; 4) dla udostępnienia współczesnych metod statystyki matematycznej konieczne jest wydanie w najbliższym czasie obszernego, a dosyć przystępnego podręcznika, traktującego ten przedmiot ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb doświadczalnictwa.

W dn. 30/XI ÷ 12/XII 1933 r. odbyło się IV posiedzenie Komisji Współpracy. Wygłoszono szereg referatów i przeprowadzono nad nimi dyskusję. W rezultacie dyskusji nad organizacją i działalnością kół doświadczalnych uchwalono następujący wniosek: „Komisja Współpracy uważa organizację i działalność kół doświadczalnych w Polsce za bardzo pożyteczną i skuteczną formę doświadczalnictwa zbiorowego i zwraca się do Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. z prośbą o zapewnienie kołom doświadczalnym odpowiednich i trwałych podstaw bytu oraz o ułatwienie odnośnym organizacjom dalszego owocnego rozwoju tej akcji”.

Na jednocześnie odbytych posiedzeniach sekcji: odmianowej, roślin pastewnych i roślin leczniczych wyrażono opinię, iż należy: 1) rozesłać okólnik do zakładów doświadczalnych, aby przyłączyły się do ogólnopństwowych doświadczeń z burakami pastewnymi; 2) uwzględnić w doświadczeniach 1934 r. wartość browarną jęczmion również w zależności od czynników nawozowych i uprawy; 3) załączyć doświadczenia nad porami sprzętu siana; 4) uruchomić dalsze doświadczenia nad agresywnością traw i mieszanek pastwiskowych.

Pełna Komisja Współpracy poza tem uchwaliła dla usprawnienia prac sekcji zreorganizować je w sekcje w ten sposób, żeby (w składzie 3 ÷ 5 osób) stanowiły rodzaj wydziałów wykonawczych dla realizowania programu prac, zaprojektowanych przez ogólne zebranie Komisji Współpracy, przyczem powołano do życia 4 nowe sekcje: roślin włóknistych, nawozową, uprawową i redakcyjną.

Dalsza praca Komisji będzie się więc odbywać w 12 sekcjach przy budżecie, wynoszącym zł 86 000 na 1933/34 r., z czego zł 6 000 przeznaczone jest na badania nad różnymi metodami przechowania i stosowania obornika, zł 45 000 na prace specjalne w dziedzinie doświadczalnictwa oraz syntetyczne opracowanie wyników dotychczasowych doświadczeń, wreszcie zł 35 000 na wydanie prac doświadczalnych.

Inż. W. Bryczyńska

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

HANDEL ZAGRANICZNY W LISTOPADZIE I GRUDNIU 1933 R.—Zestawienie miesięcznych bilansów handlowych za 1933 r. przedstawia się następująco (w miljn. zł):

	Przywóz	Wywóz	Saldo
Styczeń	64'7	71'4	+ 6'7
Luty	55'9	66'3	+ 10'4
Marzec	59'0	75'4	+ 16'4
Kwiecień	65'6	70'5	+ 4'9
Maj	64'1	73'9	+ 9'8
Czerwiec	68'6	77'7	+ 9'1
Lipiec	72'0	81'9	+ 9'9
Sierpień	72'3	72'7	+ 0'4
Wrzesień	73'0	93'9	+ 20'9
Październik	104'4	91'0	- 13'4
Listopad	72'0	100'9	+ 28'9
Grudzień	55'4	84'0	+ 28'6

Ostatnie 2 miesiące ubiegłego roku znamionują się w zakresie importu wpływem nowej taryfy celnej, działającej w sposób dwójaki. Mianowicie, nowa taryfa działa jako ochrona celna podwyższona i — co więcej — podwyższona w niektórych wypadkach przejściowo, ze względu na toczące się negocjacje traktatowe i wchodzące w życie niższe autonomiczne, co, oczywiście, zachęca do przełożenia zakupów na dalszy termin; poza tem jednak przed wejściem w życie taryfy dokonane zostały zakupy antycypacyjne, ujawnione w wielkich liczbach przywozu za październik r. ub. i stanowiące na rynku zapasy, z natury rzeczy redukujące przywóz miesięcy następnych. Czynniki te wydają się być dostatecznie silne, aby wytłumaczyć niski poziom przywozu w listopadzie i grudniu. Poziom ten, niewątpliwie, uważać należy za przejściowy; podwyższy się on z chwilą wchłonięcia przez rynek zakupów antycypacyjnych, oraz zakończenia negocjacji taryfowych, poczem dopiero ujawnią się „normalne” rozmiary przywozu, t. j. odpowiadające aktualnej ochronie celnej, oczywiście przy uwzględnieniu konjunktury ogólnej.

Uwagi powyższe wyjaśniają, iż również struktura towarowa przywozu kształtować się musiała w 2 ostatnich miesiącach r. ub. pod wpływem tych samych czynników przejściowych, które zadecydowały o globalnych rozmiarach importu; zauważyć też należy, że przewidywanie zmian w wysokości ochrony celnej przyczynić się musiało do dokonywania lub odkładania pewnych zakupów pod wpływem przesłanek spekulacyjnych, niezmiernie utrudniających racjonalną analizę liczb. Z tem zastrzeżeniem podajemy poniżej rozmiary przywozu, według stosowanych przez Gł. U. St. grup towarowych (w miljn. zł):

	Październik	Listopad	Grudzień
Prod. spożywcze	12'0	10'8	10'5
Zwierzęta	0'2	0'1	0'1
Prod. zwierzęce	10'5	5'5	4'2
Mat. i wyr. drzewne	0'5	0'6	0'3
Rośliny i ich części	3'0	3'2	2'1
Mat. budowl. i wyr. ceram.	1'6	0'8	0'7
Minerały inne	2'3	2'0	2'0
Szkło i wyroby	0'4	0'3	0'2
Paliwo, asfalt, ropa etc.	1'1	0'6	7'0
Gumelastyka	2'2	1'2	0'8
Mat. chem. nieorg.	1'7	1'0	1'3
" " organ.	10'2	4'8	3'1
Farby	1'5	0'4	0'4
Różne przetw. chem.	1'3	0'5	0'3
Metale i wyr.	9'8	6'5	5'2
Metale szlachetne	0'2	0'1	0'2
Maszyny i aparaty	7'1	4'7	1'8
Przyrządy elektrotechn.	3'0	1'0	1'1
Wyr. zegarmistrzowskie	0'2	0'2	0'2
Instrumenty muzyczne	0'2	0'1	0'1
Broń i amunicja	0'2	0'1	0'1
Środki komunikacji	3'2	1'6	0'3
Papier i wyroby	3'4	1'8	1'3
Książki, pisma, obrazy	0'7	0'6	0'6
Mat. i wyr. włókniste	23'6	21'9	16'7
Odzież i konfekcja	0'4	0'3	0'2
Galanteria	0'7	0'2	0'1
Instrumenty, przybory szkolne etc.	3'2	1'1	0'8

Silny spadek przywozu pozwolił w 2 ubiegłych miesiącach na uzyskanie stosunkowo b. wysokiego aktywnym w bilansie handlowym, z dużym naddatkiem wyrównującego przejściową bierność bilansu w październiku r. ub., t. j. w miesiącu zakupów antycypacyjnych. Saldo to zawdzięczać należy, oczywiście, w równym stopniu kształtowaniu się eksportu, którego analiza — w odniesieniu do liczb miesięcznych — okazuje się wielce utrudnioną. Konstatujemy, mianowicie, skoki w rozmiarach globalnych wywozu, skoki, nie znajdujące żadnego rzeczowego uzasadnienia, a tem samem poważnie komplikujące porównanie się liczbami miesięcznymi. Z nader charakterystycznym takim niżkowym skokiem eksportu mieliśmy do czynienia w sierpniu r. ub., można przypuszczać, że podobny zjawisko pojawiło się i w grudniu r. ub. Działa tu, niewątpliwie, czynnik przypadkowości, zauważyć bowiem należy, że przy bardzo silnie zmniejszonej ilości tranzakcji eksportowych, rozmiary pojedynczej tranzakcji uległy małym zmianom, a — co za tem idzie — przypadkowe przesunięcia w terminie np. odejścia okrętów z bekonem czy węglem, względnie w wielkich dostawach hutniczych — wpływają bardzo widocznie na całkowite rozmiary wywozu. Dlatego też mały wywóz sierpniowy znalazł natychmiastowe wyrównanie w dużym wywozie wrześniowym, a duży wywóz w listopadzie oddziałał niżkowo na rezultaty grudniowe. Dla wyeliminowania tej przypadkowości metodą najracjonalniejszą jest, oczywiście, operowanie dłuższymi okresami czasu; tak więc wartość eksportu za kolejne kwartały r. ub. wynosiła (w miljn. zł): 213'1, 222'1, 248'5 i 275'9. Ujawnia się w ten sposób konsekwentna tendencja zwykła wywozu, akcentująca się zwłaszcza w II półroczu r. ub., równoległe do analogicznej tendencji, istniejącej w handlu światowym; ta zdecydowana linja rozwojowa wywozu jest, oczywiście, znacznie wymowniejsza i znacznie miarodajniejsza od przypadkowych skoków liczb miesięcznych.

Moment przypadkowości wpływa ze szczególną siłą na wywóz artykułów masowych, które stanowią większość naszego wywozu. Ujawnia się to w poniższym zestawieniu (w miljn. zł):

	Październik	Listopad	Grudzień
Prod. spożywcze	26'9	31'3	23'9
Zwierzęta	3'1	3'7	1'9
Prod. zwierzęce	2'6	2'7	2'4
Mat. i wyr. drzewne	11'9	13'8	13'4
Rośliny i ich części	2'7	2'6	3'3
Mat. budowl. i wyr. ceram.	0'3	0'3	0'3
Inne minerały	0'0	0'1	0'1
Szkło i wyroby	0'1	0'1	0'1
Paliwa, asfalt, ropa etc.	21'3	21'7	19'0
Gumelastyka	0'5	0'6	0'2
Mat. chem. nieorg.	1'2	1'8	2'0
" " organ.	0'9	0'9	0'7
Farby	0'2	0'2	0'2
Różne przetw. chemiczne	0'1	0'1	0'1
Metale i wyroby	10'9	11'3	9'5
Metale szlachetne	0'0	0'0	0'0
Maszyny i aparaty	0'8	1'2	0'7
Mat. elektrotechniczne	0'0	0'0	0'0
Wyr. zegarmistrzowskie	0'0	0'0	0'0
Instrum. muzyczne	0'0	0'0	0'0
Broń i amunicja	0'0	0'0	0'0
Środki komunikacyjne	0'4	0'2	0'2
Papier i wyroby	0'5	0'4	0'4
Książki i pisma	0'2	0'1	0'1
Mat. i wyr. włókniste	3'9	4'4	3'9
Odzież i konfekcja	2'0	2'8	1'2
Galanteria	0'1	0'2	0'2
Instrumenty, przybory szkolne etc.	0'1	0'1	0'1

Spadek grudniowy przypisać należy głównie produktom spożywczym (w tem żyto zł 28 miljn. i bekony zł 1 miljn.), oraz artykułom włóknistym łącznie z konfekcją. W obu wypadkach decydowały odmienne przyczyny. Artykuły spożywcze, a zwłaszcza zboża i bekony, odczuwają utrudnienia administracyjne, stosowane na rynkach odbiorczych, co jest objawem, zależnym od przebiegu wypadków handlowo-politycznych, a więc wymyka się z pod rozważań gospodarczych, co natomiast jest w pewnym stopniu równoważone przez przedstawianie się naszego eksportu na różne inne artykuły rolne, jak np. na wędliny. Co zaś do artykułów włókienniczych, to pozostają one pod wpływem skasowania zwrotów cel, co skłoniło eksporte-

rów do zmagazynowania na rynkach odbiorczych pewnych ilości towaru, obecnie stopniowo zbywanych, poza tem zaś wywóz ten ujęty został w nowe formy organizacyjne, do których przystosowuje się obecnie. Na inne pozycje wywozowe oddziaływały różne, trudno uchwytnie, przyczyny, wśród których doniosłe znaczenie posiada wspomniany uprzednio czynnik przypadkowości.

W. J.

HANDEL WEWNĘTRZNY

SYTUACJA RYNKU WEWNĘTRZNEGO W III KWARTALE 1933 R. — Spadek obrotów towarowych w okresie kryzysu jest pewnym wyrazem jego przebiegu, kształtując się odmiennie zależnie od jego fazy i nasilenia. Jest on przede wszystkim funkcją zmian w ruchu inwestycyjnym, którego zanik staje się przyczyną i podstawą dla depresji i recesji konjunktury, a odbudowa i rozwój daje podstawę dla poprawy i ożywienia. W zakresie też obrotów materiałami inwestycyjnymi istnieją najsilniejsze wahania, znacznie silniejsze niż w zakresie obrotu towarami konsumpcyjnymi, gdyż spożycie — zwłaszcza miejskie — jest znacznie mniej elastyczne, podlega kurczeniu dopiero w późniejszych fazach kryzysu i łatwo regeneruje się z chwilą ożywienia ruchu inwestycyjnego. Na względną szywność — jeśli chodzi o ilościową, wagową miarę spożycia — wpływa początkowo zużytkowanie na te cele — mimo kurczących się dochodów — rezerw oszczędnościowych oraz rozbudowywanych kredytów konsumpcyjnych, a później silny zawsze w okresie kryzysu spadek kosztów utrzymania, zazwyczaj głębszy niż równoległy spadek płac i dochodów ludności.

Ruch inwestycyjny nie uległ jeszcze odbudowie. Niewątpliwie, wszystko wskazuje, że przekroczył on już pewne minimum, że dalej już zmniejszać się nie będzie, że — przeciwnie — wykazuje już pewne drgnięcia ku górze, lecz ta jego pewna stabilizacja, a nawet i pewna poprawa, zresztą na poziomie jeszcze zlekka niższym niż w 1932 r., była w 1933 r. wyrazem raczej koniecznych procesów renowacyjnych i drobnych tylko inwestycyjnych, ale jeszcze nie rozpoczęły się na szerszą skalę inwestycje nowe, mogące tylko nadać szersze rozmiary ruchowi inwestycyjnemu, wywołać silniejszy wzrost obrotów materiałami inwestycyjnymi, a w konsekwencji i wzrost produkcji ich i dochodów, z niemi związanych, a przez rozszerzenie się na inne działy dać ogólną poprawę konjunktury.

W III kwartale r. ub. nastąpił pewien wzrost ruchu inwestycyjnego, ale tylko w zakresie ruchu budowlanego, przyczem nawet w zakresie budownictwa mieszkaniowego zwiększył bardzo poważnie, osiągając poziom wyraźnie wyższy niż w roku poprzednim; natomiast ruch inwestycyjny przemysłowy wykazywał jeszcze tendencję raczej malejącą i utrzymywał się na poziomie niższym niż w roku poprzedzającym. Jak już dawniej wspominaliśmy, czynnikami, szczególnie sprzyjającymi ożywieniu budownictwa, był ruch kapitałów ku lokatom rzeczowym, związany z deprecjacją dolara, oraz silny spadek cen, niektórych zwłaszcza, materiałów budowlanych.

Sytuację ruchu inwestycyjnego w III kwartale i pierwszych 3 kwartałach r. ub. w porównaniu z latami poprzedzającymi i rokiem najwyższego ożywienia — 1928. stanowiącym tu podstawę obliczeń — ilustrują następujące liczby wskaźnikowe Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen:

	Wskaźnik ogólny	B u d o w n i c t w o :		Inwestycje maszynowe
		ogółem	mieszka-niowe	
II kwartał 1931	46·8	48·3	61·2	38·9
III " "	45·3	50·3	63·0	41·9
II " 1932	30·3	32·5	49·3	21·1
III " "	28·9	33·2	49·8	21·8
I " 1933	24·6	25·2	41·0	14·5
II " "	25·7	28·4	47·0	15·8
III " "	28·0	33·5	55·0	19·1

Siła nabywczą ludności, wykazująca już w I półroczu znamiona stabilizacji, pozostawała i w III kwartale na naogół niezmiennym poziomie, może z pewną poprawą w niektórych odcinkach, i to o charakterze głównie sezonowym.

Siła nabywczą ludności miejskiej doznała w III kwartale pewnej poprawy, pewnego zwiększenia w stosunku do II kwartału, a to dzięki wzrostowi zatrudnienia i zarobków. Dominował on mimo wszystko nad jednocześnie wzmogoną falą obniżek płac, która dotykała zwłaszcza gałęzi i zakładów, objętych zbiorowym regulowaniem płac, gdyż trzeba wziąć na uwagę, że obniżki te były w pewnym stopniu równoważone przez jedno-

czesny spadek kosztów żywności i wogóle kosztów utrzymania, przyczem płace (a także jeszcze i dochody) pracowników państwowych pozostawały niezmiennione. Co się tyczy drobno-mieszczaństwa, to i tu drobny spadek dochodów był kompensowany przez spadek kosztów utrzymania. Niekorzystnie — w dalszym ciągu — na siłę konsumpcyjną ludności miejskiej wpływało coraz pełniej wyczerpywanie się rezerw pieniężnych i oszczędności (częściowo towarowych — u drobno-mieszczaństwa).

Jeśli chodzi o ludność wiejską, to jej sytuacja gospodarcza i zdolność nabywczą pozostawała w dalszym ciągu na mniej więcej ustabilizowanym poziomie. Coprawda doznała ona silnego uderzenia przez poważny spadek cen artykułów zbożowych, ale dochód, a więc i siła nabywczą drobnego i średniego rolnictwa, decydującego o spożyciu i obrotach, opiera się głównie na artykułach hodowlanych, których ceny w III kwartale dość poważnie zwiększyły, przyczem dyspersja cen artykułów, sprzedawanych przez rolników (jeśli zwłaszcza wziąć głównie na uwagę ceny artykułów hodowlanych), oraz cen artykułów, nabywanych przez rolników, nie uległa naogół poważnemu pogorszeniu, dzięki także dalszemu spadkowi cen artykułów przemysłowych. Dodatkowo na sytuację i zdolność nabywczą rolników wpływała w dalszym ciągu akcja oddłużeniowa oraz cała polityka ulg i ułatwień dla rolnictwa.

Liczbowa sytuację dochodów ludności oraz siły nabywczą ilustrują orientacyjnie następujące w kaźniki (Instytutu Badania Konjunktur oraz Głównego Urzędu Statystycznego):

	Ceny artykułów przez rolników: nabywanych	prze-dawanych	Koszty utrzy-mania	Wartość realna wy-płat robotni-czych	Płace realne pracow-ników państw.
	1928 = 100	1927 = 100	1928 = 100	1928 = 100	1928 = 100
1 9 3 2					
lipiec . . .	81·3	47·4	78·4	61·2	103·3
sierpień . .	80·7	44·6	77·2	63·4	104·3
wrzesień . .	79·5	43·8	76·5	60·6	105·3
1 9 3 3					
kwiecień . .	73·2	45·3	73·4	60·7	109·7
czerwiec . .	73·2	44·9	72·2	65·9	111·5
lipiec . . .	73·1	46·7	72·7	64·0	110·8
sierpień . .	73·2	39·9	69·2	66·3	116·3
wrzesień . .	72·6	41·1	70·0	.	114·9

Jeśli chodzi o zmiany w samej wielkości spożycia i związanych z niem obrotów rynkowych, to naogół szły one w 1933 r. wogóle i szczególnie w omawianym przez nas III kwartale dość równoległe ze zmianami zdolności nabywczej, gdyż wspomniana już przez nas rola rezerw pieniężnych i zapasów jest już dziś minimalna.

Spożycie miejskie pozostawało ustabilizowane z lekką tendencją zwiększającą, co zresztą nie znalazło pełnego wyrazu we wskaźnikach symptomatycznych Instytutu Badania Konjunktur, wobec tego, że np. frekwencja w kinematografach, brana również pod uwagę przy obliczaniu poziomu spożycia, osiągnęła — głównie z racji warunków atmosferycznych — szczególnie wysoki poziom w II kwartale, a znowu spożycie pszenicy pszennej — z racji głównie wysokich cen pszenicy — przedtem stale kurczyło się. Spożycie używek, będące wyrazem zarówno spożycia miejskiego jak i wiejskiego — zwiększyło się. Wskaźnik spożycia nafty, charakteryzujący najlepiej spożycie wiejskie, po silnym spadku w II kwartale, w III kwartale prawie nie uległ zmianie.

Zestawienie liczb wskaźnikowych Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen przedstawia się następująco:

	W s k a Ź n i k i s p o Ź y c i a :					
	pieczywo (zbyt drożdży)	cukier (zbyt)	kawa i herbata (przywóz)	piwo (zbyt)	tytoń (zbyt)	nafta (zbyt)
II kwartał 1932	89·7	84·8	75·7	58·0	77·5	71·5
III " "	84·1	86·9	76·9	58·3	77·6	72·4
I " 1933	80·0	79·0	92·0	47·5	75·6	85·0
II " "	76·2	83·5	90·2	44·8	77·5	72·0
III " "	78·4	83·0	94·0	43·4	83·7	71·0

Uboocznie zauważyć można, że nie tylko na wartość spożycia, ale i na jego ilościowe (wagowe) rozmiary oddziaływać mogą i przesunięcia w gatunkach spożywanych artykułów w okresie kryzysu. Odbywają się zarówno — zwłaszcza w początkach kryzysu — przechodzenia, wobec spadku cen, z gatunków gorszych na lepsze, jak i zwłaszcza w obecnej fazie — przechodzenia na konsumpcję gorszych, ale tańszych gatunków.

Pewną ilustracją dla wahań spożycia może być przywóz artykułów kolonialnych, stanowiących głównie przedmiot spożycia miejskiego. Przywóz ten naogół zmniejsza się niewiele, spadek jego w r. b. wiąże się częściowo w powyżej uczynioną uwagą co do gatunków, częściowo z dość znacznym spadkiem cen, ilościowo (wagowo) bowiem wzrósł. Odpowiednie liczby absolutne przedstawiają się następująco:

	III kwartał:		3 kwartały:	
	1932	1933	1932	1933
Kawa, herbata, kakao:				
tonn	3 118	4 314	10 568	12 369
tys. \mathcal{Z}	6 606	6 526	23 956	21 150

W poniższym zestawieniu dajemy szereg liczb, dotyczących zbytu niektórych towarów — zarówno artykułów produkcyjnych, jak i konsumpcyjnych, a więc dotyczących zarówno inwestycji, jak i spożycia:

Artykuły spożywcze i użytki	3 kwartały:	
	1932	1933
Cukier ¹⁾ — tonn	249 566	237 382
Tytoń ¹⁾ — tys. \mathcal{Z}	421 010	323 657
Spirytus konsumpcyjny ¹⁾ — tys. litrów	15 608	15 978
Zapałki ¹⁾ — tys. skrzyń	81	68
Drożdże ¹⁾ — tonn	5 918	4 011
Kwas octowy ¹⁾ — tonn	405	372
Ryż ¹⁾ — tonn	25 265	26 356

Wytwory górniczo-hutnicze	1932	1933
Węgiel ¹⁾ — tys. tonn	13 311	12 492
w tem:		
na cele opałowe	1 279	1 163
Koks ¹⁾ — tys. tonn	514	618
Sól warzona i kamienna ¹⁾ — tys. tonn	325	307
„ jadalna — tys. tonn ¹⁾	211	181
Surówka ¹⁾ — tys. tonn	55	65
Żelazo walcowane ¹⁾ — tys. tonn	64	96
Rury ciągnione i spawane ¹⁾ — tys. tonn	9	12
Cynk ¹⁾ — tys. tonn	9	10
Ołów ¹⁾ — tys. tonn	3	3

Nawozy sztuczne	1932	1933
Sole potasowe ¹⁾ — tys. tonn	77	72
Nawozy azotowe	99	81
(bez siarczanu amonowego) } tys. \mathcal{Z}	30 060	20 514

Artykuły chemiczne	1932	1933
Soda } tys. tonn	50	51
} tys. \mathcal{Z}	16 478	16 538
Barwniki } tys. tonn	815	906
} tys. \mathcal{Z}	8 004	10 154
Przędza jedwabiu sztucznego } tonn	3 495	3 053
} tys. \mathcal{Z}	28 303	30 940
Kwas azotowy 40° Bé } tonn	255	1 177
} tys. \mathcal{Z}	120	505
Nafta ¹⁾ — tys. tonn	75	72
Benzyna ¹⁾ — tys. tonn	53	50
Oleje gazowe i opałowe ¹⁾ — tys. tonn	46	34
Oleje smarowe ¹⁾ — tys. tonn	24	27

Skóry i obuwie	1932	1933
Skóry podeszwowe } tonn	(6 535) ²⁾	7 060
} tys. \mathcal{Z}	(26 335) ²⁾	26 665
Obuwie mechaniczne } tys. par	(6 848) ²⁾	6 002
} tys. \mathcal{Z}	(27 223) ²⁾	26 990

Artykuły włókiennicze	1932	1933
Przędza bawełniana cienkoprzędna — tonn	17 732	19 689
„ wełniana czesankowa ¹⁾ } tonn	4 851	6 395
} tys. \mathcal{Z}	57 472	72 852

Artykuły mineralne	1932	1933
Fajans stołowy } tonn	3 846	5 007
} tys. \mathcal{Z}	2 874	3 531
Porcelana stołowa } tonn	1 167	1 433
} tys. \mathcal{Z}	2 874	3 328
Rury i płytki kamionkowe } tonn	2 883	2 578
} tys. \mathcal{Z}	1 325	1 007
Cegła, płytki i kształtki szamotowe } tonn	26 358	35 259
} tys. \mathcal{Z}	3 366	4 159

Cement — tys. tonn	270 ¹⁾	262 ¹⁾
Szkoło tafłowe } tonn	10 048	12 213
} tys. \mathcal{Z}	5 700	5 896

Artykuły metalowe	1932	1933
Drut żelazny ciągniony } tonn	(9 434) ²⁾	9 382
} tys. \mathcal{Z}	(5 458) ²⁾	3 817
Gwoździe druciane żelazne } tonn	(16 290) ²⁾	18 949
} tys. \mathcal{Z}	(9 477) ²⁾	9 341
Wyroby śrubowe żelazne } tonn	(3 453) ²⁾	4 565
} tys. \mathcal{Z}	(4 208) ²⁾	5 235

Artykuły elektrotechniczne	1932	1933
Maszyny elektryczne } tonn	227	325
} tys. \mathcal{Z}	1 617	2 147
Akumulatory } tonn	546	782
} tys. \mathcal{Z}	2 174	3 155
Żarówki } tys. sztuk	3 160	2 759
} tys. \mathcal{Z}	6 224	5 452
Przewodniki } tys. tonn	2 187	2 366
} tys. \mathcal{Z}	9 603	7 942
Radjosprzęt } tys. szt.	161	220
} tys. \mathcal{Z}	1 684	2 185

Papier	1932	1933
Papier pakowy } tonn	(30 999) ²⁾	27 154
} tys. \mathcal{Z}	(16 937) ²⁾	15 210
Papier inny } tonn	(47 964) ²⁾	51 584
} tys. \mathcal{Z}	(37 724) ²⁾	35 659

Jak widzimy, zbyt artykułów, które mają poważną rolę w ruchu inwestycyjnym (względnie renowacyjnym), w 1933 r. naogół wzrósł w stosunku do 1932 r. Widzimy to w artykułach hutniczych i szczególnie budowlanych, poza tem w artykułach metalowych oraz instalacyjnych i pomocniczych, jak maszyny i t. p.

W artykułach dla bezpośredniego spożycia nie notujemy w r. ub. poważniejszego (z wyjątkiem drożdży a częściowo i tytoniu) spadku, a w niektórych artykułach nawet lekki wzrost. Zwraca uwagę zwiększenie się zbytu takich artykułów inwestycyjno-domowych, jak naczynia fajansowe i porcelanowe.

W zakresie artykułów dla produkcji rolnej, a przedewszystkiem nawozów sztucznych, widzimy w 1932 r. jeszcze dalszy spadek zbytu.

W zakresie surowców i artykułów pomocniczych dla produkcji przemysłowej oraz artykułów, służących dla celów napędowych, czyli towarów, których zbyt ilustrować może stopień uruchomienia działalności produkcyjnej, widzimy w r. ub. w ogromnej większości wypadków tendencję zwykłą, np. dla koksu, barwników i in. chemikalij, przędzy, olejów, skór i t. p.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE³⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 23/XII r. ub. do 8/I r. b. kształtował się następująco (w \mathcal{Z} za 100 kg):

	23 ÷ 31/XII		1 ÷ 8/I		Wzrost (+) lub spadek (-) %
	Pszennica				
Warszawa	20'50	20'50			—
Poznań	17'83	18'45			+ 3'4
Lwów	18'75	19'62			+ 4'6
Przeciętna	19'02½	19'52			+ 2'6
	Żyto				
Warszawa	14'50	14'50			—
Poznań	14'62½	14'66			+ 0'2
Lwów	14'75	15'00			+ 1'6
Przeciętna	14'61½	14'72			+ 0'7

¹⁾ Za 8 miesięcy

²⁾ Przeciętnie za 3 kwartały 1932 r.

³⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacyj gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

¹⁾ W kraju.

²⁾ Przeciętnie za 3 kwartały 1932 r.

Owies

Warszawa	12'81	12'73	— 0'6
Poznań	12'87½	12'37½	— 3'8
Lwów	10'75	10'67	— 0'7
Przeciętna	12'14	11'92	— 1'8

Jęczmień browarowy

Warszawa	15'25	15'25	—
Poznań	15'12½	15'12½	—
Lwów	—	—	—
Przeciętna	—	—	—

Jęczmień zwykły

Warszawa	13'37½	13'37½	—
Poznań	13'62½	13'87½	+ 1'8
Lwów	11'62½	11'62½	—
Przeciętna	12'88	12'95½	+ 0'5

— Na rynku zbóż chlebowych i przetworów panowała w okresie sprawozdawczym (od 2 do 5 stycznia) tendencja w dalszym ciągu spokojna przy niewielkich obrotach. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, na giełdzie warszawskiej ceny nie uległy zmianom; na giełdzie poznańskiej pszenica podniosła się w cenie o \mathcal{Z} 0'50, jęczmień przemiałowy o \mathcal{Z} 0'25, otręby pszenne średnie o \mathcal{Z} 0'50, natomiast owies jednolity spadł o \mathcal{Z} 0'50; na giełdzie gdańskiej zwykował jęczmień.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 7 296 t, w tem 5 086 t żyta.

W ciągu całego 1933 r. na giełdzie warszawskiej dokonano ogółem 31 922 transakcyj na 586 619 t, w tem transakcyj żytem 7 251 na 324 020 t.

Warszawa. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w \mathcal{Z} za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 g/l 20'50 ÷ 21'00, — zbierana 757 g/l 20'00 ÷ 20'50, żyto jednolite 700 g/l 14'25 ÷ 14'75, jęczmień browarowy 684 g/l 15'00 ÷ 15'50, — przemiałowy 632 g/l 13'25 ÷ 13'50, owies jednolity 468 g/l 13'00 ÷ 13'25, — zbierany 438 g/l 12'25 ÷ 12'75, mąka pszenna I gat. „luksusowa” 45% 35'00 ÷ 40'00, — I gat. 65% 30'00 ÷ 35'00, — II gat. 20% po luksusowej 25'00 ÷ 30'00, — III gat. „poślednia” 17'00 ÷ 23'00, mąka żytnia I gat. pyłowa 55% 24'00 ÷ 25'00, — I gat. pyłowa 65% 23 ÷ 24 (bez notowań), — II gat. sitkowa po 55% 17'50 ÷ 18'50, — razowa 95% 18'00 ÷ 19'00, otręby pszenne szale z przemiału standartowego 11'00 ÷ 11'50, — średnie z przemiału standartowego 10'00 ÷ 10'50, otręby żytnie z przemiału standartowego 9'00 ÷ 9'50 (bez notowań).

Poznań. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w \mathcal{Z} za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (jak wyżej): pszenica 18'25 ÷ 18'75 (17'75 ÷ 18'25), żyto 14'50 ÷ 14'75, jęczmień 695 ÷ 705 g/l 14'00 ÷ 14'25 (13'75 ÷ 14'00), — 675 ÷ 685 g/l 13'50 ÷ 13'75 (13'25 ÷ 13'50), — browarowy 14'75 ÷ 15'50, owies jednolity 12'25 ÷ 12'50 (12'75 ÷ 13'00), mąka pszenna 65% wraz z workiem 29'50 ÷ 31'50, — żytnia 65% wraz z workiem 20'75 ÷ 21'00, otręby pszenne grube 10'75 ÷ 11'25, — średnie 10'25 ÷ 10'75 (9'75 ÷ 10'25), otręby żytnie 9'75 ÷ 10'25.

Gdańsk. — Ceny według urzędowych notowań giełdy zbożowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w guld. gd. za 100 kg (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się od obecnych): pszenica nowa o wadze 130 hfl. 11'60, — czerwona o wadze 125 hfl. bez notowań, żyto eksportowe o wadze 120 hfl. 9'00, — konsumpcyjne nowe 9'10, jęczmień wyborowy na eksport 9'70 ÷ 11'0'25 (9'60 ÷ 10'10), — średni 9'25 ÷ 9'55 (9'00 ÷ 9'40), — o wadze 17 hfl. 8'95 ÷ 9'00 (8'90), — o wadze 114 hfl. 8'80, — zimowy bez notowań, owies nowy 8'20 ÷ 8'60, otręby pszenne szale 7'25, — grube 7'00, otręby żytnie 6'40 (6'20 ÷ 6'40).

LEN I KONOPIE

Wilno. — Ceny według notowań Giełdy Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie — w \mathcal{Z} za 1000 kg loco stacja załadowania (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się od obecnych): len trzepany Wołożyn 1179'92 ÷ 1212'39, — Hoduciszki 1201'57 ÷ 1222'22 (bez notowań), — Miory 1039'20 ÷ 1071'67 (bez notowań, targaniec asortyment 70 ÷ 30 714'45 ÷ 735'70 (736'10 ÷ 768'57).

Lwów. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco stacja załadowania: konopie czesane 155'00 ÷ 160'00, pakuły konopne I gat. 85'00 ÷ 87'00, — II gat. 65'00.

BYDŁO I MIĘSO

— Na rynku krajowym bydła i mięsa w grudniu nie zaszyły istotniejsze zmiany w sytuacji i nastroju rynkowym. W większości wypadków ceny materiału rzeźnego wykazują dość znaczną stabilizację — co pozwala wnioskować, że i w tej dziedzinie nastąpiła na niskim poziomie równowaga rynkowa. Należy jednak podkreślić, że równowaga ta, oparta na niskich cenach i — co za tem idzie — zmniejszonej poży, przypomina raczej wegetację aniżeli zdrowy rozwój rynku. Podobny stan rzeczy nie może, oczywiście, wpływać dodatnio na opłacalność hodowli i w miesiącu sprawozdawczym odbywała się w dalszym ciągu masowa wyprzedaż materiału zarodkowego na ubój.

Ruch cen na głównych targowiskach nie wykazywał naogół zmian, jedynie niewielki wzrost cen w okresie przedświątecznym.

Warszawa. — Notowania w/g Giełdy Mięskiej z dn. 29 grudnia r. ub. — w \mathcal{Z} za 100 kg żywej wagi loco targowica: woły młode tuczne 75 ÷ 80, — mięsiste 65 ÷ 70, — starsze tłuście 55 ÷ 60, buhaje —, krowy oddojone tłuście średniego wieku 60 ÷ 65, cielęta odżywione 80 ÷ 85, świnię słoninowe od 150 kg wwyż 115 ÷ 120, — 130 ÷ 150 kg 105 ÷ 110, — mięsne od 110 kg wwyż 90 ÷ 100. Tendencja utrzymana.

Poznań. — Urzędowe sprawozdanie targowe z końca grudnia r. ub. — w \mathcal{Z} za 100 kg żywej wagi loco targowica: woły pełnomięsiste wytucz. nieopręż. 60 ÷ 64, — mięsiste tucz. do lat 3 56 ÷ 58, — starsze 46 ÷ 50, — miernie odzyw. 38 ÷ 40, buhaje wytucz. pełnom. 58 ÷ 60, — tucz. mięsiste 50 ÷ 54, — nietucz. dobrze odzyw. 42 ÷ 46, — miernie odzyw. 36 ÷ 40, krowy wytucz. pełnom. 58 ÷ 62, — tucz. mięsiste 48 ÷ 52, — nietucz. dobrze odzyw. 38 ÷ 40, — miernie odzyw. 24 ÷ 28, jałowice wytucz. pełnom. 60 ÷ 64, — tucz. mięsiste 56 ÷ 58, — nietucz. dobrze odzyw. 46 ÷ 50, — miernie odzyw. 38 ÷ 40, młodzież dobrze odzyw. 38 ÷ 40, — miernie odzyw. 34 ÷ 36, cielęta najprzedn. wytucz. 64 ÷ 70, — tuczone 54 ÷ 60, — dobrze odzyw. 46 ÷ 52, — miernie odzyw. 40 ÷ 44, owce wytucz. pełnom. jagnięta i młode skopy —, tucz. starsze skopy i maciorki 54 ÷ 60, świnię pełnom. 120 ÷ 150 kg żywej wagi 84 ÷ 88, — 100 ÷ 120 kg 78 ÷ 82, — 80 ÷ 100 kg 72 ÷ 76, mięsiste świnię ponad 80 kg 66 ÷ 70, maciory i późne kastraty 72 ÷ 82. Przebieg targu bardzo spokojny.

MASŁO

— Sytuacja na wewnętrznym rynku nabiału w grudniu kształtowała się niekorzystnie, pomimo oczekiwanego wzrostu popytu i spożycia w okresie świątecznym. Pod wpływem potęgającego się kurczenia konsumpcji, powodowanego dalszym spadkiem siły nabywczej szerszych mas konsumentów — produkcja krajowa masła w okresie sprawozdawczym nie znajdowała dostatecznego zbytu. Na niższe cen i osłabienie tendencji w dużej mierze wpływały ponadto trudności wywozowe i upadek eksportu na rynek niemiecki.

Ceny masła w Warszawie wykazywały ogromny spadek na ultimo miesiąca, wynoszący w porównaniu do pierwszych dni grudnia r. ub. przeszło 60%. Należy zaznaczyć, że w II połowie miesiąca stwierdzono w wielu wypadkach zaofiarowanie masła o zbyt wysokiej zawartości wody, znacznie przekraczającej ustawową normę. W myśl istniejących przepisów, masło o zawartości wody powyżej 16% nie może być eksportowane zagranicę, ani też nie nadaje się do sprzedaży krajowej.

Warszawa. — Urzędowe notowania cen w/g Komisji Notowań Cen Nabiału z dn. 30/XII r. ub. — w \mathcal{Z} za 1 kg w hurcie: masło wyborowe I gat. 2'40, wyborowe I gat. bez opakowania 2'30, — mleczarskie, deserowe II gat. 2'00, — mleczarskie solone 2'10, — osekłowe 1'80. Tendencja słaba.

Sosnowiec. — Notowania masła w/g Związkowej Hurtowni Nabiału — w \mathcal{Z} za 1 kg w dn. 29/XII r. ub.: wyborowe masło I gat. 2'90, — deserowe 2'75, — osekłowe 2'50. Tendencja słabsza.

Grudziądz. — Ceny hurtowe masła — w \mathcal{Z} za 1 kg z dn. 29/XII r. ub.: masło wyborowe I gat. 3'00, — stołowe II gat. 2'80. Usposobienie spokojne.

JAJA

— Podobnie jak i w poprzednich miesiącach — położenie na rynku jajczarskim w kraju w grudniu przedstawiało się korzystnie; zwłaszcza w okresie wzmagania się mrozów i przed świętami Bożego Narodzenia ceny i popyt na jaja znacznie wzrosły, stwarzając dla tej gałęzi produkcji wyjątkowo korzystne warunki zbytu. Pomimo, że już pierwsze dni po świętach przyniosły dość wyraźną niżkę cen — należy stwierdzić,

że rynek jajczarski znajduje się w wyjątkowo uprzywilejowanej sytuacji.

Do mniej pomyślnych objawów na rynku jajczarskim należy zaliczyć pewne niedociągnięcia w produkcji, wyrażające się w nieregularności jej rozmiarów, oraz słabej i niejednorodnej jakości produktu, głównie zbyt drobnego. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem dobrego świeżego towaru, dały się zauważyć w okresie sprawozdawczym liczne nadużycia, polegające na sprzedaży produktu z chłodni zamiast świeżego. Naskutek powyższego, cena i zapotrzebowanie na jaja gwarantowanej jakości znacznie wzrosła.

Pomimo zmniejszonej, w porównaniu do lat poprzednich, konsumpcji jaj i utrudnionych warunków wywozowych zagranicę — przewidywania na dalszy rozwój rynku jajczarskiego w kraju, z uwagi na dość małą produkcję, są korzystne.

Warszawa. — Notowania — w zł za skrzynię à 1 440 szt. w hurcie z II połowy miesiąca: „suche” niekonserwowane, średniej jakości 135 ÷ 140, wapienne 80 ÷ 94. Brak towaru gwarantowanej jakości.

Lwów. — Notowania — w zł za skrzynię à 1 440 szt. w hurcie z II połowy miesiąca: świeże 160 ÷ 170, wapienne 82 ÷ 84.

Poznań. — Notowania hurtowe — w zł za skrzynię à 1 440 szt. z dn. 20 grudnia r. ub.: jaja świeże doborowe 182 ÷ 192. Tendencja mocna.

SKÓRY

Kraków. — Ceny według notowań Centrali Targów — w zł za 1 kg (w nawiasach podane są notowania z okresu poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): skóry surowe wołowe 0'90 (1'00), — krowie 0'80 (1'00), — jałowicze 0'90 (1'00); za 1 sztukę: skóry surowe cielęce 6'00 ÷ 7'00.

Lwów. — Ceny według notowań Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg (jak wyżej): skóry surowe bydłce lekkie 1'10 (1'00), — ciężkie 1'05 (1'00); za 1 sztukę: skóry surowe cielęce rzeźnicze 6'00 ÷ 7'50 (6'00 ÷ 7'00), — cielęce prowincjonalne 5'50 ÷ 6'00 (5'00 ÷ 5'50), — końskie duże 9'00 ÷ 10'00, — małe 8'00 ÷ 9'00.

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się od obecnych): skóry surowe bydłce 0'70 ÷ 0'90; za 1 sztukę: skóry solone cielęce 2'00 ÷ 2'50 (2'00 ÷ 5'00), cielęce suche 2'00 ÷ 3'75 (2'00 ÷ 4'00), kozie 1'00 ÷ 5'00 (1'00 ÷ 4'75), końskie suche 10'00, — solone 15'00 (17'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

III KONGRES DROGOWY. — W dn. 5 ÷ 7/I obradował w Warszawie, przy udziale ok. 350 delegatów, III Kongres Drogowy pod przewodnictwem b. Ministra P. Inż. Moraczewskiego. Po ukonstytuowaniu się prezydium Kongresu w osobach PP.: Dyr. Dep. Drogowego Min. Komunikacji Inż. S. Siła - Nowickiego, b. Ministra M. Jaroszyńskiego i Inż. L. Borowskiego — Kongres powitał Pan Minister Komunikacji, Butkiewicz, obrazując ewolucję budżetu drogowego i jego obecną sytuację.

Zadanie utrzymania ok. 21 tys. km dróg kołowych z funduszy Państwa — nie było w okresie dobrej koniunktury zadaniem ponad siły, mimo że wysokość kredytów, na ten cel przeznaczanych (np. w okresie lat 1928 ÷ 1931 przeciętnie zł 69 miljn. rocznie), była daleka od rzeczywistych potrzeb. W miarę wzrastania trudności gospodarczych i kurczenia dotacji ze strony Skarbu — wydatki na drogi i mosty były stopniowo zmniejszane, i należało szukać środków zaradczych, aby móc choć częściowo uzupełnić braki i nie dopuścić do zupełnej ruiny polskich dróg kołowych. Wyrazem tych starań jest nowela do Państwowego Funduszu Drogowego, wprowadzająca nowe źródła dochodowe z opłat od materiałów pędnych i olejów mineralnych, przy jednoczesnym obniżeniu opłat od wagi pojazdów mechanicznych, dalej — wydawanie koncesyj włącznych wzajemian za specjalne świadczenia w gotówce, względnie w wykonanych robotach drogowych, wreszcie — ustawa o Funduszu Pracy, z którego w kończącym się roku budżetowym zaciągnięto pożyczkę

WEŁNA

Grudziądz. — Ceny hurtowe orientacyjne — w zł za 100 kg loco Grudziądz: wełna brudna jednolita „Merino” I gat. 250 00 ÷ 270 00, — II gat. 230 00 ÷ 250 00.

WŁOSIE I SZCZECINA

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: włosie rżnięte ogonowe 1 kg 3'00 ÷ 4'00, — grzbietowe 1'00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 2 do 5 stycznia 1933 r.

Obroty akcjami w okresie sprawozdawczym spadły do minimum. Kursy akcji miały tendencję zwyżkową, to też w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, Bank Polski podniósł się o zł 3'25, a Starachowice o zł 0'25. Na giełdzie krakowskiej notowano jedynie Pharmę, a na giełdzie poznańskiej tylko Bank Polski po kursie wyższym od poprzedniego. Akcje na giełdzie lwowskiej nie były notowane.

Od dn. 2/I r. b. akcje Kluczewskiej Fabryki Papieru notowane są bez kuponów dywidendowych za lata: 1931 i 1932. Od dn. 5/I r. b. akcje Cukrowni i Rafinerji „Nieledeu” notowane są bez kuponów dywidendowych za 1932/33 r.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	86'25	83'25	85'50-86'25
Starachowice	zł 50	10'40	10'20	10'25-10'40

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Pharma 1'50.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach podane są notowania z okresu poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 81'75 ÷ 82'50 (81'50).

zł 5 miljn., a w roku 1934/35 zamierzone jest uruchomienie robót na sumę zł 18 miljn. Nie bez znaczenia dla ogólnych możliwości odbudowy i rozbudowy dróg kołowych było uruchomienie kamieniołomów państwowych, kredytowanie przez P.K.P. przewozów materiałów kolejami i dostarczanie na kredyt przez Lasy Państwowe budulca. Wreszcie, w oparciu o ustawę o Państwowym Funduszu Drogowym, wybudowano na kredyt 18 większych mostów żelbetonowych łącznej długości 2 290 m kosztem ok. zł 16 miljn., oraz przebudowano ok. 300 km dróg państwowych w pobliżu większych miast.

Kończąc swe przemówienie, Pan Minister Butkiewicz podkreślił konieczność jak najintensywniejszej wspólnej pracy w terenie wojewodów i inżynierów drogowych, niezbędnej szczególnie w dzisiejszym okresie zredukowanych możliwości finansowych.

Po szeregu dalszych przemówień powitalnych — b. Minister P. M. Jaroszyński wygłosił jedyny na plenum referat o potrzebach i finansach drogowych.

Zaliczając urządzenia komunikacyjne do potrzeb społecznych, które winna zaspokoić gospodarka publiczna, prelegent na pierwszym miejscu w hierarchii tych potrzeb stawia szkoły powszechne i drogi kołowe. Zepchnięcie w ogólnej skali wydatków dróg kołowych poniżej należnego im miejsca wpłynęło szczególnie w okresie kryzysu, fatalnie na stan dróg, które pogarszają się w szybkim tempie i grożą w najbliższej przyszłości ruiną. Przyczyną tego stanu jest niedocenywanie wagi

społecznej problemu drogowego, a ratunkiem — przeklasyfikowanie potrzeb publicznych przez uwzględnienie ich społecznej wagi. Plasując zagadnienie dróg kołowych na odpowiednim miejscu — należy znaleźć dla jego rozwiązania odpowiednie środki finansowe — tak, jak dla innych potrzeb społecznych. Przerzucanie ciężaru budowy i utrzymania dróg z jednej instytucji kolejno na drugą — nie rozwiąże zagadnienia do chwili, w której każda z nich nie będzie miała zapewnionych źródeł pokrycia prelimitowanych robót. Niedostateczność dochodów Funduszu Drogowego musi powodować uwzględnienie odpowiednich pozycji w budżecie Państwa. Komunalne opłaty na drogi winny być utrzymane z dostosowaniem ich jednak do przeciętnej zdolności płatniczej obywateli i stopnia potrzeb. Jako naczelną zasadę należy ustalić maksymalne wykorzystanie w granicach gospodarczej racjonalności świadczeń w naturze.

Po wysłuchaniu referatu Kongres powołał 4 sekcje, a mianowicie: 1) spraw administracyjno-finansowych (przewodniczący: P. Prof. Wł. Grabski), 2) spraw samorządowo-drogowych (przew. P. Inż. J. Wykowski), 3) zagadnień technicznych (przew. P. Inż. K. Maćkowski) i 4) asfaltu i smołoców (przew. P. Inż. E. No walewicz) — które obradowały nad 16 referatami.

Na posiedzeniu plenarnym w dn. 7 b. m. wysłuchano sprawozdań przewodniczących poszczególnych sekcji, a następnie uchwalono ok. 30 rezolucyj z różnych dziedzin gospodarki drogowej, z których najważniejsza domaga się wstawienia do budżetu państwowego stałej pozycji kilkudziesięciu milionów złotych na utrzymywanie szos, przynajmniej tych, które mają państwowe znaczenie.

REWIZJA MIĘDZYNARODOWEGO PRAWA PRZEWOZOWEGO W ZAKRESIE PRZEWOZU TOWARÓW.

Zgórą po 10 latach od chwili uchwalenia obowiązujących dzisiaj konwencji (czerwiec 1923 r.), a po 5 latach od daty wejścia ich w życie (1/X 1928 r.), przystąpiły państwa do rewizji międzynarodowego prawa przewozowego, która odbyła się w Rzymie w okresie 3/X ÷ 23/XI r. ub.

Rewizja przypadła na czas głębokiego kryzysu światowego, połączonego ze spadkiem najpotężniejszych walut, odgródnieniem się państw murami celnymi i połączoną z tem autarkią, ograniczeniami przywozowymi, walutowymi i t. d. Te czynniki oddziały fatalnie na kolejach, które walczyły z znacznymi deficytami i to bądź przez obniżenie opłat taryfowych, bądź też przez reorganizację administracji i usprawnienie przewozów.

O ile zmiana taryf jest rzeczą łatwą, gdyż polega na porozumieniu się zarządów kolejowych i zatwierdzeniu tego porozumienia przez władze państwowe nadzorcze, o tyle zmiana przepisów przewozowych na terenie międzynarodowym połączona jest z uciążliwą procedurą konferencyjną delegatów rządów i ratyfikacji uchwał przez państwowe ciała ustawodawcze. Z tego też powodu prawo przewozowe międzynarodowe jest dosyć konserwatywne i trudno ulega zmianom. Pomimo tych niekorzystnych warunków, zarządy kolejowe, zdając sobie sprawę, że usprawnienie prawa przewozowego i dostosowanie go do silnie zmienionych warunków gospodarczych, jest również ważnym czynnikiem w walce z kryzysem, który przeżywają koleje — zwołały konferencję rewizyjną, na której uchwalono szereg zmian, odpowiadających naogół życzeniom szerokich kół gospodarczych.

W dn. 23/XI 1933 r. podpisano akt końcowy IV Konferencji Rewizyjnej oraz protokół końcowy komitetu dla listu przewozowego na zlecenie, powołanego do życia przy okazji Konferencji Rewizyjnej.

Międzynarodowa konwencja, dotycząca przewozu towarów kolejami żelaznymi, zawiera następujące ważniejsze zmiany i uzupełnienia.

Wprowadzono nowy wzór listu przewozowego, uzgodniony z Międzynarodową Izłą Handlową, w którym rubryki formułarsza są praktyczniej i lepiej ułożone.

Jednym z poważniejszych utrudnień dla nadawców był obowiązek oznaczania towaru w liście przewozowym według nazw, przyjętych w taryfach międzynarodowych; nowy przepis przewiduje, że nazwę taryfową towaru nadawca musi podać tylko wówczas, gdy żąda zastosowania określonej taryfy, w innych wypadkach towar może określić według nazwy, przyjętej w handlu; w ten sposób uwolniono nadawców od groźby zaliczania dopłat karnych w wypadkach nieściśłego lub niedokładnego określenia towaru w liście przewozowym.

Korzystną dla spedytorów zmianę zawiera nowy przepis (art. 6), według którego przedmioty, dopuszczone do przewozu warunkowo (załącznik I do Konwencji) mogą być zamieszczane z innymi towarami w jednym liście przewozowym, jeżeli mogą one być razem załadowane lub mogą być wspólnie ładowane z innymi towarami.

W postanowieniach o odpowiedzialności za oświadczenia w liście przewozowym i o dopłatach wprowadzono 2 ważne nowe przepisy. Pierwszy postanawia, że jeżeli przesyłka złożona jest z towarów, różnie taryfowanych, a waga każdego z nich może być ustalona bez trudności — wówczas dopłatę dolicza się według taryfy stosowanej do każdego towaru, jeżeli ten sposób obliczenia daje opłatę niższą. Przepis ten wyjaśnia dotychczas wątpliwą kwestję obliczania dopłaty, gdy tylko część przesyłki była określona niedokładnie, a nadto przewiduje łagodniejszy wymiar dopłaty w tych wypadkach. Drugi przepis postanawia, że w razie niedokładnego wskazania wagi w liście przewozowym (jednak bez przeciążenia wagonu), kolej nie ma prawa pobrać dopłaty, jeżeli różnica między wagą, wskazaną w liście przewozowym, a wagą, stwierdzoną przez kolej, nie przekracza 2% wagi, deklarowanej w liście. W wypadkach tych zatem kolej będzie miała prawo wprowadzić zaliczyć wyższą opłatę przewozową, nie będzie mogła jednak pobrać dopłaty.

W dziedzinie przepisów o taryfach i ich publikacji nowa konwencja przewiduje następujące zmiany:

Obowiązek kolei do ogłaszania taryf międzynarodowych nałożono tylko na te kraje, w których koleje uczestniczą w tych taryfach, bądź jako koleje wyjazdu, bądź jako koleje miejsca przeznaczenia. Publikacja taryf w krajach kolei tranzytowych nie jest przeto obowiązkowa. Podwyższenie opłat oraz ostrzejsze warunki przewozu mogą wejść w życie najwcześniej po 15 dniach od czasu ich ogłoszenia. Nowy ten przepis, będący wynikiem usilnych starań sfer gospodarczych, wprowadza w dziedzinie taryfowej pewną stabilizację.

Nowy w tej dziedzinie jest również przepis postanawiający, że jeżeli kolej, wykonując wskazówki nadawcy w liście przewozowym odnośnie: 1) drogi przewozu 2) stacji, gdzie mają być wykonane formalności celne i inne, 3) uiszczenia zgóry opłat przewozowych aż do stacji przeznaczenia, jak również 4) w wypadku, jeżeli wskazówki nadawcy nie wystarczały do oznaczenia drogi przewozu i taryf — zastosowała międzynarodową taryfę bezpośrednią, przewidującą opłatę wyższą niż opłata na tym samym przebiegu przy zastosowaniu innych taryf (taryfy łamane) — kolej obowiązana jest zwrócić różnicę opłaty na żądanie osoby uprawnionej.

Terminy dostawy doznały znacznego skrócenia, a mianowicie: dla przesyłek pośpiesznych ustalono termin — a odprawę 1 dzień, na przewóz na każde 150 km — 1 dzień, dla przesyłek zwyczajnych — termin odprawy 1 dzień (dotychczas 2 dni), a na przewóz na każde 300 km — 1 dzień (dotychczas na każde 250 km 2 dni). Skrócono również termin, w którym nadawca powinien otrzymać zaliczenie, z 3 miesięcy do 6 tygodni. Po tym terminie nadawca ma prawo żądać od kolei odsetek z zwołkę w wys. 6% rocznie.

W dziedzinie t. zw. dodatkowych zleceń (zmiany umowy o przewóz) wprowadzono — zgodnie z licznymi życzeniami sfer handlowych — postanowienie, że nadawca, dając zlecenie zmiany miejsca przeznaczenia przesyłki, lub żądając zwrotu jej na stację nadania — może zlecić, ażeby przesyłka zwyczajna została przeekspedycja jako przesyłka pośpieszna lub odwrotnie, pod warunkiem, że odnośna stacja jest przystosowana do obu rodzajów odprawy. Nadto nadawcy dano możliwość zawiadomienia stacji przeznaczenia lub stacji zatrzymania przesyłki o zmianie umowy o przewóz również drogą telefoniczną (dotychczas była przewidziana tylko droga telegraficzna).

W wypadkach przeszkody w przewozie wprowadzono (na wniosek delegacji polskiej) nowy przepis, według którego nadawca może w liście przewozowym udzielić wskazówek na wypadek, gdyby nastąpiła przeszkoda w przewozie; jeżeli wykonanie tych wskazówek kolej uzna za niemożliwe — żądać ona musi nowych dyspozycji od nadawcy. Ma to szczególne znaczenie dla stosunków polskich przy przewozie żywych zwierząt i przy eksporcie przez porty.

Nowa konwencja uzupełnia również kilkoma postanowieniami przepisy, dotyczące przeszkód przy wydaniu przesyłki, które dają nadawcy, przewidującemu te przeszkody, prawo udzielenia wskazówek w liście przewozowym i ustalają sposób postępowania w razie sprzedaży przesyłki. Dalsze postanowienie przewiduje, że jeżeli taryfy nie zawierają innych przepisów, wskazówki nadawcy powinny być udzielane za pośrednictwem stacji nadania. Postanowienia te włączono do konwencji na wniosek delegacji polskiej. Ostatnie z nich daje możliwość kolejom przewidzenia w taryfach wypadków, w których nadawca

będzie mógł udzielać dyspozycji w razie przeszkody w wydaniu bezpośrednio stacji przeznaczenia.

W zakresie odpowiedzialności wprowadzono liczne zmiany, korzystne dla sfer zainteresowanych.

Na wstępie działu o odpowiedzialności (tytuł III, § 27) postanowiono, że jeżeli towar, wysłany jako przesyłka całowagónowa na warunkach tej konwencji (t. zn. za listem przewozowym międzynarodowym), zostanie przeekspedjowany bez zmiany ładunku na warunkach konwencji (za nowym listem przewozowym międzynarodowym), jeżeli przesyłka pozostawała stale pod ochroną kolei, wówczas—jeżeli stwierdzono zaginięcie częściowe lub uszkodzenie—istnieje domniemanie, że zaginięcie to lub uszkodzenie powstało w czasie ostatniej umowy o przewóz (a więc bez żądania bardzo trudnego, zazwyczaj niemożliwego, dowodu, że szkoda powstała w czasie ostatniego przewozu). Przepis ten, w związku z przepisem art. 44, według którego roszczenia do kolei nie wygasają w wypadkach wyżej opisanego przeekspedjowania—umożliwia odbiorcom otrzymanie bez trudności odszkodowania w razie stwierdzenia szkody przy odbiorze przesyłki z ostatniej umowy o przewóz.

W przepisach, dotyczących ograniczenia odpowiedzialności kolei za szkody, wynikłe z pewnych przyczyn (art. 28), wprowadzono postanowienie, o które ubiegały się również i polskie sfery gospodarcze, które ma ograniczyć dowolność interpretacji kolei uchylania się od odpowiedzialności za przewozy na wagonach niekrytych, według nowego przepisu kolei nie może stosować domniemania o niebezpieczeństwie przewozu przesyłek na wagonach niekrytych, jeżeli brak jest nienormalny, lub jeżeli zaginęły sztuki.

Wysokość odszkodowania za zaginięcie i uszkodzenie towaru podniesiono o 100%, t. zn. do kwoty 100 fr. w zł. za 1 kg wagi brutto przesyłki.

W wypadkach deklarowania interesu w dostawie znizono opłatę za tę deklarację z $\frac{1}{4}\%$ do $\frac{1}{10}\%$ sumy deklarowanej za każdy odcinek 10 km. Tak znaczna zniżka w opłacie powinna skłonić klientów kolei do częstszego korzystania z tej instytucji, zastępującej do pewnego stopnia asykurację towarów.

W dziedzinie własności sądowej uzupełniono odnośny artykuł przepisem (art. 42), według którego skargę o zwrot kwoty, zapłaconej z tytułu umowy o przewóz, można wnieść również przeciwko kolei, na korzyść której kwota ta została pobrana. Dotychczas można było skargi te wnosić tylko przeciw kolei, która daną kwotę pobrała, wskutek czego uprawnieni byli często zmuszeni reklamować lub wnosić powództwo w odległych krajach.

W związku ze spadkiem dolara zmieniono miernik monetarny dolarowy na franki złote według wagi $\frac{10}{31}$ g próby 0'900.

Jednym z dominujących czynników przy obradach i uchwałach była dążność do tworzenia dla pewnej dziedziny przewozów przepisów ramowych, które dawałyby państwom lub kolejom dosyć znaczną swobodę ustalania postanowień szczegółowych, wykonawczych, i to albo drogą układów albo drogą taryf. Do wspomnianej dziedziny przewozów należą przesyłki za dokumentami przewozowymi przenośnymi, przesyłki, wydawane za zwrotem wtórnika listu przewozowego, przesyłki dzienników, towarów, przeznaczonych na targi i wystawy, dalej przewozy kontenerów próżnych i ładownych oraz przyrządów do ładowania i ochraniających towary przed ciepłem i zimnem.

Również dla przewozów kombinowanych kolejowo-samochodowych i kolejowo-wodnych, w których linie samochodowe lub wodne występują samodzielnie, a nie tylko pomocniczo, wprowadzono postanowienia, które upoważniają koleje do wprowadzenia innego porządku prawnego, niż jest przewidziany w konwencji. Swobodą ta jest tak kategoryczna, że w czasie obrad podniesiono obawy ze strony delegacji niemieckiej i austriackiej, że koleje, wykorzystując tę „wolność”, ograniczą swoją odpowiedzialność. Obawy te, jako płonne, nie podziłono; koleje we własnym interesie, ze względu na konkurencyjnych, odpowiedzialności ograniczać nie będą, nadto przepisy takie muszą być

zatwierdzone przez władzę zwierzchnią, która nie dopuściłaby do rażących uchyleń od konwencji.

Celem przyspieszenia wprowadzenia w życie nowej konwencji powzięto 2 uchwały, a mianowicie: a) w akcie końcowym konferencji wypowiedziała życzenie, ażeby państwa uchwalone konwencje podpisały przed dn. 1/IV 1934 r. i aby państwa, które podpisały konwencje, dokonały ratyfikacji w terminie najkrótszym w ten sposób, aby wejście ich w życie mogło nastąpić najpóźniej dn. 1/I 1935 r.; b) w samych konwencjach (art. 60 i 63) wprowadzono postanowienie, że wejście w życie nowej konwencji powoduje automatycznie uchylenie konwencji dawniejszych, nawet w stosunku do tych państw umawiających się, które nowej konwencji jeszcze nie ratyfikowały, oraz że z chwilą ratyfikacji przez 15 państw Rząd szwajcarski może się porozumieć z zainteresowanymi rządami, aby zbadać możliwości wprowadzenia w życie nowej konwencji. Uchwały te są pewnego rodzaju presją, wywartą na rządy i parlamenty państw, zwlekających z podpisaniem konwencji, które mogą się znaleźć w stanie bezumownym z temi państwami, które już wcześniej konwencje ratyfikowały.

W końcu konwencji wprowadzono postanowienia przejściowe (art. 65), które z uwagi na silne wahania walut i ze względów ekonomicznych oraz finansowych upoważniają państwa do uchylenia pewnych postanowień konwencji, dotyczących możliwości przekazania opłat na stację przeznaczenia, możliwości obciążenia przesyłki zaliczeniem oraz prawa wprowadzenia zmian w umowie o przewóz co do frankowania przesyłki i obciążenia jej zaliczeniem. Uprawnienia te były zawarte w dzisiaj obowiązujących konwencjach w protokole końcowym. Protokół ten zawierał nadto uprawnienia do ograniczenia odpowiedzialności kolei do $\frac{1}{2}$ kwot, przewidzianych w konwencji; nowe postanowienia przejściowe uprawnienia takich państwom już nie dają.

Nowa konwencja zawiera 2 nowe załączniki, a mianowicie: załącznik VII, regulujący przewóz międzynarodowy wagonów prywatnych, oraz załącznik VIII, stanowiący regulamin międzynarodowy w sprawie przewozów przesyłek ekspresowych. Pierwszy załącznik powtarza naogół przepisy, dotyczące przewozu wagonów prywatnych, do dziś dnia obowiązujące bez większych zmian. Regulamin przesyłek ekspresowych jest natomiast próbą międzynarodowej reglamentacji tych przewozów i zawiera najogólniejsze przepisy określenia przesyłki ekspresowej towarów, które są dopuszczone do przewozu jako przesyłki ekspresowe, przepisy o liście przewozowym, który może być inny aniżeli przewidziany przez konwencję, o odpowiedzialności nadawcy za świadczenia w liście przewozowym, dalej przepisy, dotyczące odpowiedzialności kolei, które są naogół oparte na konwencji, i obowiązek kolei przewozu tych przesyłek w terminach krótszych, aniżeli są przewidziane przez konwencję. Należy nadmienić, że regulamin ten obowiązuje tylko te koleje, które ten rodzaj przewozu zaprowadzą.

Oto najważniejsze postanowienia, dotyczące konwencji przewozowej towarowej.

Omówienie konwencji osobowo-bagażowej oraz zupełnie nowej konwencji, dotyczącej przewozu przesyłek za listami przewozowymi na zlecenie—pozostawiamy do jednego z najbliższych numerów tygodnika.

Dr. P.

ZNIŻKA TARYFY LOTNICZEJ. — Równoległe ze zniżką taryfy kolejowej — od dn. 1/I r. b. obniżone zostały o ok. 25% ceny biletów samolotowych PLL „Lot” i ustalone w wysokości następującej (w zł): Warszawa — Gdańsk, Gdynia 45, Warszawa — Katowice 30, Warszawa — Kraków 30, Warszawa — Lwów 45, Warszawa — Poznań 30, Kraków — Brno 35, Brno — Wiedeń 50, Kraków — Wiedeń 35, Lwów — Czerniowce 30, Czerniowce — Bukareszt 45, Warszawa — Wiedeń 85, Lwów — Bukareszt 75.

Wszystkie dotychczas stosowane zniżki zostały utrzymane w mocy, z tem że oblicza się je od taryfy z 1933 r. (nieobniżonej).

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Ruch na rynku La Platy był w ubiegłym tygodniu sprawozdawczym dość ograniczony, co spowodowane było głównie słabym zapotrzebowaniem tonnażu pod pszenicę, stawki jednakże pozostały na ostatnio osiągniętym poziomie; m. in. notowano kontrakt na średniego typu

statek z Rosario do Bergen/Aarhus po sh 18/6, a z Buenos Aires po sh 15/3 do portów Anglii/Antwerpii lub Rotterdamu.

Na rynku północno-amerykańskim panował zastój, jedynie w wywozie cukru z Kuby notowano pewne ożywienie po oferowanej stawce sh 13/6 do Marsylii.

Również rynki australijskie wykazywały spokój. Poszukiwany jest tonnaż pod ładunki cukru z Fii do portów angielskich po stawce sh 24/6. Eksporterzy soi z Mandżurji proponują sh 25/- na tonnaż w lutym z portu Dajren do Rotterdamu/Hamburga, a sh 27/6 z Władywostoku.

Na rynku śródziemnomorskim zafrachtowano kilka statków pod rudę z portów północno-afrykańskich i hiszpańskich, oraz pod sól z Torrevieja do Norfolk po sh 7/6.

W eksporcie zboża z portów czarnomorskich Z. S. R. R. oraz z portów dunajskich nie notowano żadnych transakcji.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

Regulamín Kolegium Górniczego — rozp. z dn. 28/XI 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 2, poz. 3).

Odstąpienie gminie m. Poznania gruntu państwowego na cele rozbudowy miasta — rozp. z dn. 19/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 2, poz. 4).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zmiana przepisów wykonawczych do ustawy o opłatach stemplowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 9/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 797).

Pobór scalonego podatku przemysłowego od zapalek — rozp. Ministra Skarbu z dn. 29/XII 1933 r., wvd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 798).

Częściowa zmiana i uzupełnienie ordynacji telegraficznej — rozp. Ministra Poczty i Telegr. z dn. 22/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 799).

Kurs obligacji 5% Państwowej Renty Ziemiańskiej, opiewającej na zł. w zlocie, na 19 4 r. — rozp. Ministra Roln. i Ref. Roln. z dn. 23/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Skarbu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 800).

Rejestracja spółek z ograniczoną odpowiedzialnością — rozpoz. Ministra Sprawiedliwości z dn. 28/XII 1933 r., wyd. w por. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 804).

Czas pracy osób, zatrudnionych w przemyśle przemysłowym — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 13/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 805).

Czas pracy osób, zatrudnionych w zakładach leczniczych — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 10/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Spraw Wewn., Spraw Wojsk., Sprawiedliwości oraz Wyznań Rel. i Ośw. Publ. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 806).

Czas pracy pracowników ruchu tramwajów — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 27/XI 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 807).

Tryb i warunki udzielania zezwoleń na niestosowanie lub skracanie przerw w pracy — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 20/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 808).

Wypłacanie zasiłków na wypadek bezrobocia w okresach 2-tygodniowych — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 20/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 809).

Uiszczanie przez pracodawców wartości kapitałowych rent wypadkowych, przejętych przez Zakład Ubezpieczenia od Wypadków — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 810).

Postępowanie w sprawach o świadczenia wypadkowe w przypadku zachorowania na chorobę zawodową — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 811).

Zaopatrzenia inwalidzkie dla robotników oraz członków ich rodzin — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28 XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 812).

Wykaz chorób o dłuższym okresie wylegania — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 813).

Wydawanie leków przez ubezpieczalnie społeczne poza aptekami — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 814).

Dopłaty za porady lekarskie, lekarstwa, środki lecznicze, pomocnicze i zabiegi lecznicze — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 28/XII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103, poz. 815).

Ubezpieczenie społeczne osób, zatrudnionych w żegludze morskiej — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 29/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przem. i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 1, poz. 1).

Wysokość składek za ubezpieczenie na wypadek niezdolności do zarabkowania lub śmierci wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej — rozp. Ministra Op. Społ. z dn. 30/XII 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przem. i Handlu, Spraw Wojsk. oraz Roln. i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 1, poz. 2).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

24 stycznia:

— „Concordia”, S. A. — o g. 12 w gmachu S-ki w Poznaniu, Zwierzyniecka 6.

— „Belg. S. A. T-wo Połudn. — Rosyjskich Hut Lustrzanych” — o g. 15½ w lok. S-ki w Brukseli, ul. Henri Maus 37 — 39.

26 stycznia:

— „Lubań-Wronki” Przemysł Ziemiański w Luboniu, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Luboniu.

— „Pepege”, Polski Przemysł Gumowy, S. A. — o g. 10 w kanc. Not. J. Siennickiego w Warszawie, Kapucyńska 6.

27 stycznia:

— „Filharmonja Warszawska”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Jasna 5.

— „Lwowskie T-wo Akc. Browarów” — o g. 16 w lok. S-ki we Lwowie, Kleparowska 18.

28 stycznia:

— „Częstochowska Fabryka Wyrobów Celluloidowych”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Wspólna 26 m. 3

— „T-wo Browaru „Szopen”, S. A. — o g. 19 w lok. S-ki w Wilnie, Sierakowskiego 18.

30 stycznia:

— „Kozmińskie Zakł. Rolniczo-Przemysłowe”, S. A. w Kozminie — o g. 10 w biurze S-ki.

— „T-wo Ubezp. „Polonia”, S. A. — o g. 17½ w gmachu T-wa w W-wie, pl. Dąbrowskiego 1.

— „Przemysł Gumowy „Ardak”, S. A. w Lidzie — o g. 18 w lok. Not. A. Szymańskiego w W-wie, Senatorska 19.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ZMIANA ULG PODATKOWYCH W TRANZAKCJACH
GIEŁDOWYCH PRODUKTAMI PRZEMIAŁU — p. str. 49.

KREDYT

WYKORZYSTANIE REJESTROWEGO ZASTAWU —
p. str. 49.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 2 do 5 stycznia 1934 r.

Wszystkie dewizy w okresie sprawozdawczym miały tendencję zniżkową, z wyjątkiem koron czeskich i lirów włoskich, których kursy nieco podniosły się, oraz franków francuskich i szwajcarskich, których kursy zostały utrzymane; zapotrzebowanie na dewizy małe. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, niżej cenione były dolary o $\text{zł } 0'10$ (na \$ 1), funty szterlingi o $\text{zł } 0'16$ (na £ 1), belgi o $\text{zł } 0'23$ (na 100 blg.), floreny holenderskie o $\text{zł } 0'10$ (na 100 fl.), guldeny gdańskie o $\text{zł } 0'20$ (na 100 guld.), korony szwedzkie o $\text{zł } 0'75$ (na 100 kor.), korony duńskie o $\text{zł } 0'80$ (na 100 kor.) i korony norweskie o $\text{zł } 0'90$ (na 100 kor.). Kurs koron czeskich podniósł się o $\text{zł } 0'01$ (na 100 kor.) i lirów włoskich o $\text{zł } 0'05$ (na 100 lir.).

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagiełdowych po $\text{zł } 5'61$ za \$ 1.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Ostatni kurs w tygodn. w zł
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5'66	5'57½	5'61
" " " teleg.	\$ 1	5'67	5'58½	5'62
Funty szterlingi	£ 1	28'97	28'87	28'90
Franki francuskie	100 fr.	34'89	34'88	34'88
Franki szwajcarskie	100 fr.	172'20	172'15	172'20
Belgi	100 blg.	123'75	123'55	123'55
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'44	26'43	26'44
Liry włoskie	100 lir.	46'80	46'77	46'80
Floreny holenderskie	100 fl.	357'60	357'20	357'40
Guldeny gdańskie	100 guld.	173'25	173'05	173'05
Korony szwedzkie	100 kor.	149'15	148'95	149'15
Korony duńskie	100 kor.	129'60	129'05	129'05
Korony norweskie	100 kor.	145'80	145'10	145'10

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych nastroj w okresie sprawozdawczym był mocny, to też okres ten przyniósł dalszą wyżkę wszystkich notowanych pożyczek. Obróty były dość ożywione, a zwłaszcza 7% Pożyczką Stabilizacyjną. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, kurs 3% Pożyczki Budowlanej podniósł się o $\text{zł } 1'00$, 4% Pożyczki Dolarowej o $\text{zł } 0'60$, 4% Pożyczki Inwestycyjnej w serjach o $\text{zł } 1'50$, 5% Pożyczki Konwersyjnej o $0'50\%$, 5% Pożyczki Konwers. Kol. o $\text{zł } 1'00\%$, 6% Pożyczki Dolarowej o $\text{zł } 1'25\%$, 7% Pożyczki Stabilizacyjnej o $1'00\%$ — nominalu. 10% Pożyczka Kolejowa zupełnie nie była notowana. 4% Pożyczka Inwestycyjna oraz listy zastawne i obligacje Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego notowano po kursach dotychczasowych.

Dla papierów lokacyjnych prywatnych utrzymuje się nadal tendencja mocna, szczególnie dla 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy, 7% L. Z. Tow. Kred. Ziems. i VIII i IX 6% Obl. Poż. Konwers. m. Warszawy. Obróty średnie ze względu na stale dający się odczuwać brak materiału, zwłaszcza w listach zastawnych miast prowincjonalnych. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, 8% L. Z. Tow. Kred. Przem. Polsk. podniosły się o $0'55\%$, 4% L. Z. Tow. Kred. Ziems. o $0'75\%$, 7% L. Z. tegoż Tow. o $1'25\%$,

5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy o $2'50\%$, 8% L. Z. tegoż Tow. o $0'13\%$, 8% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi o $0'50\%$, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa o $3'00\%$ (w porównaniu z ostatnimi notowaniami z dawniejszych okresów), 10% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia o $0'25\%$, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r. o $0'50\%$, VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy z 1926 r. o $1'00\%$ i VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy z 1926 r. o $1'75\%$ nominalu. Oddawna nienotowane 5% L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec obiegały po kursie $\text{zł } 40'50$.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w wyższy niższy tygodn.
3%	Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	40'50	39'30	40'50
4%	" Dolarowa	\$ 5 ¹⁾	50'50	49'00	50'25
4%	" Inwestycyjna	zł w zł. 100	105'75	105'75	105'75
4%	" " serje	zł w zł. 100	110'50	110'00	110'50
5%	" Konwersyjna	zł	54'00	52'50	54'00
5%	" Konwers. Kol.	zł	49'00	48'75	48'75
6%	" Dolarowa	\$	60'00	58'50 ²⁾	59'00
7%	" Stabilizacyjna ³⁾	\$ ⁴⁾	58'50 ⁵⁾	55'88	57'75
10%	" Kolejowa	fr. w zł.	—	—	—
7%	L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7%	" Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8%	" Bud. " " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00
8%	L. Z. T-wa Kred. Przem. Polskiego ⁶⁾	£	59'55	58'50	59'55
4½%	L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	49'50	48'00	49'25
7%	" " " " " " z 1928 \$ w zł.		41'25 ⁵⁾	39'75	40'88
5%	" " " " " m. Warszawy	zł	64'00	62'00	64'00
8%	" " " " " " " "	zł	53'00	50'75	52'88
8%	" " " " " m. Łodzi	zł	48'00	47'75	48'00
5%	" " " " " Piotrkowa	zł	52'50	52'50	52'50
10%	" " " " " Radomia	zł	40'75	40'50	40'75
5%	" " " " " Siedlec	zł	40'50	40'50	40'50
5%	" " " " " " 1933 r.	zł	41'00	41'00	41'00
VI 6%	Obl. Poż. Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł	51'00	49'00	50'50
VIII i IX 6%	Obl. Poż. Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł	49'75	47'00	49'75

ZŁOTY ZAGRANICA

	1934	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
2 / I	57'72 ÷ 57'84	47'05 ÷ 47'20	—	287'00	58'00	
3 / "	57'74 ÷ 57'86	47'05 ÷ 47'25	—	286'50	58'05	
4 / "	" "	" "	—	287'00	"	
5 / "	" "	47'05 ÷ 47'20	—	"	"	

¹⁾ \$ 5 = zł 44'57.

²⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

³⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

⁴⁾ \$ 1 = 5'183 fr. szwajc. = Hfl. 2'488.

⁵⁾ Dotyczy odcinków po 100.

⁶⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁷⁾ Za zł 100.

1934	London ²⁾	Praga ¹⁾	New York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾
2/ I	29'00	—	17 80	—
3 "	28'75	—	17'93	—
4/ "	28 87	—	17'80	—
5/ "	28'93	—	—	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	18 ÷ 24/XII	27 ÷ 30/XII	2 ÷ 6/I
	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)		
New York			
6% dolarowa			
1920	59½—59—59 (9 000)	60—58½—60 (10 000)	59¾—59—59½ (18 000)
8% Dillon.			
1925	68¾—65½—68¾ (179 000)	69½—67½—69½ (27 000)	71½—69¾—71 (40 000)
7% stabilizac.			
1927	87—84—86 (266 000)	87½—85¾—87½ (132 000)	91¾—88—90¾ (180 000)
7% Warszawy			
1928	52¾—51½—51½ (10 000)	52½—51½—52 (15 000)	53¾—50—53¾ (16 000)
7% śląska			
1928	51—50½—51 (17 000)	52½—51½—52 (39 000)	53¾—52¾—53¾ (16 000)
London			
7% stabilizac.			
1927	81'70—78 20 —80'70	—	83'45—81'20 —82'45
Zurych			
7% stabilizac.			
1927	56'00—55'00 —56'00	—	—
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	—	—	—
Mediolan			
7% włoska			
1924	98'10—97'80 —98'05 (450)	98'10—98'05 —98'05 (200)	98'05—97'90 —98'05 (425)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 31 GRUDNIA 1933 R.—Ostatni miesiąc roku kształtował się w zakresie zwyczajnych obrotów walutowych Banku w dalszym ciągu bardzo korzystnie, daleko korzystniej niż ostatni miesiąc 1932 r., nie mówiąc już wcale o 1931 r., a także korzystniej niż listopad 1933 r. Nastąpił, mianowicie, w grudniu silny wzrost skupu walut i dewiz przez Bank (szczególnie wzmocniony w ostatniej dekadzie) — do poziomu, nieco przewyższającego poziom z grudnia 1932 r. Natomiast sprzedaż nawet lekko obniżyła się w stosunku do listopada, wywołując jednocześnie dość znaczną zniżkę w stosunku do grudnia 1932 r. Poza — nie tak znacznym zresztą — spadkiem (zarówno w stosunku do listopada 1933 r., jak i grudnia 1932 r.) sprzedaży dla urzędów (głównie na cele obsługi pożyczek zagranicznych) na takie kształtowanie się obrotów walutowych Banku w grudniu r. ub. wpłynęło normalnie występujące w instytucjach prywatnych w końcu roku ze względów bilansowych upłynianie rezerw kasowych z jednej strony i powstrzymywanie się od wszelkich regulacji i przekazów zagranicę przez możliwe odkładanie ich na początek następnego roku.

Nietylko jednak dopływ walut był wzmocniony w grudniu r. ub.; zwiększył się jednocześnie — choć stale w niewielkich pozostających rozmiarach — skup złota. Mianowicie, wyniósł on w ciągu całego miesiąca $\text{zł } 1'2$ milj., a w samej III dekadzie $\text{zł } 0'7$ milj. Dzięki temu, ponieważ jednocześnie wobec doskonałej sytuacji walutowej nie istniała w dalszym ciągu najmniejsza potrzeba do naruszania zapasu złota, zapas ten zwiększył się w ciągu grudnia z $\text{zł } 474'3$ milj. do $\text{zł } 475'6$ milj., osiągając poziom nie tak wiele niższy niż przed rokiem ($\text{zł } 502'2$ milj.).

¹⁾ Za $\text{zł } 100$.

²⁾ Za $\text{£ } 1$

³⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach)

Pokrycie złote, stanowiące stosunek zapasu złota do sumy obiegu biletów oraz części natychmiast płatnych zobowiązań (mianowicie przewyżki ich ponad $\text{zł } 100$ milj., uznane jako pewne nigdy nie kurczące się minimum tych zobowiązań), wykazało w III dekadzie grudnia spadek dość poważny — z $42'72\%$ do $40'79\%$, w związku z czym obniżyło się i w stosunku do stanu przed miesiącem, a tem bardziej w stosunku do stanu przed rokiem, t. j. w końcu 1932 r., jak to widzimy z poniższego zestawienia:

30/XI 1933	42'45%
20/XII "	42'72%
31/XII "	40'79%
31/XII 1932	44'71%

Jeśli chodzi o spadek w ciągu roku, to tu oddziałal zarówno wspomniany wyżej spadek o ok. 5% samego zapasu złota, jak i wzr st wspomnianej wyżej sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, mianowicie o $\text{zł } 42'6$ milj. Co się jednak tyczy ostatniej dekady grudnia czy też całego grudnia, to tu — jak widzieliśmy — nastąpił wzrost zapasu złota, a jeśli mimo to pokrycie spadło, to jedynie wskutek zwyczajnej sumy obiegu i zobowiązań (względnie ich części, podlegającej pokryciu). Suma ta zwiększyła się w III dekadzie grudnia z $\text{zł } 1211'4$ milj. do $\text{zł } 1265'9$ milj. (względnie z $\text{zł } 1111'4$ milj. do $\text{zł } 1165'9$ milj.), a w ciągu całego grudnia o $\text{zł } 48'4$ milj.

Normalny wzrost sumy obiegu i zobowiązań na ultimo miesięczne w dekadzie sprawozdawczej znalazł spotęgowanie przez zbieg z ultimum rocznym. Na podkreślenie zasługuje, że nie zwiększył się, jak normalnie, tylko jeden składnik, t. j. obieg banknotów, lecz — w związku znowu ze względami konstrukcji bilansów instytucyj prywatnych — oba składniki tej sumy, a mianowicie obieg z $\text{zł } 965'3$ milj. do $\text{zł } 1004'0$ milj., oraz natychmiast płatne zobowiązania z $\text{zł } 246'1$ milj. do $\text{zł } 261'9$ milj.

W zakresie zobowiązań zwyczaj w III dekadzie grudnia wykazały li tylko lokaty żyrowe, podczas gdy saldo pozycji „różne rachunki” skurczyło się w $\text{zł } 35'7$ milj. do $\text{zł } 22'5$ milj. Wzrost lokat żyrowych wyniósł $\text{zł } 290$ milj. — $\text{zł } 210'4$ milj. do $\text{zł } 239'4$ milj., przyczem wzrosły zarówno lokaty kas państwowych, jak i — zwłaszcza — lokaty na rachunkach prywatnych. Dzięki tej zwyczaj lokat w ostatniej dekadzie miesiąca, jak i normalnej zwyczaj w pierwszych 2 dekadach — nastąpił silny wzrost lokat w okresie całego miesiąca grudnia, przyczem osiągnęły one poziom poważnie, bo o ok. 15% , wyższy niż przed rokiem, t. j. w końcu 1932 r. Zmiany w stanie lokat żyrowych ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w milj. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
30/XI 1933	10'7	188 5
20/XII "	11'6	198'8
31/XII "	14'9	224 6
31/XII 1932	12'2	196'3

Jak widzimy, zarówno lokaty kas państwowych jak i pozostałe — w tem zestawieniu — osiągnęły na ultimo r. ub. rekordowy poziom.

Obieg biletów bankowych wzrósł w III dekadzie grudnia o $\text{zł } 38'6$ milj. Jest to zwyczaj — mimo ultima rocznego — nie wyższa niż w ostatniej dekadzie niektórych poprzednich miesięcy (np. w październiku $\text{zł } 61'2$ milj., we wrześniu $\text{zł } 64'5$ milj.), choć nieco wyższa niż na ultimo listopada ($\text{zł } 31'2$ milj.); jest ona zresztą prawie identyczna ze zwyczaj obiegu na ultimo 1932 r. ($\text{zł } 38'7$ milj.). Zwyczaj obiegu na ultimo roku nie doprowadziła go do poziomu maksymalnego w ub. roku, lecz osiągnął on w każdym razie poziom nieco wyższy niż przed miesiącem i bardzo nieznacznie wyższy niż przed rokiem. Ilustrują to następujące liczby (w milj. zł):

30/XI 1933	994'6
20/XII "	965'3
31/XII "	1004'0
31/XII 1932	1002'8

Utrzymanie się obiegu w końcu 1933 r. na poziomie prawie identycznym jak w końcu 1932 r. tłumaczy się tem, że choć nastąpił w ciągu roku pewien odpływ złota (o ok. 5%), a zwłaszcza walut (o ok. $\frac{1}{2}$) i choć odpowiednik wahań obiegu — lokaty żyrowe — zwiększyły się (o ok. 15%), to jednocześnie nastąpił silny wzrost kredytów Banku. Jeżeli zaś chodzi o wzrost obiegu na ultimo grudnia, to nastąpił on mimo jednoczesnej

zwyżki lokat żyrowych jedynie dzięki dopływowi złota i walut do Banku, a zwłaszcza dzięki dość silnej zwyżce kredytów Banku.

Wzrost działalności kredytowej Banku w III dekadzie grudnia nastąpił w zakresie wszystkich 3 rodzajów kredytu; zwiększył się portfel weksli krajowych (reprezentujący sumę kredytów dyskontowych wykorzystanych), mianowicie o 25.1 miljn. (w III dekadzie listopada o 13.0 miljn., października o 8.9 miljn., zaś września o 5.94 miljn. i sierpnia o 30.5 miljn.); zwiększyła się również suma pożyczek zastawowych (terminowych i w rachunku otwartym) o 9.6 miljn.; wzrósł wreszcie portfel zdyskontowanych biletów skarbowych o 2.0 miljn. W ciągu całego grudnia widzimy niewielką zwyżkę wszystkich 3 rodzajów kredytów, największą — w liczbie absolutnej — dla kredytów dyskontowych. Wzrost kredytów Banku w ciągu roku nastąpił z jednej strony dzięki zjawieniu się w 1933 r. sumy biletów skarbowych, której w 1932 r. jeszcze nie było, z drugiej strony zaś dzięki silnemu zwiększeniu się portfela wekslowego, w którym to zwiększeniu nie mała rolę odegrały kredyty rolnicze oraz inne specjalne; wzrost bezpośredniego zwykłego dyskonta dla przemysłu i handlu był stosunkowo nie tak wielki.

Zmiany w stanie kredytów Banku w ciągu grudnia r. ub. ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe	6.7
Pożyczki zastawowe	1.9
Bilety skarbowe	1.7

W okresie całego 1933 r. zaszły w stanie kredytów Banku następujące zmiany (w miljn. zł):

	Wzrost (+) lub zmniejszenie (-)
Kredyty dyskontowe	+102.5
Pożyczki zastawowe	- 33.8
Bilety skarbowe	+ 48.2

Co się tyczy pozostałych pozycji bankowego pokrycia obrotu — to poza kredytami oraz rezerwami walutowymi (w dużej części składającymi się z weksli zagranicznych — głównie z tytułu eksportu), które w ostatniej dekadzie grudnia

wzrosły o 2.0 miljn., a w ciągu całego grudnia spadły o 2.6 miljn. — zaszły naogół w III dekadzie grudnia (jak zresztą i w ciągu całego miesiąca i nawet całego roku) bardzo niewielkie zmiany. Mianowicie, zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność, wzrósł w dekadzie sprawozdawczej o 1.0 miljn., zapas papierów procentowych własnych zwyżkował zaledwie o 0.04 miljn., a dług Skarbu Państwa (statutem przewidziany kredyt bezprocentowy) pozostał wogóle niezmieniony — jak zresztą w ciągu całego 1933 r. Całe bankowe pokrycie obiegu biletów Banku przedstawiało się w okresie ostatniego miesiąca i całego 1932 r. następująco (w tys. zł):

	31/XII 1932	30/XI 1933	20/XII 1933	31/XII 1933
Waluty i dewizy	136 681	90 883	86 276	88 319
Weksle krajowe	585 535	681 393	662 960	688 080
Bilety skarbowe		46 302	46 179	48 191
Polskie monety srebrne i bilon	40 736	48 275	48 210	49 185
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	114 171	78 696	70 875	78 935
Papiery proc. własne	13 589	13 463	13 488	13 263
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000	90 000
Razem:	980 713	1 049 012	1 017 988	1 055 973

Obieg bilonu, emitowanego przez Skarb Państwa, wykazał w III dekadzie grudnia wzrost nieco większy niż obieg biletów Banku Polskiego (o ok. 7% wobec ok. 4%). Obieg monet srebrnych i bilonu wzrósł, mianowicie, z 321.4 miljn. do 341.6 miljn., wykazując poziom wyższy niż na ultimo listopada (zł 335.9 miljn.), a w jeszcze większym stopniu niż na ultimo 1932 r. (zł 322.4 miljn.). Skład tego obiegu przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	30/XI	20/XII	31/XII
Monety srebrne (10-, 5-, 2- i 1-złotowe)	249.2	234.8	251.9
w tem:			
10-złotówki	115.2	109.2	116.6
5-złotówki	91.4	84.9	90.3
Bilon niklowy i bronzowy	86.7	86.6	89.7
Razem:	335.9	321.4	341.6

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

MASŁO W HANDLU ŚWIATOWYM. — Mimo ograniczonych możliwości zbytu światowy handel masłem wykazuje po wielkiej wojnie stały wzrost; nawet w okresie kryzysu handel ten nie ujawnia tendencji do zmniejszenia.

Ogólny wywóz masła z 12 krajów, eksportujących swe przewyżki produkcji i dostarczających razem na rynek międzynarodowy przeszło 90% tego produktu, wyniósł w 1925 r. 380 tys. t, w 1927 r. — 430 tys., w 1929 r. — 490 tys., w 1930 r. — 505 tys., w 1931 r. — 535 tys. i w 1932 r. — 515 tys.

Podział tego eksportu między poszczególne państwa w latach 1929÷32 przedstawiał się następująco (w tys. tonn):

	1929	1930	1931	1932
Dania	159	169	172	158
Nowa Zelandja	84	96	101	111
Australia	46	49	74	91
Z. S. R.	25	11	31	31
Argentyna	17	23	23	25
Holandja	47	42	33	20
Łotwa	15	18	19	19

Wolne Państwo	28	27	19	17
Irlandja	28	27	19	17
Finlandja	17	17	17	15
Szwecja	25	27	20	14
Estonja	12	14	14	13
Polska	15	12	12	1
Razem: 490	505	535	515	

Z tablicy powyższej wynika, że największymi eksporterami są: Danja, Nowa Zelandja i Australia. Wśród tych krajów największy stosunkowo rozwój eksportu wykazują: Nowa Zelandja, a zwłaszcza Australia, która w ciągu 4 lat podwoiła swój wywóz. Wzrost wywozu tych krajów odbywał się poniekąd kosztem redukcji eksportu masła z Holandji, Szwecji, Polski i Irlandji.

Co się tyczy przywozu masła, to głównymi krajami konsumującymi były następujące (w tys. tonn):

	1929	1930	1931	1932
W. Brytania	319	338	392	414
Niemcy	136	133	100	70
Belgia i Luksemburg	4	10	19	21
Francja	4	6	19	12

Szwajcaria	8	9	11	4
Kanada	16	18	1	0
Razem: 487	514	542	521	

Jak widać z powyższego, największym konsumentem masła w świecie, pochłaniającym przeszło 4/5 wywozu światowego, jest W. Brytania. W dodatku spożycie masła, przywożonego z zagranicy, wykazuje w tym kraju stały wzrost. Niemcy, będące drugim po W. Brytanji wielkim konsumentem, zmniejszają coraz bardziej swój import masła. Należy zaznaczyć, że spadek przywozu masła do Niemiec objaśnia się zapoczątkowaniem przez ten kraj w 1932 r. nowej polityki agrarnej. Dzięki tej polityce przewidywany był dalszy spadek importu masła w 1933 r. — o nowe 18%.

W. D.

FRANCJA

NOVA POŻYCZKA WEWNĘTRZNA. — Przed paru zaledwie tygodniami umieszczona została we Francji ostatnia transza 10-miljardowej pożyczki, nieo-

strożnie ochrzczonej zawczasu „konsolidacyjną” — a już w dn. 5/I r. b. rozpoczęła się emisja nowej pożyczki, mającej — według słów Ministra Finansów P. Georges Bonnet — służyć jednemu celowi — skonsolidowania długu krótkoterminowego.

Charakterystyka nowej pożyczki jest następująca: oprocentowanie 5%, kurs emisji 97,5%, kurs wykupu: al pari po 5 latach (licząc od dn. 5/I 1934 r.), 105% po 10 latach, 110% po 15 latach; bony, opiewające na dłuższe niż 5 lat terminy, mogą być wykupione wcześniej, zaczynając od 6-go roku, po kursie al pari plus 1% za każdy rok powyżej lat 5.

Rzecz ciekawa — sumę pożyczki jest nieokreślona. Minister Finansów zarezerwował sobie prawo zamknięcia subskrypcji w każdej chwili, kiedy to będzie uważał za stosowne. Naogół przewiduje się, że suma nie przekroczy 10 milj. fr. Dla zachęcenia subskrybentów dodaje się, że ewentualne dalsze transe byłyby mniej rentowne niż obecnie emitowane bony; gdyż należy, żeby tak mogło być w istocie.

Emisja nowych bonów 5-, 10-, 15-letnich świadczy o trudnej sytuacji Skarbu francuskiego. Przy obecnym tempie prac sanacyjnych budżetu kwoty, osiągnięte z nowej pożyczki, będą mogły chwilowo ulżyć trudnościom Skarbu, lecz tak czy inaczej pozostaną paljącem i do istotnej konsolidacji nie doprowadzą.

Na zakończenie wypada podkreślić dalszy spadek kursów rent na giełdzie paryskiej, niewątpliwie związany z ogólną sytuacją finansów francuskich, a ostatnio pogłębiony przez nową emisję.

b. w.

STANY ZJEDN. AM.

POLITYKA FINANSOWA. — Problemy finansowe i walutowe Stanów Zjedn. nie przestają interesować opinii publicznej całego świata, ale — jak i przedtem — przyszłość polityki finansowej Rządu jest zupełnie mglista, i nawet najlepszy znawcy zagadnienia ograniczają się do przypuszczeń i zgadywania.

Gdy w październiku r. ub. Prezydent Roosevelt zapoczątkował politykę zakupów złota i rządowego rynku tego kruszcu, wypowiedział on w swem przemówieniu zdecydowaną krytykę przedwczesnej stabilizacji i jednocześnie podkreślił potrzebę obrony dolara przed międzynarodową spekulacją. W jego przekonaniu dolar miał się stać walutą, manipulowaną przez Rząd amerykański niezależnie od zagranicznych „zakusów”, i to do chwili, gdyby się ustaliło gospodarstwo uzasadnionej poziomu dolara. Wówczas przyszedłby czas na stworzenie dolara o stałej sile nabywczej na okres „co najmniej jednego pokolenia”.

Nie poruszając poglądów Roosevelta „na dalszą metę”, trzeba już teraz z całym naciskiem podkreślić, że ów trzeci etap polityki gospodarczej Roosevelta, zapoczątkowany stworzeniem rynku złota, nie usprawiedliwił pokładanych w nim nadziei. Zachodzą 2 ewentualności: albo Roosevelt pociągnął od wykonania planu interwencji walutowej, zmuszony do tego przez parę tygodni niepomyślnych doświadczeń, albo wogóle był nieszczerzy w swem przemówieniu. Faktem jest, że od początku grudnia cena złota jest podwyższana przez Reconstruction Finance Corporation niezmiernie

rzadko — tak, że ostatnia cena \$ 34'06 za uncję pozostaje bez zmiany już od 4 tygodni. Faktem jest też, że cena ta już od połowy listopada nie ma nic wspólnego z faktycznym kursem dolara, gdyż zagraniczne zakupy złota, uskuteczniane przez K. F. C. wogóle w bardzo skromnych rozmiarach, ostatnio zupełnie ustały. Dolar nie jest więc walutą manipulowaną, jak np. funt, a jeżeli ostatnio nie wykazuje zbyt dużych wahań, to napewno nie zawdzięcza tego interwencji „złotej”.

Do połowy grudnia tłumaczono zahamowanie polityki dalszej dewaluacji dolara potrzebą spokoju dla przeprowadzenia emisji bonów skarbowych. Ale po dn. 15/XII nie podjęto polityki dewaluacyjnej, więc tem głośniejsze zaczęło mówić o stabilizacji. Zarządzenia Sekretarza Skarbu P. Morgenthau o konfiskacie złota u osób prywatnych znowu wytłumaczono jako zapowiedź urzędowej dewaluacji dolara. Jak widać, rozbieżność opinii, niepewność i zdenerwowanie osiągnęły punkt szczytowy. W tej sytuacji powszechne zainteresowanie i znowu sprzeczne komentarze wywołało oczekiwane oddawna otwarcie zwyczajnej sesji Kongresu w dn. 3/I 1934 r. Dużo obiecywano sobie po inauguracyjnej mowie Prezydenta Roosevelta i po reakcji Kongresu.

Prezydent wygłosił przed Kongresem 2 mowy: pierwszą — ogólną — w dn. 3/I, drugą — dotyczącą problemów budżetowych — w dn. 4/I. Pierwsza, niewątpliwie, zawiadła oczekiwania, zwłaszcza o ile chodzi o problemy finansowe: była ona krótka, mglista i niesprecyzowana. Zato z drugiej można wyciągnąć na najbliższą przyszłość kilka ciekawych liczb i, być może, kilka sugestii — o ile, oczywiście, założy się, że w międzyczasie Prezydent Roosevelt nie zmienił opinii lub nie został zmuszony do tego przez okoliczności.

Na wstępie orędzia z dn. 3/I Prezydent Roosevelt omówił wyniki działalności N.R.A. i koszty „odbudowy” i m. in. zaznaczył: „Przyznajemy, że zastosowanie tego obszernego programu na wszystkich obszarach Stanów Zjedn. będzie w sumie kosztowało bardzo drogo. Obecnie bierzemy na siebie ciężkie zobowiązanie, a mianowicie z uwagi na poważną pomoc, potrzebną dla bezrobotnych. Przewiduję jednak dzień w przyszłości niezbyt odległy, gdy roczne wydatki znajdą całkowite pokrycie w dochodach, co pozwoli naszemu dziełu na przetworzenie się w narodowy plan”. I dalej: „Plan narodowy tego rodzaju za jedno lub dwa pokolenia zwróci kilkakrotnie pieniądze, które się na niego poświęci. Poza tem — i co jest ważniejsze — pozwoli on na uniknięcie używania niedobrego materiału i m. szyn, na zachowanie i wzrost naturalnych bogactw, na uniknięcie marnotrawstwa, pozwoli naszemu narodowi na lepsze korzystanie ze wszystkich dóbr, które Bóg dał naszemu krajowi”.

Z krótkich ustępów, poświęconych problemom finansowym, na zanotowanie zasługuje następujący: „Poważne i stałe badania udowadniają nam, że w zakresie kursu pieniądza wiele z naszych bratnich narodów ma, naskutek ich wewnętrznej sytuacji i innych względów, tak poważne przeszkody, że nie mają one w obecnej chwili możliwości wzięcia udziału w dyskusji na temat stabilizacji pieniądza, dyskusji, opartej na dążeniu do stałych celów o charakterze światowym”. W dalszym ciągu Prezydent wspominał o poprawie sytuacji banków amerykańskich.

Jak widać z cytowanych najważniejszych ustępów orędzia, pozostawia ono naogół olbrzymie pole do domysłów. Najlepiej zdaje się scharakteryzowały i zsyntetyzowały orędzie Roosevelta londyńskie „Financial News”: „Z masy ogólników, bardziej lub mniej mętnych, stanowiących orędzie Prezydenta Roosevelta, wybiła się jeden wyraźny punkt: Prezydent uważa, że stabilizacja dolara jest jeszcze bardzo daleka od urzeczywistnienia. Innym faktem, mniej wyraźnym, lecz w tym samym stopniu niepokojącym Wall Street, jest to, że Prezydent zaczyna uważać swój program N. R. A. raczej za stały system niż za chwilowe zarządzanie”.

A teraz przejdźmy do mowy z dn. 4/I, traktującej o problemach budżetowych. Nie wdając się w szczegóły, przedstawimy odrazu w zaokrągleniu liczby, z którymi Prezydent zapoznał Kongres. Wykonanie tegorocznego budżetu 1933/34, kończącego się w dn. 30/VI r. b., i preliminarz przyszłorocznego — mają się przedstawiać, jak następuje (w miljn. \$):

	1933/34	1934/35
Wydatki	10 570	6 500
Dochody	3 260	3 975
Deficyt:	7 310	2 525

Jeżeli chodzi o liczby szczegółowe, są one ustalone tylko co do dochodów oraz wydatków zwyczajnych i wyniosą (w tys. \$):

	1933/34	1934/35
Wydatki zwyczajne	3 533 691	4 497 562
Dochody	3 259 938	3 974 775

Wydatki nadzwyczajne, głównie właśnie stanowiące o deficycie, określone zostały za 1933/34 r. w rocznym sprawozdaniu Skarbu na \$ 6 357 486 tys., jednak Prezydent dodał do tej sumy pewne pozycje, podwyższające ją do ok. \$ 7 milj. W roku budżetowym 1934/35 wydatki nadzwyczajne mają wynieść ok. \$ 2 milj.

Razem więc wydatki na „odbudowę” w ciągu 2 lat wyniosą ok. \$ 98 milj. W związku z tem sfery miarodajne obliczają, że amerykański dług publiczny wyniesie w dn. 1/VII 1934 r. przeszło \$ 29 milj. (rekord z okresu wojny — \$ 26'5 milj.), w dn. 1/VII 1935 r. zaś ok. \$ 32 milj. Należy, wreszcie, zaznaczyć, że — według Roosevelta — budżet na rok 1935/36 ma już być zrównoważony i że dług publiczny przestanie wzrastać.

Oczywiście, 2-letni niedobór w wys. \$ 10 milj. musi znaleźć jakieś pokrycie: w pożyczce wewnętrznej lub w inflacji. I tu, niestety, znowu otwiera się obszerne pole dla wszelkich przypuszczeń i przewidywań. Prezydent Roosevelt powiedział, że owe \$ 10 milj. będą potrzebne do lata r. b., a jego otoczenie, podobno, jest jak najlepszej myśli co do możliwości pożyczczenia takiej sumy na rynku wewnętrznym. Opinie tej dają wyraz najbliżsi współpracownicy Roosevelta z P. Morgenthau na czele. Są już nawet i szczegółów: pożyczek ma być kilka i to średnioterminowych (2 — 5 lat), przyczem oprocentowanie dojdzie ewentualnie nawet do 4%; nie mają być natomiast one zwolnione od podatku od papierów wartościowych.

Liczenie na tak dużą pojemność rynku tchnie wielkim optymizmem, wymaga przytem stworzenia spokojniejszej atmosfery. Czy należy więc liczyć się z dalszym trwaniem „zawieszenia broni” na polu walutowym? Zdają się przeczyć tym przypuszczeniom uporczywie powtarzane

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 23/XII r. ub. do dn. 8/I r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	23+31/XII	1+8/I	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszemica:			
Berlin . . .	19'05	19'30	+ 1'3
Praga . . .	138'00	138'00	—
Chicago . . .	3'00	3'11	+ 3'6
Buenos Aires	2'12	2'30½	+ 8'7
Liverpool . .	2'50	2'56	+ 2'4
Wiedeń . . .	35'68	36'25	+ 1'5
Hamburg . . .	4'56	4'67	+ 2'4

Zyto:

Berlin . . .	15'80	16'00	+ 1'2
Praga . . .	99'00	99'00	—
Chicago . . .	2'07	2'28	+ 10'1
Wiedeń . . .	21'06	20'25	- 3'8
Hamburg . . .	2'60	2'55	- 1'9

Owies:

Berlin . . .	15'10	15'20	+ 0'6
Praga . . .	65'50	66'00	+ 0'7
Chicago . . .	2'32	2'58	+ 11'2
Buenos Aires	1'60	1'53	- 4'3
Liverpool . .	2'73½	2'78½	+ 1'8
Wiedeń . . .	18'75	19'00	+ 1'3
Hamburg . . .	2'64	2'60	- 1'5

Jęczmień browarowy:

Berlin . . .	18'90	18'90	—
Praga . . .	89'75	89'75	—
Chicago . . .	2'15	3'00	+ 39'5
Wiedeń . . .	21'00	21'00	—
Hamburg . . .	2'57	2'65	+ 3'1

Jęczmień zwykły:

Berlin . . .	16'60	16'60	—
--------------	-------	-------	---

BYDŁO I MIĘSO

— W grudniu na rynku austriackim bydła i mięsa panowała utrzymana tendencja, z odpornością na wszelką próbę wyżki cen. Z punktu widzenia eksportowego gorzej przedstawia się sprawa przetworów mięsnych, których poziom cen w Austrii nie pozwala na utrzymanie jakiegokolwiek marży eksportowej. Należy zaznaczyć że dotychczasowe kontyngenty wwozowe na przetwory mięsne do Austrii nie zostały zupełnie wykorzystane.

Od dłuższego czasu pasywny dla handlu zagranicznego rynek włoski w końcu okresu sprawozdawczego ponownie wzбудził zainteresowanie eksporterów, którzy wznowili wywóz bydła do Włoch Północnych.

W Anglii na rynku bekonowym panowała spokojna tendencja i jedynie w okresie przedświątecznym nastąpiło większe ożywienie. Na uwagę zasługuje przejawiająca się od pewnego czasu tendencja do silniejszego odróżniania bekonów chudych na niekorzyść cięższych kategorii. Nastroj niepewności wśród dostawców zagranicznych na rynek angielski spotęgowała zapowiedź angielskiego Min. Roln. co do dalszych ograniczeń wwozowych w 1934 r.

Wiedeń. — Urzędowe notowania nierogacizny — w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi loco targowica z dn. 28/XII r. ub.: świnie słoninowe prima 1'35 ÷ 1'38, — angielskie krzyżówki 1'32 ÷ 1'38, — rumuńskie 1'33 ÷ 1'40, — stare 1'23 ÷ 1'28, — chłopskie 1'30 ÷ 1'40, — mięsne 1'30 ÷ 1'45. Ceny w porównaniu z poprzednim tygodniem nie wykazały większych zmian.

Londyn. — Na rynku bekonów notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt w dn. 21/XII r. ub.: bekonu duńskie Nr. 1 sizeable 78, — Nr. 2 75, — Nr. 3 72, — ciężkie Nr. 1 78, — Nr. 2 74, — szóstki Nr. 1 74, — Nr. 2 72, szwedzkie Nr. 1 sizeable 74, — Nr. 2 68 ÷ 70, — ciężkie Nr. 1 74, — Nr. 2 68 ÷ 70, holenderskie Nr. 1 sizeable 71, — Nr. 2 67, — Nr. 3 64, — ciężkie Nr. 1 71, — Nr. 2 66, — szóstki Nr. 1 67, — Nr. 2 65, polskie Nr. 1 sizeable 67, — Nr. 2 63, — Nr. 3 61, — ciężkie Nr. 1 66, — Nr. 2 62, — szóstki Nr. 1 62, — Nr. 2 62, litewskie Nr. 1 sizeable 69, — Nr. 2 65, — Nr. 3 62, — ciężkie Nr. 1 69, — Nr. 2 64, — szóstki Nr. 1 63, — Nr. 2 63. Zapotrzebowanie dobre, rynek ożywiony.

MASŁO

— Na rynkach odbiorczych sytuacja w grudniu kształtowała się niekorzystnie, i warunki zbytu dla obcego produktu doznały dalszego pogorszenia.

W Niemczech — naskutek wyczerpania się kontyngentów przywozowych — import masła polskiego ustał prawie zupełnie.

Na rynku angielskim — naskutek wzmoczonych dostaw — ceny kształtowały się zniżkowo tak dalece, że w większości wypadków eksport na ten rynek przestał się opłacać. Pomimo dużej i dosyć odpornej na zmiany konjunkturalne pojemności rynku angielskiego — w ostatnich czasach i tu daje się zauważyć spadek spożycia, czemu nie mogą nadążyć stale zniżkujące ceny. Wzajemna konkurencja licznego szeregu dostawców zarówno kontynentalnych jak i zamorskich, dążących do rozszerzenia zbytu własnego produktu — doprowadziła do poważnej redukcji cen, która w wielu wypadkach przekraczała granice urzędowych notowań. Stosunkowo najmocniejszą pozycję na rynku angielskim utrzymał produkt holenderski, głównie dzięki swojej wyborowej jakości.

Berlin. — Notowania — w RM za 50 kg w hurcie z dn. 21/XII r. ub.: masło I gat. 126, — II gat. 120, — III gat. 113. Tendencja spokojna, ceny niezmiennione.

Londyn. — Na rynku masła w dn. 23/XII r. ub. notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: masło nowozelandzkie najlepsze 65 ÷ 67, — najlepsze niesolone 70 ÷ 72, — wyjątkowo 74, australijskie najlepsze 64 ÷ 66, — wyjątkowo 67, — najlepsze niesolone 66 ÷ 70, duńskie 108, holenderskie niesolone 104 ÷ 108, syberyjskie 63 ÷ 65, argentyńskie niesolone najlepsze 66 ÷ 70. Ceny masła kształtowały się naogół zniżkowo. Tendencja spokojna, zapotrzebowanie umiarkowane. Zapasy w chłodniach zmniejszyły się dość znacznie.

Wiedeń. — Notowania masła w/g oficjalnej giełdy w hurcie — w szyl. austr. za 1 kg z dn. 29/XII r. ub.: masło znakowane I gat. 3'70 ÷ 4'10, — stotowe II gat. 3'50 ÷ 3'70, — kuchenne III gat. 3'00 ÷ 3'20. Tendencja słaba, ceny kształtowały się zniżkowo.

pogłoski o projektach „konfiskaty” przez Skarb złota, należącego do Federal Reserve Banks, oraz przeliczenia go po nowym kursie, wynoszącym być może \$ 3406 za uncję, być może \$ 41'34, zamiast obecnej ceny „statutowej” \$ 20'67. Chodziłoby więc o urzędową dewaluację dolara, która automatycznie zwiększyłaby pokrycie złota o kilkadziesiąt do 100% (zależnie od nowej ceny) i pozwoliłaby — rzekomo „bez inflacji” — na emisję co najmniej \$ 3 ÷ 4 milj. banknotów.

Sfery oficjalne mówią wprawdzie, że Federal Reserve Banks są w stanie pozyczyć bankom afiliowanym odpowiednie sumy na poważny udział w zakupie przyszłych emisji państwowych, i dodają przytem . . . „nawet bez pomocy w postaci przeliczenia zapasów złota”, ale owo skojarzenie pojęć wydaje się symptomatycznym.

Jak widać, trudno jest narazie określić dalsze losy amerykańskiej polityki finansowej i walutowej; można jednak twierdzić, że rok 1934 przynieść powinien w tej mierze doniosłe rozstrzygnięcia.

b. w.

NIEMCY

SPADEK HANDLU Z Z. S. R. R. — W niemieckich kołach gospodarczych budzi wielką obawę ciągły spadek obrotów handlowych z Z. S. R. R.

Jak wiadomo, dla przemysłu niemieckiego Z. S. R. R. stanowił nader ważny rynek zbytu. Istotnie, w 1932 r. Niemcy wywozili tam towarów na RM 626 miljn.

Obecnie, jak wykazują ogłoszone dotychczas liczby, wywóz nie przekroczy w r. b. RM 300 miljn, czyli spadnie o przeszło połowę.

Ekonomiści niemieccy wskazują dla wytłumaczenia sytuacji na jednoczesne zmniejszenie sowieckich możliwości wywozowych, stwierdzając, że eksport rosyjski do Niemiec wykazuje w r. b. również tendencję do zniżki prawie o połowę.

Przytoczone poniżej zestawienie co do wymiany towarowej pomiędzy Niemcami a Z. S. R. R. w I połowie ostatnich 5 lat daje całkowity obraz rozwoju w poprzednich latach i spadku w r. b. obrotów handlowych (w miljn. RM):

I półrocze:

	1933	1932	1931	1930	1929
Przywóz	83'1	147'8	151'8	235'6	177'3
Wywóz	173'5	356'6	262'4	182'7	165'6

Według danych sowieckich przywóz Z. S. R. R. z Niemiec w pierwszych 9 miesiącach r. ub. stanowił wszystkiego 131'5 miljn. rubli zamiast 254'3 miljn. rub. w odnośnym okresie 1932 r., czyli spadł prawie o połowę.

Dla uratowania pogarszającej się ciągle sytuacji niemieckie koła gospodarcze czynią obecnie największy wysiłek, a to drogą udzielenia jak najdalej idących ustępstw kredytowych na rzecz Moskwy. Tak m. in. „Deutsche Golddiskontbank”, który przesunął już raz termin płatności weksli sowieckich do dn. 1/X 1934 r., zgodził się znowu na dalsze przesunięcie aż do dn. 1/IV 1935 r., a IX konsorcjum kredytowe, powstałe dla finansowania zamówień sowieckich w Niemczech, trzyma w gotowości na cel powyższy RM 15 ÷ 20 miljn.

J A J A

— Na rynkach jajczarskich grudzień naogół był korzystny i przyniósł dalszą poprawę.

W Niemczech przez cały okres sprawozdawczy notowano wysokie ceny jaj, stwarzające korzystne możliwości zbytu zarówno dla produktu krajowego, jak i zagranicznego, o ile temu ostatniemu nie stały na przeszkodzie względy formalne. W związku z niedawnym mianowaniem w Niemczech komisarza do spraw jajczarskich oczekiwane jest rychłe uregulowanie obrotu jajami.

Wyjątkowo korzystne warunki zbytu dla produkcji jajczarskiej, zwłaszcza polskiej — stwarzał rynek hiszpański, gdzie osiągnęto najwyższe ceny. Rentowność zbytu jaj na tym rynku była tak

znaczna, że pomimo znacznego ryzyka, wywołanego ostatnimi wydarzeniami politycznymi — zachęcała eksporterów do intensywnego obsylenia tego rynku.

Ogólna tendencja rynku międzynarodowego wyraża się w dążeniu do dalszego ograniczenia przywozów obcych i rozbudowy własnej produkcji jajczarskiej.

Berlin. — Notowania — w fen. za sztukę w hurcie z dn. 28 XII r. ub.: jaja krajowe I gat. do picia pow. 65 g 12½, — 65 ÷ 60 g 11¼, — 55 ÷ 50 g 9¼, — 50 ÷ 45 g 8½, jaja duńskie i szwedzkie 18 lb 12¼, — 17 lb 11½, — 15½ ÷ 16 lb 10½, — lżejsze 9¼, finlandzkie, estońskie 18 lb 12¼, — 17 lb 11½, — 15 ÷ 16 lb 10½, — lżejsze 9¼, rumuńskie 8½ ÷ 9, — z chłodni zagraniczne ekstra duże 9½, — duże 9, — normalne 8½, — małe 7½, — wapnowane

normalne 8½, — różne 7½. Tendencja spokojna.

Wiedeń. — Notowania — w/g oficjalnej giełdy wiedeńskiej za 100 szt. w sh austr. z dn. 29/XII r. ub.: jaja świeże południowo-austrjackie 17 50 ÷ 18 50, — północno-austrjackie 17 50 ÷ 18 50, — Waldviertler 17 50 ÷ 18 50, węgierskie świeże sortowane 16 50 ÷ 17 50, — polskie o wadze 53/54 kg 16 50, — 51/52 kg 14 50 ÷ 15 50, — średni towar 11 50 ÷ 12 50, jugosłowiańskie sortowane 15 50 ÷ 17 50, jaja z chłodni jugosłowiańskie i węgierskie 13 00 ÷ 13 50, — polskie 12 50 ÷ 13 00, — krajowe 13 50 ÷ 14 50, — średni towar 11 00 ÷ 12 00, wapnowane krajowe 14 00, — węgierskie i jugosłowiańskie 11 50 ÷ 12 50, — średnie 9 50 ÷ 11 50. Tendencja utrzymana.

BIBLIOGRAFJA

„LETLANDS ÖKONOMIST”. (I. BO-KALDERS). Riga, 1933. Wydawnictwo Ministerstwa Finansów. — Po 3-letniej przerwie został wypuszczony IV tom wydawnictwa, przeznaczony przedewszystkiem dla zagranicy w celu poinformowania jej o tych zmianach gospodarczych, jakie wywołały ostatnie lata kryzysu. Treść książki obejmuje cały szereg artykułów, dotyczących gospodarki narodowej, środków, przedsięwziętych w celu zwalczaniu kryzysu gospodarczego, rozwoju kredytów krótko- i długoterminowych (hipotecyjnych), wpływu kryzysu na przemysł i rozwój techniki produkcji, komunikacji drogowej i kolejowej i finansów samorządowych.

Z wydawnictwa tego łatwo się można zorientować co do najżywniejszych zagadnień Łotwy i stanu jej gospodarki w okresie kryzysowym. Artykuły dobrze ujmują całość poruszanych zagadnień. Tablice liczbowe nie są przytem przeładowane i mówią same za siebie, a więc nie brak im przejrzystości. Umiejętny dobór artykułów, obejmujących rozliczne dziedziny gospodarki społecznej, daje całokształt rozwoju gospodarczego Łotwy w obecnej dobie kryzysu.

Dobre to wydawnictwo przedstawia wartościowy materiał dla zapoznania się z produkcją Łotwy, jej rynkami zbytu i wewnętrzną strukturą finansową oraz gospodarczą. Może ono zainteresować również dobrze ekonomistę, jak statystyka, finansistę lub kupca. Nawet przygodny

czytelnik, poszukujący danych o Łotwie, znajdzie w niem dużo ciekawych, a popularnie ujętych wiadomości.

St. K.

L'AGRICULTURE DANS L'EVOLUTION DE LA CRISE MONDIALE.

Conferences organisées par l'Institut National Agronomique et l'Association Amicale de ses Anciens Elèves, 1933. — Książka ta z przedmową Ministra Rolnictwa M. H. Queuille daje z wielu stron oświetlenie rozwoju i stanu kryzysu ekonomicznego poszczególnych krajów i światowego, ze szczególnem przedstawieniem sytuacji i roli rolnictwa. Książka ta dla czytelnika polskiego może być interesująca ze względu na to, że omawia cały szereg zjawisk gospodarczych, analogicznych do zjawisk, spotykanych u nas w rolnictwie. Składa się ona z 6 prelekcji, wygłoszonych na konferencji, organizowanej przez Narodowy Instytut Agronomiczny, a mianowicie: 1) rolnictwo i kryzys w Stanach Zjednoczonych, 2) rolnictwo niemieckie i polityka ekonomiczna oraz finansowa Państwa, 3) kryzys w Europie Centralnej i wpływ jego na rolnictwo, 4) stan rolnictwa w Ameryce Południowej, 5) sprawy rolnicze w Japonii, Chinach i Indjach, 6) o kryzysie i rolnictwie francuskim. Prelegenci uważają kryzys obecny jako pewne zło, które nastąpiło naturalnym biegiem rzeczy i posiada swoje głębsze i trwalsze przyczyny, w przeciwieństwie do innych zmiennych przyczyn, zanikających w miarę rozwoju ogólnego

postępu. „Le crises ont de causes — czytamy — qui ne sont quelquefois que passagères telles que les mauvaises saisons, les maladies des plantes. Après les vaches maigres viennent les vaches grasses; car les causes plus profondes, parce que plus durables de déséquilibre, se résolvent généralement en fin de compte par un progrès général.”

W kryzysie obecnym mogą być rozważane rozliczne czynniki, jako jego powody — pochodzenia równie dobrze politycznego, jak i psychologicznego. Wpływy czynników tych komplikują rozliczne oddziaływanie związków, krajów lub narodów, pod wpływem których stosunki ekonomiczne tracą charakter lokalny, narodowy lub kolonialny, a nabierają wyrazu światowego. Na tle tych rozlicznych czynników powstają trzy rodzaje kryzysów: 1) długotrwałe, 2) periodyczne i 3) strukturalne. Przy rozważaniu obecnego kryzysu jeden z autorów-prelegentów dochodzi do wniosku, że zasadniczym jego momentem jest zmiana nastawienia produkcji oraz jej podziału i przydziału. Najlepszym lekarzem jest tu jedyną naturą, przystosowująca produkcję do poziomu ograniczonego spożycia.

Jasne obrazy myśli francuskiej w tej dziedzinie gospodarczej nasuwają wiele nowych uwag światowych stosunkach ekonomicznych i rozwiązują w prosty sposób szereg zagadnień. Chociaż sam materiał nie dotyczy Polski, ale rzuca wiele światła na nasze stosunki.

St. K.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LEOZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1 200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/8 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/16 str. — zł 55, 1/32 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Ubezpieczeń „Polonia“, Spółki Akcyjnej

podaje do wiadomości, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 30 stycznia r. b. o godz. 5½ po poł. w sali sesyjnej w gmachu Towarzystwa w Warszawie przy Pl. Jen. Dąbrowskiego Nr. 1, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Wprowadzenie działu ubezpieczeń od szkód gradowych; 3) Zlikwidowanie działu ubezpieczeń od skutków przerwy w ruchu przedsiębiorstwa z powodu ognia (chômage) oraz działu szkód wodociągowych; 4) W związku z powyższymi zmianami działalności ubezpieczeniowej zmiana § 3 Statutu: obecne brzmienie: „Spółka ma na celu prowadzenie działalności ubezpieczeniowej: 1) bezpośredniej w działach ubezpieczeń: a) od ognia, b) od kradzieży z włamaniem, c) od odpowiedzialności cywilnej, d) od skutków przerwy w ruchu przedsiębiorstwa z powodu ognia (chômage), e) transportów, f) szyb, g) samochodów (auto-casco), h) szkód wodociągowych, 2) pośredniej we wszystkich działach ubezpieczeń” — projektowane brzmienie: „Spółka ma na celu prowadzenie działalności ubezpieczeniowej: 1) bezpośredniej w działach ubezpieczeń: a) od ognia, b) od kradzieży z włamaniem, c) od odpowiedzialności cywilnej, d) od skutków przerwy w ruchu przedsiębiorstwa z powodu ognia (chômage), e) transportów, f) szyb, g) samochodów (auto-casco), 2) pośredniej we wszystkich działach ubezpieczeń“; 5) Wolne wnioski.

Właściciele akcji, chcący korzystać z prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu w Warszawie, Pl. Jen. Dąbrowskiego Nr. 1 w dni powszednie w godz. 10 — 12 w poł. swe akcje, względnie dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej, przyczem w zaświadczeniu tem należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia (art. 59 pr. o sp. akc.).

I OGŁOSZENIE

Belgijska Spółka Akcyjna

Towarzystwo Południowo Rosyjskich Hut Lustrzanych

Zarząd Główny w Brukseli przy ul. Henri Maus Nr. 37—39
rejestr. handl. w Brukseli 5 339

Rada Zarządzająca zaprasza PP. Akcjonariuszów na
NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się we **środę dn. 24 stycznia 1934 r. o godz. 15½** w siedzibie Zarządu Spółki przy ul. Henri Maus Nr. 37—39 w Brukseli.

Porządek dzienny zmiany w statucie: 1) Art. 1 — zmiana nazwy firmy; 2) Art. 31 ust. 1° — zmiana słów: „Połowa kapitału akcyjnego” na „1/10 kapitału akcyjnego”.

Aby uzyskać prawo udziału w tem Walnym Zebraniu, PP. Akcjonariusze proszeni są o zastosowanie się do art. 25 statutu. Akcje mają być deponowane najmniej na 5 dni przed Zebraniem — w Belgii: w Société Générale de Belgique w Brukseli i we wszystkich Oddziałach prowincjonalnych, w Banque de Bruxelles w Brukseli i Oddziałach, w Banque Centrale de la Sambre w Charleroi i w siedzibie Zarządu Spółki w Brukseli ul. Henri Maus Nr. 37—39, oraz w Polsce, w siedzibie Spółki w Warszawie, ul. Bracka 5 m. 2.

II OGŁOSZENIE

Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu „Polon” w likwidacji

w Łodzi, ul. Brzozowa 12/16

wzywa wierzycieli Spółki do zgłoszenia swych roszczeń w terminie rocznym, zgodnie z art. 129 prawa o spółkach akcyjnych.

II OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ

„Lubań—Wronki” Przemysł Ziemniaczany w Luboniu, pow. Poznań

odbędzie się w dn. 26 stycznia 1934 r. o godz. 17 w Luboniu w domu administracyjnym Spółki z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Powzięcie uchwały o pokryciu straty bilansowej z 1931/32 r.;
- 3) Sprawozdanie Zarządu oraz Rady Nadzorczej z działalności Spółki i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy od 1 sierpnia 1932 do 31 lipca 1933 r.;
- 4) Powzięcie uchwały w sprawie bilansu oraz rachunku strat i zysków;
- 5) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonanych czynności;
- 6) Powzięcie uchwały w sprawie przelania rezerwy na asekurację transportowe zł. 87 091·90 i rezerwy na podatek talonowy zł. 616 53 do funduszu rezerwy nadzwyczajnej;
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce członków ustępujących.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w głosowaniu, winni są swe akcje albo notarialnie lub bankowe dowody zastawu przesłać Zarządowi Spółki w Luboniu przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

W zaświadczeniach należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Żądanie pomieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym należy zgłosić do Zarządu Spółki pisemnie nie później jak 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia oraz należy udowodnić posiadanie wymaganej ilości akcji.

Zarząd: *Wł. Bielicki*

Akcyjne Towarzystwo Kurlandzkiej Olejarni

w Wilnie, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 lipca 1933 r.

AKTYWA. — Kasa, banki, weksle, waluty, papiery wartościowe zł 360 162·36; Dłużnicy zł 193 358·96; Towary zł 340 730·63; Różnica kursowa zł 47 538 39; Majątek nieruchomy zł 580 906·95; Majątek ruchomy zł 458 038·24; Razem zł 1 980 735 53.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 1 000 000·00; Kapitał pasowy zł 43 632·48; Kapitał amortyzacyjny zł 222 965·67; Wierzyciele zł 486 835·91; Sumy przechodnie zł 13 274 30; Różnica kursowa zł 50 421·93; Niewypłacone podatki i świadczenia za lipiec 1933 r. zł 8 632·94; Zysk zł 152 991·44; Saldo zysku z 1931/32 r. zł 1 980 86; Razem zł 1 980 735·53.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 lipca 1933 r.

WINIEN. — Nasiona roślinne zł 2 931 438·16; Koszty produkcji zł 192 358·04; Pensja i robocizna zł 196 793·56; Podatki i świadczenia zł 85 883·01; Procenty, prowizja i koszty handlowe zł 149 376 29; Nieściągalne należności zł 34 358·24; Zysk zł 152 991·44; Razem zł 3 743 198·54.

MA. — Wyprodukowano oleju, pokostu i makuchów zł 3 743 198·54.

Samolot skracca podróż!!!

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysłu Elektrycznego „Czechowice”
w Czechowicach

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 lutego 1934 r. o godz. 16 odbędzie się w lokalu administracyjnym Spółki w Czechowicach

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Powzięcie uchwały na obniżenie kapitału akcyjnego ze zł. 560 000 na zł. 56 000 celem pokrycia strat za lata 1931/32 i 1932/33; 3) Powzięcie uchwały na podwyższenie kapitału akcyjnego z kwoty zł. 56 000 na kwotę zł. 280 000 przez wydanie 2 800 sztuk pełno i gotówką mających być wypłaconych akcji na okaziciela, wartości nominalnej po zł. 100; 4) Powzięcie uchwały w sprawie zmiany statutu par. 4 w myśl powziętych w punkcie 2 i 3 uchwał; 5) Upoważnienie Rady Nadzorczej do ustalenia we własnym zakresie szczegółów obniżenia kapitału oraz czasu i szczegółów podwyższenia kapitału, jakoteż do przeprowadzenia na własną rękę i w każdym wypadku wszelkich dalszych przez władze żądanych zmian statutu.

Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą akcje swoje złożyć najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Śląskim Zakładzie Kredytowym w Bielsku, lub też w Zarządzie Spółki w Czechowicach.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Fabryk Ołówków „St. Majewski”
SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 7 lutego r. b. o godz. 17 (5 po poł.) w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr. 23 m. 9, odbędzie się

DOROCZNE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za rok sprawozdawczy 1932/33;
- 3) Uchwała o podziale zysków;
- 4) Udzielenie Zarządowi pokwitowania za 1932/33 r.;
- 5) Zmiana obliczenia roku sprawozdawczego oraz w związku z tem zmiana redakcji § 9 i 27 Statutu Spółki. Brzmienie dotychczasowe: „§ 9. — Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd zgodnie z przepisami i wymaganiami prawa o Spółkach Akcyjnych. Walne Zgromadzenia mogą odbywać się według uznania Zarządu w siedzibie Spółki lub w Warszawie. Zwyczajne Doroczne Walne Zgromadzenia mają się odbywać nie później jak w lutym każdego roku”; „§ 27. — Rok obrotowy Spółki trwa od pierwszego października do trzydziestego pierwszego grudnia. Tryb obliczenia roku operacyjnego może być zmieniony uchwałą Walnego Zgromadzenia”; — proponowana zmiana: „§ 9. — Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd zgodnie z przepisami i wymaganiami prawa o Spółkach Akcyjnych. Walne Zgromadzenia mogą się odbywać według uznania Zarządu w siedzibie Spółki lub w Warszawie. Doroczne Walne Zgromadzenia mają się odbywać nie później, jak w maju każdego roku”; „§ 27. — Rok sprawozdawczy Spółki trwa od pierwszego stycznia do trzydziestego pierwszego grudnia każdego roku. Tryb obliczenia roku sprawozdawczego może być zmieniony uchwałą Walnego Zgromadzenia”;
- 6) Określenie liczby członków Zarządu i wybory członków Zarządu oraz upoważnienie do kooptacji członków Zarządu;
- 7) Zatwierdzenie kooptacji członków Zarządu;
- 8) Wybory członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie wynagrodzenia;
- 9) Wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej jedną dziesiątą część kapitału akcyjnego, mają prawo żądania umieszczenia na porządku obrad Zgromadzenia zgłoszonych nie później jak na czternaście dni przed terminem Walnego Zgromadzenia poszczególnych spraw i wniosków, które będą zamieszczone w drugim ogłoszeniu o tem Zgromadzeniu.

Akcjonariusze, mający zamiar wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje albo kwity depozytowe lub zastawne banków i instytucji kredytowych najpóźniej do dn. 31 stycznia r. b. w biurze Zarządu Spółki w Pruszkowie pod Warszawą w godzinach od 8 do 13 z wyjątkiem niedziel i świąt.

Zarząd Domu Sztuki (Hotel des Ventes)

SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości Akcjonariuszów, że dn. 31 stycznia 1934 r. o godz. 6 i pół wieczorem, w lokalu Spółki Nowy Świat 27, 1-sze piętro, odbędzie się

Walne Zgromadzenie

z porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie za 1932/33 r. i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1932/33 r.;
- 2) Zatwierdzenie budżetu na 1933/34 r.;
- 3) Uzupełniające wybory do władz Spółki;
- 4) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wnioski, które akcjonariusze mogą zgłosić na mocy art. 54 Pr. o Sp. Akc.

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy

Fabryka Konserw Zygmunta Ruckera, Sp. Akc. we Lwowie

ogłasza, że uchwałą, zapadłą na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki w dn. 31 maja 1933 r. postanowiono

obniżyć kapitał akcyjny Spółki
z sumy zł 1 185 000 do sumy zł 590 000

Stosownie do art. 122 ust. 2 prawa o spółkach akcyjnych wzywa się wierzycieli Spółki do zgłoszenia swych roszczeń w ciągu 3 miesięcy, licząc od daty trzeciego ogłoszenia.

ZARZĄD

Towarzystwa Zakładów Żyrardowskich, Sp. Akc.

zawiadamia, że w

głosowaniu

50 obligacyj Towarzystwa Zakładów Żyrardowskich, Sp. Akc w dn. 2 stycznia 1934 r. wylosowane zostały następujące obligacje:

13, 27, 139, 158, 163, 297, 361, 391, 496, 497, 538, 561, 605, 688, 692, 694, 695, 716, 759, 760, 770, 805, 863, 958, 966, 967, 969, 970, 971, 975, 1001, 1010, 1123, 1172, 1224, 1263, 1338, 1340, 1350, 1398, 1536, 1555, 1562, 1586, 1590, 1599, 1629, 1702, 1704, 1726, 1950, 1991, 1997, 2002, 2046, 2156, 2238, 2283, 2287, 2300, 2303, 2377, 2394, 2414, 2425, 2458, 2515, 2539, 2546, 2555, 2571, 2574, 2589, 2620, 2647, 2681, 2708, 2752, 2804, 2856, 2 866, 2931, 2987, 3107, 3119, 3182, 3297, 3340, 3385, 3388, 3426, 3455, 3510, 3581, 3599, 3756, 3785, 3793, 3828, 3909, 3910, 3989, 4026, 4145, 4151, 4156, 4158, 4179, 4227, 4275, 4365, 4378, 4449, 4487, 4503, 4526, 4527, 4528, 4554, 4557, 4560, 4576, 4578, 4582, 4600, 4601, 4605, 4624, 4627, 4709, 4840, 4841, 4900, 4953, 4956, 5032, 5068, 5075, 5086, 5085, 5107, 5136, 5172, 5202, 5231, 5312, 5354, 5386, 5413, 5416, 5471, 5480, 5600, 5629, 5637, 5734, 5770, 5840, 5859, 5870, 5904, 5996.

II OGŁOSZENIE

W dn. 28 stycznia 1934 r. o godz. 16 w Warszawie, przy ul. Wspólnej Nr. 26 m. 3 w lokalu

Lzęstochowskiej Fabryki Wyrobów Celuloidowych

Spółka Akcyjna w likwidacji

odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

też Spółki z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Komisji Likwidacyjnej i Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1933 r.;
- 2) Pokwitowanie Komisji Likwidacyjnej z wykonanych przez nią czynności;
- 3) Zdecydowanie sposobu przechowywania funduszy Spółki;
- 4) a) — uchwalenie votum zaufania dla Komisji Likwidacyjnej i b) — uchwalenie planu likwidacji i planu dokonywania wypłat.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zebraniu, winni złożyć najpóźniej na tydzień przed powyższym terminem w biurze Komisji Likwidacyjnej wspomnianej Spółki w Warszawie przy ul. Wspólnej 26 m. 3 w godz. 10 — 13 swoje akcje lub właściwe dowody depozytowe na akcje.

W myśl art. 57 prawa o Sp. Akc., akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mogą zgłosić dodatkowe sprawy do porządku dziennego, o ile zgłoszenia te zostaną uczynione nie później, jak na 14 dni przed datą odbycia Zgromadzenia Walnego.

**Towarzystwo Warszawskich Kolei Dojazdowych, Spółka Akc.
w Warszawie, ul. Marszałkowska 9**

podaje do wiadomości — zgodnie z § 5 statutu — Nr. Nr. wylosowanych w dn. 28.XII 1933 r.

w trzecim losowaniu akcji

p oznaczonych do spłaty z zysków lat przyszłych, a mianowicie:

I EMISJI: 30 szt. akcji łączonych po 50 akcji Nr. Nr.: 1) 851 do 900 włącznie, 2) 901—950, 3) 951—1 000, 4) 2 051—2 100, 5) 2 101—2 150, 6) 2 151—2 200, 7) 2 691—2 650, 8) 2 651—2 700, 9) 2 701—2 750, 10) 3 101—3 150, 11) 3 151—3 200, 12) 3 201—3 250, 13) 3 751—3 800, 14) 3 801—3 850, 15) 4 201—4 250, 16) 4 251—4 300, 17) 4 301—4 350, 18) 4 501—4 550, 19) 4 551—4 600, 20) 4 651—4 900, 21) 4 901—4 950, 22) 5 001—5 050, 23) 5 051—5 100, 24) 5 101—5 150, 25) 5 501—5 550, 26) 5 551—5 600, 27) 5 601—5 650, 28) 5 901—5 950, 29) 5 951—6 000 i 30) 6 001—6 050;

75 szt. akcji pojedynczych Nr. Nr.: 1) 57 727, 2) 57 728, 3) 57 752, 4) 57 753, 5) 57 760, 6) 57 761, 7) 57 768, 8) 57 769, 9) 57 770, 10) 57 777, 11) 57 778, 12) 57 779, 13) 57 804, 14) 57 805, 15) 57 806, 16) 58 306, 17) 58 308, 18) 58 316, 19) 58 317, 20) 58 318, 21) 51 802, 22) 58 803, 23) 58 823, 24) 58 824, 25) 58 825, 26) 59 064, 27) 59 065, 28) 59 066, 29) 59 585, 30) 59 587, 31) 59 588, 32) 59 929, 33) 60 113, 34) 60 114, 35) 60 115, 36) 60 808, 37) 60 809, 38) 60 810, 39) 61 409, 40) 61 410, 41) 61 912, 42) 61 913, 43) 62 210, 44) 62 716, 45) 62 717, 46) 62 816, 47) 62 817, 48) 62 430, 49) 62 431, 50) 62 317, 51) 62 318, 52) 62 191, 53) 62 192, 54) 61 803, 55) 61 804, 56) 61 805, 57) 61 306, 58) 61 307, 59) 60 903, 60) 60 904, 61) 60 906, 62) 60 899, 63) 60 900, 64) 60 858, 65) 60 859, 66) 60 819, 67) 60 820, 68) 60 767, 69) 60 768, 70) 60 404, 71) 60 405, 72) 60 362, 73) 60 363, 74) 60 105, 75) 60 106;

II EMISJI: 54 szt. akcji pojedynczych Nr. Nr.: 1) 110, 2) 123, 3) 136, 4) 161, 5) 162, 6) 174, 7) 175, 8) 732, 9) 745, 10) 995, 11) 1 007, 12) 1 008, 13) 1 670, 14) 1 671, 15) 1 683, 16) 1 684, 17) 1 996, 18) 1 997, 19) 2 008, 20) 2 009, 21) 2 024, 22) 2 057, 23) 2 058, 24) 2 070, 25) 2 071, 26) 2 104, 27) 2 121, 28) 2 122, 29) 2 128, 30) 2 129, 31) 2 142, 32) 2 143, 33) 2 145, 34) 2 157, 35) 2 158, 36) 2 159, 37) 2 160, 38) 2 162, 39) 2 163, 40) 2 131, 41) 2 132, 42) 2 117, 43) 2 118, 44) 2 068, 45) 2 029, 46) 2 030, 47) 1 995, 48) 1 982, 49) 1 835, 50) 1 836, 51) 1 822, 52) 1 823, 53) 1 812 i 54) 1 813.

III OGŁOSZENIE

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

firmy Browar Toruński, Spółka Akcyjna w Toruniu

postanowiło uchwałą z dnia 12 października 1933 r.

PRZEPROWADZIC LIKWIDACJĘ SPÓŁKI

i zamianować mnie likwidatorem. Otwarcie likwidacji zostało już zarejestrowane. Niniejszem wzywam wszystkich wierzycieli firmy Browar Toruński Spółka Akcyjna w Toruniu do zgłoszenia swych roszczeń do mnie w ciągu najpóźniej jednego roku od niniejszego ogłoszenia.

Browar Toruński Sp. Akc.
w likwidacji

podp. *Naganowski*, likwidator

**Zjednoczone Fabryki Cykorji Ferd. Bohm & Co i Gleba
w Włocławku, Spółka Akcyjna**

Bilans roczny w dn. 30 września 1933 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
w dn. 29 grudnia 1933 r.

AKTYWA. — Nieruchomości zł 2 573 026.47; Maszyny, urządzenia, ruchomości zł 1 350 629.66; Zapasy zł 454 556.68; Wartości pieniężne zł 74 583.51; Dłużnicy zł 1 508 392.19; Różne sumy zł 18 983.30; Zyski i straty: straty lat ubiegłych zł 112 218.86; Strata za 1932/33 r. zł 5 752.26; Razem zł 6 098 142.93.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 2 728 000.00; Inne kapitały własne zł 1 146 014.78; Zobowiązania hipoteczne zł 506 586.00; Wierzyciele zł 1 711 079.26; Różne sumy zł 6 462.89; Razem zł 6 098 142.93.

Rachunek zysków i strat w dn. 30 września 1933 r.

Ogółem debet zł 1 323 207.76.

Ogółem credit zł 1 205 236.64; Różnica: — Straty lat ubiegłych zł 112 218.86; Strata za 1932/33 r. zł 5 752.26; Razem zł 1 323 207.76.

II OGŁOSZENIE

ZARZĄD

Lwowskiego Towarzystwa Akcyjnego Browarów

Spółka Akcyjna we Lwowie

zawiadamia P. P. Akcjonariuszów, że w dn. 27 stycznia 1934 r. o godz. 16 (4 popoł.) odbędzie się w lokalu własnym we Lwowie, ul. Kleparowska 18,

**34 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok administracyjny 1932/33;
- 2) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków wzgl. pokryciu strat;
- 3) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nich obowiązków;
- 4) Wybór trzech członków Rady Nadzorczej w miejsce wylosowanych w myśl § 12 c statutu;
- 5) Uchwalenie marek obecności dla członków Rady Nadzorczej;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej na rok 1933/34;
- 7) Uchwalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej za rok 1933/34.

Właściciele akcji mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli akcje złożone zostaną w kasie Spółki we Lwowie, Kleparowska 18, lub w BANKU DYSKONTOWYM WARSZAWSKIM w WARSZAWIE, ul. Fredry 8, względnie w Filii tegoż Banku we Lwowie, ul. 3-go Maja 14, najdalej do dn. 12 stycznia 1934 r. i nie będą odebrane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej p. f.

Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Sp. Akc.

z siedzibą w Warszawie, Moniuszki 10

podaje do wiadomości, że Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z dn. 30 listopada 1933 r. uchwaliło

obniżyć kapitał akcyjny Towarzystwa

ze zł 40 000 000 do zł 20 000 000 (protokół Notariusza Karola Hettlingera, Nr. rep. 4196).

Zawiadamiając o powyższym, Zarząd, zgodnie z art. 122 prawa o spółkach akcyjnych, wzywa wierzycieli Towarzystwa do zgłaszania swych roszczeń w ciągu 3 miesięcy od daty trzeciego ogłoszenia.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Concordia, Drukarnia i Wydawnictwo w Poznaniu

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 stycznia 1934 r. o godz. 12 odbędzie się w naszym gmachu w Poznaniu przy ul. Zwierzynieckiej nr. 6

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Porządek dzienny: 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za ubiegły rok sprawozdawczy 1932/33; 2) Uchwała co do pokrycia strat; 3) Udzielenie absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Wybory do Rady Nadzorczej; 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mają prawo zgłosić piśmiennie do Zarządu dodatkowe sprawy na porządek dzienny nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, przy jednoczesnym podaniu konkretnych wniosków.

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

z

z

1 — 18) bez serji — wyczerpane.		42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1'00
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji, 1926 (wyczerp.)	1'20	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorwski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnem uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1'00
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1'20	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1'00	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924—1926, 1926	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0'80
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1'50	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
26) „ VIII — <i>A. Siebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1'20	50) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczem Polski	1'00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1'50
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
29) „ XI — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1'00	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1'50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3'00
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1'50	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1'50
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1'50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce	1'00
35) „ XVII — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem	1'50
36) „ XVIII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan finansowy Polski w roku 1927	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2'00
37) „ XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2'00	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczem	1'00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarze a ustrój państwa	1'50
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i poślacana	1'50		
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3'00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turcki</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI
SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMA-
ROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK
NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ==

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNI
UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH
Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

**OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGÓSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY 2 150 000 000. REZERWY 2 70 549 831

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO, PRZEDWZYSTKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
===== ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNE =====

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA